

«Еуразиялық банк» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда
аяқталған жыл үшін
шоғырландырылған қаржылық
есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі	3-8
Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	9
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп	10
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп..	11-12
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	13-14
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	15-109

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
+7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной
ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамының акционеріне және Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының маңызды тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «Еуразиялық банк» Акционерлік қоғамы мен оның еншілес кәсіпорындарының (әрі қарай, «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептілігінің халықаралық стандарттары жөніндегі Комитеті шығарған ҚЕХС стандарттарына (ҚЕХС стандарттары) сәйкес барлық елеулі қатынастарда Топтың 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылған ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары Кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне («БАХӘСК кодексі») және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді аталған талаптар мен БАХӘСК кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

© 2023 «КПМГ Аудит» ЖШС, Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес тіркелген компания, жауапкершілігі өз қатысушыларының кепілдіктерімен шектелген KPMG International Limited жекеше ағылшын компаниясының құрамына кіретін KPMG тәуелсіз фирмалары жаһандық ұйымының қатысушысы. Барлық құқықтар қорғалған.

© 2023 ТОО «КПМГ Аудит», компания, зарегистрированная в соответствии с законодательством Республики Казахстан, участник глобальной организации независимых фирм KPMG, входящих в KPMG International Limited, частную английскую компанию с ответственностью, ограниченной гарантиями своих участников. Все права защищены.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері біздің кәсіби пайымдауымыз бойынша, ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер толығымен біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитінің мәнмәтіні мен осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында қарастырылды және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдар («ККЗ»)

Шоғырландырылған қаржылық есептілігіндегі 3 (ж) және 15 к Ескертулерді қараңыз.

<i>Аудиттің негізгі мәселесі</i>	<i>Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер</i>
<p>Клиенттерге берілген кредиттер активтердің жалпы көлемінің 45%-ын құрайды және тұрақты түрде бағаланатын және пайдаланылатын жорамалдарға сезімтал күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті шегере отырып көрсетіледі.</p> <p>Топ күтілетін кредиттік залалдарды бағалау моделін қолданады, ол басшылықтан кәсіби пайымдауды қолдануды және мынадай негізгі аспектілерге қатысты жорамалдарды пайдалануды талап етеді:</p> <ul style="list-style-type: none"> - клиенттерге берілген кредиттерге қатысты кредиттік тәуекелдің және дефолт оқиғаларының елеулі өсуін уақтылы анықтау (ҚЕХС (IFRS) 9) сәйкес 1, 2 және 3-кезеңдерге жатқызу; - дефолт ықтималдығын бағалау (PD), дефолт болған жағдайда шығын мөлшері (LGD); - болжамды ақпаратты есепке алу мақсатында түзетуді бағалау; - 3-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалау.	<p>Біз Топтың ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарына сәйкестігі тұрғысынан ККЗ-ны бағалауға қатысты әдіснамасы мен саясатының негізгі аспектілерін, оның ішінде талдауға қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы мамандарды тарту арқылы талдадық.</p> <p>ККЗ резервін есептеу кезінде басшылық жасаған кәсіби пайымдаулар мен жорамалдардың барабарлығын талдау үшін біз келесі іс-шараларды жүргіздік:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Корпоративтік клиенттерге берілген несиелер үшін біз қарыздарды тиісті кезеңдерге уақтылы жатқызуға қатысты бақылау ұйымын тексердік. Корпоративтік және бөлшек сауда клиенттерге берілген несиелерге қатысты біз тиісті жүйелердегі кешіктірулерді уақтылы көрсетуге қатысты ұйымның және бақылаулардың операциялық тиімділігін тексердік. — Шоғырландырылған қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін ККЗ бағалауының ықтимал өзгеруі корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің үлгісі бойынша біз қаржылық және қаржылық емес ақпаратты, сондай-ақ Топтың болжамдары мен қолданған кәсіби пайымдауларын талдау жолымен кезеңдерді анықтаудың дұрыстығын тексердік. — Корпоративтік клиенттерге берілген несиелерді іріктеу бойынша біз PD және LGD есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректердің дұрыстығын бастапқы құжаттармен салыстыру арқылы, сондай-ақ ККЗ-ны есептеу және Топ пайдаланатын деректермен салыстыру үшін пайдаланылатын кепіл мүлкінің құнын

<p>Клиенттерге берілген кредиттердің елеулі көлеміне, сондай-ақ ККЗ бойынша резервтің шамасын бағалауға тән белгісіздікке байланысты бұл мәселе аудиттің негізгі мәселесі болып табылады.</p>	<p>бағалау арқылы тексердік.</p> <ul style="list-style-type: none"> — 3-кезеңге жатқызылған корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерді іріктеу бойынша жеке бағаланатын ККЗ резервтері бойынша біз қолда бар нарықтық ақпаратқа сүйене отырып, өткізілетін кепіл құнын бағалауды және оларды іске асыру мерзімдерін қоса алғанда, болашақ ақша ағындарын есептеу кезінде Топ пайдаланатын жорамалдарды сыни тұрғыдан бағаладық. — Таңдамалы негізде біз бөлшек сауда клиенттеріне берілген несиелер бойынша ККЗ-ны бағалау үшін қолданылатын модельдің бастапқы деректерін бастапқы құжаттармен салыстырдық және осы несиелердің тиісті кезеңдерге дұрыс тағайындалуын тексердік. — Біз 2022 жылдың 1 қаңтарында жасалған бағалауды 2022 жылдың нақты нәтижелерімен салыстыру арқылы Топтың ККЗ-ны есептеу үшін пайдаланатын модельдердің жалпы болжау қабілетін бағаладық. Біз сондай-ақ Топтың болжамдарын модельденген болжамдарымызбен салыстыру арқылы экономикалық болжамдардың жалпы негізділігін бағаладық. — Біз сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашудың Топтың несиелік тәуекелге ұшырауын тиісті түрде көрсететінін бағалауды тексердік.
---	---

Басқа ақпарат

Басшылық басқа ақпарат үшін жауапты. Басқа ақпарат Топтың 2022 жылғы жылдық есепке енетін ақпаратты қамтиды, бірақ басқа ақпаратқа шоғырландырылған қаржылық есептілік пен шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің аудиторлардың есебі енбейді. Топтың 2022 жылғы жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлардың есебінің күнінен кейін ұсынылады.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды және біз басқа ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділік қорытындысын білдірмейміз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне байланысты біздің жауапкершілігіміз мүмкін болған жағдайда жоғарыда анықталған басқа ақпаратты оқу және басқа ақпаратты оқу барысында оның шоғырландырылған қаржылық есептілікпен немесе аудит барысында алған біздің білімімізбен елеулі дәйексіздігін немесе елеулі бұрмаланған болып көрінуін қарастыру.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін Топ басшылығы мен басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС стандарттарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептіліктің дайындауы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда басшылық Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Топты жауып тастауға немесе оның операцияларын тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе одан басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдану үшін жауапты.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды ерқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз және де осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз және де біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ашып көрсетілген ақпаратты бағалаймыз;

- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Топтың үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінің жоғалуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпараты енетін бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын, және де шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін мекемелердің қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі іскерлік әрекеттерге қатысты жеткілікті, тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз топтық аудитті бағыттау, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толығымен жауапты болып қаламыз.

Біз басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға, тым болмағанда, аудиттің жоспарланған көлемі мен уақытын, сондай-ақ, біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері енетін аудиттің елеулі табуларын айтып білдіре отырамыз.

Біз, сонымен қатар, басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты сәйкес әдептілік талаптарын орындағанымыз туралы мәлімдеме береміз және барлық қарым қатынастар мен біздің тәуелсіздігімізге ықпал етеді деп негізді түрде санауға болатын өзге мәселелер және де сәйкес жағдайларда соған қатысты қорғау шаралары туралы айтып білдіре отырамыз.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға айтып білдірген мәселелер арасынан біз ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған және сәйкесінше негізгі аудит мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты көпшілікке ашып көрсету заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынған немесе қандай да бір мәселенің біздің есебімізде хабарлануының жағымсыз салдарлары қоғамдық маңызды пайдадан асып түседі деп негізді түрде жорамалданғандықтан мұндай мәселе біздің есепте хабарланбауы тиіс деп анықтаған өте сирек жағдайлардан басқа кезде осы мәселелерді біздің аудиторлардың есебінде сипаттаймыз.

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамы
Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
6-бет

Аудиттің нәтижесі болып табылатын тәуелсіз аудиторлардың есебінің келісім партнері:

Андрей Кузнецов
Аудит бойынша серіктес

Косаев М. И.
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитормен
2003 жылдың 24 желтоқсанында берілген
№558 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензияның №0000021

Дементьев С. А.
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
өрекет ететін Бас директоры

2023 жылдың 17 сәуірі

	Ескерт- ле	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы есептелген пайыздық кірістер	4	190,302,753	119,365,774
Басқа да пайыздық кірістер	4	-	145,650
Пайыздық шығыстар	4	(84,527,864)	(63,683,023)
Таза пайыздық кіріс	4	105,774,889	55,828,401
Комиссиялық кірістер	5	47,378,444	29,033,584
Комиссиялық шығыстар	5	(13,951,129)	(7,095,479)
Таза комиссиялық кіріс		33,427,315	21,938,105
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда	6	2,488,901	1,914,659
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда	7	52,512,126	7,701,664
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерімен жүргізілетін операциялардан түсетін таза (зиян) / пайда		(1,027)	1,667,241
Басқа да операциялық таза шығыстар		(311,407)	(2,167,609)
Операциялық кіріс		193,890,797	86,882,461
Борыштық қаржылық активтердің құнсыздануының зияндары	8	(36,305,450)	(29,363,767)
Кредиттер мен қаржылық кепілдік шарттарын ұсыну бойынша міндеттемелерге қатысты құнсызданудың зияндары		(11,181)	(171,880)
Бағалау міндеттемелерін құру жөніндегі шығыстар		-	(2,686)
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	9	(33,087,856)	(23,901,283)
Басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар	10	(16,967,457)	(14,744,062)
Салық салғанға дейінгі пайда		107,518,853	18,698,783
Табыс салығы бойынша шығыстар	11	(24,198,681)	(5,650,332)
Бір жылдағы пайда		83,320,172	13,048,451
Басқа да жиынтық зиян			
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болған немесе болуы мүмкін баптар:</i>			
Басқа да жиынтық табыс әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін активтерін қайта бағалау резерві:			
- әділ құнның таза өзгерісі		(6,354,080)	(1,116,688)
- пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған әділ құнның таза өзгерісі		1,027	(1,667,241)
Кейінге қалдырылған салықты өзгерту		1,034,461	14,174
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болған немесе болуы мүмкін баптардың барлығы</i>		<i>(5,318,592)</i>	<i>(2,769,755)</i>
Бір жылдағы басқа да жиынтық зиянның барлығы		(5,318,592)	(2,769,755)
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы		78,001,580	10,278,696
Акциядан пайда			
Акцияға базалық пайда (тенге)	26	3,975.13	622.53

9-беттен бастап 109-бетке дейін ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есепті басшылық 2023 жылғы 17 сәуірде бекіткен және басшылық атынан оған қол қойғандар:

 Л.А. Сатиева
 Басқарма төрағасы

 Н.М. Дружинина
 Басқарма төрағасының орынбасары

 С.К. Рахметова
 Бас бухгалтер

Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

	Ескерт- пе	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	12	906,893,391	419,639,224
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары		500,923	18,900
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері	13	111,821,826	124,000,016
Банктердегі шоттар мен депозиттер	14	11,991,072	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер	15	1,059,257,085	635,338,323
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	16	224,912,211	170,290,941
Ағымдағы салық активі		8,235	357,244
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	17	20,779,004	20,314,158
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	17	2,668,639	2,157,005
Басқа да активтер	18	17,348,264	34,293,507
Активтердің барлығы		2,356,180,650	1,413,344,071
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары		89,853	1,871
Банктердің шоттары мен депозиттері	19	22,051,481	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	20	1,930,978,745	1,136,380,599
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	21	16,667,144	16,462,157
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	22	74,685,514	70,309,216
Басқа да тартылған қаражат	23	70,058,378	26,029,572
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	3,175,407	2,562,741
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелер	11	17,647,683	11,747,533
Басқа да міндеттемелер	24	23,495,769	29,954,975
Міндеттемелердің барлығы		2,158,849,974	1,294,014,975
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	25	61,135,197	61,135,197
Эмиссиялық кіріс		25,632	25,632
Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв		8,234,923	8,234,923
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін активтерін қайта бағалау резерві		(5,491,407)	(172,815)
Бөлінбеген пайда		133,426,331	50,106,159
Меншікті капиталдың барлығы		197,330,676	119,329,096
Міндеттемелердің мен меншікті капиталдың барлығы		2,356,180,650	1,413,344,071
Бір жай акцияның баланстық құны (тенге)	25 (б)	9,090.30	5,372.84

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Алынған пайыздық кірістер	188,076,110	128,749,588
Төленген пайыздық шығыстар	(79,129,081)	(59,788,931)
Алынған комиссиялық кірістер	46,819,689	28,711,858
Төленген комиссиялық шығыстар	(13,951,128)	(7,095,479)
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын, қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялар бойынша таза түсімдер	2,094,860	466,312
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза түсімдер	58,362,912	9,419,638
Басқа да түсімдер / (төлемдер)	431,052	(602,450)
Қызметкерлерге төленген шығыстар	(31,167,484)	(21,800,741)
Төленген басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар	(13,172,377)	(9,602,765)
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азаюы		
Банктердегі шоттар мен депозиттер	(4,226,258)	36,075,609
Клиенттерге берілген кредиттер	(432,035,977)	(111,757,088)
Басқа да активтер	6,563,135	(9,985,323)
Операциялық міндеттемелердің ұлғаюы/(азаюы)		
Банктердің шоттары мен депозиттері	23,648,622	(292,546)
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	316,591	(1,147,560)
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	760,429,491	173,685,393
Басқа да міндеттемелер	4,259,924	3,195,545
Табыс салығын төленгенге дейін операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза ағындары	517,320,081	158,231,060
Төленген табыс салығы	(17,257,562)	(3,924)
Операциялық қызметтен түсетін ақша қаражатының ағыны	500,062,519	158,227,136
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сатып алу	(15,068,795)	(151,306,064)
Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сату және өтеу	20,810,317	125,038,446
Асыл металдарды сатып алу	(635,383)	(374,196)
Асыл металдарды сату	638,209	361,941
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестицияларды сатып алу	(332,059,775)	(272,503,090)
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестицияларды өтеу	272,769,997	246,881,614
Негізгі қаражатты және материалдық емес активтерді сатып алу	(3,862,012)	(3,380,678)
Негізгі қаражатты және материалдық емес активтерді сату	40,647	137,962
Инвестициялық қызметте қолданылатын ақша қаражатының ағыны	(57,366,795)	(55,144,065)

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

«Еуразиялық банк» АҚ
 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы
 шоғырландырылған есеп

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСЕТІН АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсім	-	6,160,840
Басқа да тартылған қаражаттың түсімі	35,000,000	-
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(2,611,181)	(1,287,009)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	(1,242,881)	(1,260,347)
Қаржылық қызметтен түсетін ақша қаражатының ағындары	31,145,938	3,613,484
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының таза ұлғаюы	473,841,662	106,696,555
Айырбастау бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаты мен олардың баламаларының мәніне әсері	13,798,777	5,331,088
Күтілетін кредиттік зияндардың өзгеруінің әсері	(386,272)	(7,606)
Жыл басындағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен олардың баламалары	419,639,224	307,619,187
Жыл соңындағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен олардың баламалары (12-ескертпе)	906,893,391	419,639,224

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

мың теңге	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Меншікті капиталдың барлығы
2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	2,596,940	37,057,708	109,050,400
Жиынтық кірістің барлығы						
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	13,048,451	13,048,451
Басқа да жиынтық (зиян) / кіріс						
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптар:</i>						
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	(1,116,688)	-	(1,116,688)
Пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	(1,667,241)	-	(1,667,241)
Кейінге қалдырылған салықты өзгерту	-	-	-	14,174	-	14,174
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптардың барлығы</i>	-	-	-	(2,769,755)	-	(2,769,755)
Басқа да жиынтық зиянның барлығы	-	-	-	(2,769,755)	-	(2,769,755)
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	(2,769,755)	13,048,451	10,278,696
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(172,815)	50,106,159	119,329,096

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банктік тәуекелдер бойынша резерв	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Меншікті капиталдың барлығы
мың теңге						
2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(172,815)	50,106,159	119,329,096
Жиынтық кірістің барлығы						
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	83,320,172	83,320,172
Басқа да жиынтық зиян						
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптар:</i>						
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	(6,354,080)	-	(6,354,080)
Пайда немесе зиян құрамына ауыстырылған басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	1,027	-	1,027
Кейінге қалдырылған салықты өзгерту (11-ескерту)	-	-	-	1,034,461	-	1,034,461
<i>Қайта жіктеу барысында пайда немесе зиян құрамында болуы мүмкін баптардың барлығы</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>(5,318,592)</i>	<i>-</i>	<i>(5,318,592)</i>
Басқа да жиынтық зиянның барлығы	-	-	-	(5,318,592)	-	(5,318,592)
Бір жылдағы жиынтық кірістің барлығы	-	-	-	(5,318,592)	83,320,172	78,001,580
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(5,491,407)	133,426,331	197,330,676

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертулермен жиынтықта қарау керек.

1 Жалпы ережелер

(а) Негізгі қызмет

Ұсынылып отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне «Еуразиялық банк» АҚ-тың (бұдан әрі – Банк) қаржылық есептілігі мен оның еншілес кәсіпорындары – «Евразийский проект 1» ЖШС мен «Евразийский проект 2» ЖШС (2021 жылғы 31 желтоқсан: «Евразийский проект 1» ЖШС мен «Евразийский проект 2» ЖШС (бұдан әрі бірлесіп «Топ» деп аталады) қаржылық есептіліктері кіреді.

Банк Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жабық акционерлік қоғам ретінде Қазақстан Республикасында 1994 жылы құрылды. 2003 жылы заңнамаға енгізілген өзгерістердің салдарынан Банк 2003 жылғы 2 қыркүйекте акционерлік қоғам ретінде қайта тіркелді. Банк өз қызметін 2020 жылғы 03 ақпанда берілген №№1.2.68/242/40 банктік және өзге де операцияларды және бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүргізуге банктік лицензия негізінде жүзеге асырады. Депозиттер тарту және клиент шоттарын жүргізу, кредиттер мен кепілдіктер беру, кастодиандық және есеп айырысу-кассалық қызмет көрсетуді жүзеге асыру, бағалы қағаздармен және шетел валюталарымен операциялар жүргізу Банк қызметінің негізгі түрлері болып табылады.

Банк Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қорының мүшесі болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың Қазақстан Республикасының өз қызметін жүзеге асыратын 17 өңірлік филиалы (2021 жылы: 17) мен 119 есеп айырысу-кассалық бөлімшесі бар (2021 жылы: 115).

Банктің бас офісінің заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Қонаев к-сі, 56.

Банк 2010 жылғы 1 сәуірде еншілес кәсіпорын, «Еуразиялық банк» ААҚ-ты (Ашық Акционерлік Қоғамы) сатып алды, ол Ресей Федерациясы, Мәскеу қ. орналасқан. 2015 жылы 29 қаңтарда еншілес кәсіпорынның аты «Еуразиялық банк» ЖАҚ (Жария акционерлік қоғамы) болып өзгертілді.

2015 жылы 30 желтоқсанда Қазақстан Республикасы, Алматы қ. орналасқан еншілес кәсіпорын «БанкПозитив Казахстан» АҚ-ты сатып алып, оның аты «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ болып өзгерді. 2015 жылы 31 желтоқсанда Банктің жалғыз акционері қайта ұйымдастыру жоспарын мақұлдады, осыған сәйкес «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ Банкпен біріктірілді. 2016 жылғы 3 мамырда «EU Bank («Еуразиялық банк» АҚ-тың ЕБ)» АҚ Банкпен нақты түрде біріктірілді.

2017 жылғы 21 тамызда Банктің еншілес кәсіпорындары – «Еуразиялық жоба 1» ЖШС мен «Еуразиялық жоба 2» ЖШС тіркелді. Аталған кәсіпорындардың негізгі қызметі Банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алу және басқару болып табылады.

2020 жылғы 29 желтоқсанда Банк «Совкомбанк» ЖАҚ-мен жасалған «Еуразиялық банк» АҚ (Ресей Федерациясы) еншілес банкінің өзіне тиесілі акциялар пакетін сату бойынша мәмілені аяқтады, акцияларды сату бағасы 530,644 мың рубльді құрады, есеп айырысу толығымен ақшалай қаражатпен жүргізілді.

(ә) Акционерлер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Еуразиялық қаржы компаниясы» АҚ («ЕҚК») Банктің бас компаниясы болып табылады және Банктің 100% акциясына ие.

2021 жылы ЕҚК-нің акционерлер құрамы өзгерді: 2021 жылғы 15 шілдеден бастап әрқайсысы 33.3% акция иеленетін Мукадасхан Ибрагимов, Патох Шодиев, Александр Машкевич ЕҚК-нің акционерлері болып табылады.

(б) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметін жүзеге асыру талаптары

Топтың қызметі Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, дамушы нарықтың ерекшеліктеріне тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары Топтың бизнесіне әсер етеді. Құқықтық, салықтық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылығы тәуекелімен ұштасады, олар сондай-ақ жиі өзгерістерге ұшырайды, бұл басқа заңдық және фискалдық кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады. Қазақстандық теңгенің күнсыздануы және әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы да шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттарының белгісіздік деңгейін арттырады. Соңғы уақыттардағы Ресей мен Украина төңірегіндегі тұрақсыз геосаяси жағдай Қазақстандағы экономикалық белгісіздік деңгейін одан әрі арттырды.

2022 жылдың ақпанында Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы әскери қақтығысқа байланысты бірқатар елдер Ресей Федерациясына қарсы санкциялар енгізді. Қақтығыстың әсері екі елдің экономикалық белсенділігіне ғана емес, жаһандық экономикаға да әсер етеді. Санкцияларды енгізу нәтижесінде әлемнің көптеген елдерінде шикізат пен азық-түлік тауарларының бағасы өсті, ресурстарды жеткізу арасындағы белгіленген байланыстар бұзылды, бағаларға инфляциялық әсер байқалады, сарапшылар әлемдік өнеркәсіп үшін экономикалық салдарды да болжауда.

Ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілік басшылықтың қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырудың қолданыстағы жағдайларының Топтың қызмет нәтижелеріне және қаржылық жағдайына ықтимал әсерін бағалауын көрсетеді. Болашақ шаруашылық жағдайларының нақты әсері олардың басшылығының бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

2 Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаудың қағидалары

(а) Қолданылатын стандарттар

Ұсынылып отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептілік халықаралық стандарттары («ХҚЕС») бойынша Кеңес шығарған ХҚЕС стандарттарына сәйкес дайындалған.

(ә) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау қағидалары

Шоғырландырылған қаржылық есептілік өзгерістері әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қоспағанда, нақты шығындар бойынша есептеу ұстанымдарына сәйкес дайындалған. а

(б) Функционалдық валюта және шоғырландырылған қаржылық есептілік деректерін беру валютасы

Топ кәсіпорындарының функционалдық валютасы кәсіпорын өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады. Банктің және оның еншілес кәсіпорындарының функционалдық валютасы және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің деректерін ұсыну валютасы теңге болып табылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің барлық деректері бүтін мың теңгеге дейінгі дәлдікпен дөңгелектенген.

(в) Пікірлер мен бағалауларды пайдалану

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті ХҚЕС сәйкес дайындау басшылықтың есеп саясатының ережелері қалай қолданылуына және активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстар қандай сомада көрсетілетіне әсер ететін кәсіби пікірлерді, жорамалдар мен есептеме бағалауларды пайдалануды талап етеді. Нақты нәтижелер көрсетілген бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Бағалаулар мен олардың негізінде жасалған жорамалдар әрдайым талданып отырады. Бағалаулардағы түзетулер осы бағалаулар қайта қарастырылған есепті кезеңде және көрсетілген өзгерістермен қозғалған барлық келесі кезеңдерде де танылады.

Бұдан әрі көрсетілген Ескертпелер есеп саясатының ережелерін қолдану кезіндегі айтарлықтай тұрлаусыз бағалауларға және дәлелденген сыни пікірлерге қатысты ақпаратты білдіреді:

- қаржы активтерінің жіктеуі: бизнес-модельді бағалау, осының аясында қаржы активтері ұсталады және қаржы активтерінің шарт талаптарымен тек негізгі сома мен негізгі соманың өтелмеген қалдығының пайыздарын ғана төлеу қарастырылғанын бағалау – 3 (в)(і)-ескерту.
- Қаржы активі бойынша кредит тәуекелінің оны бастапқы таныған мезеттен бастап едеуір өсуі орын алған-алмағанын бағалау өлшемін белгілеу, күтілетін кредиттік зияндарды бағалауға болжамды ақпаратты қосу бойынша әдістемелерін анықтау, сондай-ақ күтілетін кредиттік зияндарды бағалау үшін қолданылатын модельдерді бекіту – 3 (д)(iv)-ескерту және 15(ә)-ескерту.
- Қаржы құралдарының құнсыздануы: күтілетін кредиттік зияндарды бағалау моделі үшін бастапқы деректерді анықтау– 3 (д)(ii)-ескерту.
- агенттік қызметтерден түсетін комиссиялық кірісті тану – 3 (н)-ескерту.
- басқа тартылған қаражатты тану: жеке нарық тұжырымдамасын пайдалану – 23-ескерту.

(г) Топ қызметінің үздіксіздігін бағалау

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік топ қызметінің үздіксіздігі туралы жорамалға сүйене отырып дайындалды.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Бұдан әрі сипатталған есеп саясатының ережелерін Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде ретімен қолданды.

(а) Шоғырландыру қағидаттары

(і) Бизнесі біріктіру

Бизнесі біріктіру жөніндегі мәмілелер сатып алу күніндегі жағдай бойынша, атап айтқанда бақылаудың Топқа өту күніндегі жағдай бойынша сатып алу әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Сатып алуларға қатысты гудвилл мәнін Топ, өтеуге (егер бизнесі біріктіру сатылап жүргізілсе, сатып алынатын компанияның капиталдағы үлесіне бұрын тиесілі әділ құнды қоса) берілген әділ құн және сатып алынатын кәсіпорындағы кез келген бақыланбайтын үлестің, сатып алу күнгі жағдай бойынша бағаланған, сатып алған сәйкестендіруші активтердің және қабылданған міндеттемелердің таза танылған құнының (әдетте, әділ құнның) шегерімімен танылған сомасы ретінде есептейді.

Топтың бизнесі біріктіру бойынша операциялардың нәтижесінде, борыштық немесе үлестік бағалы қағаздар шығарумен байланысты мәмілелер бойынша шығындардан бөлек шеккен шығындары олардың туындауына қарай шығыстарға жатқызылады.

(ii) Еншілес кәсіпорындар

Еншілес кәсіпорындар дегеніміз – Топтың бақылауындағы инвестиция объектілері болып табылады. Топ инвестиция объектілерін бақылайды, егер инвестиция объектілеріне қатысудың ауысымды кірісіне байланысты тәуекелге ұшыраса немесе аталған пайданы алуға құқығы бар, сондай-ақ аталған пайда көлеміне әсер ете алады, бұл әсер инвестиция объектісіне қатысты өз құзыреттілігін пайдалану арқылы байқалады. Көбінде Топ өзі тікелей бақылайтын инвестиция объектілерінің қаржы есептілігін шоғырландырады. Еншілес кәсіпорынның қаржылық есептілігі аталған бақылауды нақты белгілеген күннен бастап бақылау нақты тоқтатылған күнге дейінгі шоғырландырылған қаржылық есептілікке кіргізіледі.

(iii) Шоғырландыру процесінде қосылмайтын операциялар

Топтың қатысушылары арасындағы операциялар, осындай операциялар бойынша берешектер қалдығы, сондай-ақ аталған операцияларды жүргізу барысында туындайтын іске асырылмаған пайдалар шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау процесінде қосылмайды. Құнсыздану белгілерінің туындау жағдайларын қоспағанда, іске асырылмаған пайдалар да, осылайша пайдалар сияқты шоғырландырылған қаржылық есептіліктен алынып тасталады.

(ә) Шетел валютасы

Шетел валютасындағы операциялар осы операциялар жасалған күні қолданыста болған валюта бағамдары бойынша Топтың құрамына кіретін кәсіпорынның қызметтік валютасына сәйкес аударылады.

Есеп берілетін күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есеп берілетін күнгі қолданыстағы валюта бағамдары бойынша қызметтік валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтермен және міндеттемелермен жүргізілетін операциялардың пайдасы немесе зияны есеп берілетін кезең соңындағы жағдай бойынша валюталық бағаммен қызметтік валютаға аударылған шетел валютасының амортизацияланған құны және кезең ішінде төленген төлемдер мен тиімді мөлшерлеме бойынша есептелінген шамаға түзетілген кезең басындағы жағдай бойынша қызметтік валютаның амортизацияланған құны арасындағы айырмашылықтарды білдіреді.

Әділ құны бойынша бағаланатын шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құнын белгілеу күнгі қолданыстағы валюталық бағам бойынша қызметтік валютаға аударылады. Нақты шығындары бойынша белгіленіп, шетел валютасында көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция аяқталған күнгі қолданыстағы валюталық бағам бойынша қызметтік валютаға аударылады.

Функционалдық валюталарға аудару нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмалар, оларға қатысты Топ басқа жиынтық кіріс құрамында әділ құнның кейінгі өзгерістерін ұсынуға шешім қабылдаған үлестік қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі. Мұндай үлестік құралдар бойынша бағамдық айырмалар өзге жиынтық табыстың құрамында танылады.

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау кезінде қолданған жыл соңындағы валюта айырбастау бағамы көрсетілген:

	2022 ж.	2021 ж.
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
Теңге/еуро	492.86	489.10
Теңге/АҚШ доллары	462.65	431.80

(б) Ақша қаражаты мен олардың баламалары

Ақша қаражаты мен олардың баламаларына әділ құнының елеулі өзгеру тәуекеліне ұшырамайтын және Топ қысқа мерзімді міндеттемелерді орындауға қолданатын, қолма-қол ақша банкноттар мен монеталар, ҚРҰБ-ғы («Ностро» түріндегі шот) және басқа банктердегі бос қалдықтар, сондай-ақ 3 айдан кем болмайтын өтеудің бастапқы мерзімімен өтімділігі жоғары қаржы активтері кіреді. Ақша қаражаты мен олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

(в) Қаржы құралдары**(i) Қаржы құралдарын жіктеу**

ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» сәйкес қаржы активтері Топтың ақша ағынын өндіру мақсатымен өзінің қаржы активтерін басқару үшін қолданатын бизнес-модельдеріне байланысты келесі санаттарға жіктеледі:

SPPI («solely payments of principal and interest») өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы **басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы құралдары**. Аталған бизнес-модель шартпен қарастырылған ақша қаражатының ағынын алу арқылы, сондай-ақ активтерді сату арқылы мақсатқа жетуге болатынын көрсетеді. Аталған модельдің аясында сату деңгейі «шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясына қарағанда әдетте жоғары болып келеді (активтермен жасалатын мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша).

SPPI («solely payments of principal and interest») өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы **амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы құралдары**. Аталған бизнес-модель аясында көзделген мақсат:

- шартпен қарастырылған ақша қаражаты ағынын алу мақсатында активтерді ұстап қалу;
- аталған модельдің мақсаттарында сату екінші кезекте болып есептеледі;
- аталған модель аясында сату деңгейі әдетте басқа бизнес-модельдермен салыстырғанда ең төменгі деңгейге ие (активтермен жасалатын мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша).

SPPI өлшеміне сәйкес келмейтін «Әділ құны негізінде активтерді басқару және активтерді сату арқылы ақша қаражаты ағынын барынша көбейту» бизнес-моделі аясындағы **пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары**.

Аталған бизнес-модель аясында «алу үшін ұстап қалу» мақсаты да, «алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» мақсаты да көзделмейді. Шартпен қарастырылған ақша қаражаты ағынын алу аталған модельдің мақсаттарына қатысты екінші кезекте.

Нақты қаржы активтері үшін бизнес-модельдерді анықтау үшін Топ келесі ақпараттарға талдау жасайды:

- бизнес-модельдердің (және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржы активтердің) нәтижелілігі қалай бағаланады және аталған ақпарат негізгі басқарушы қызметкерлерге қалай хабарланады;
- бизнес-модельдердің (және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржы активтердің) нәтижелілігіне ықпал етуші тәуекелдер және осы тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады;
- портфельді басқаруға жауапты менеджерлер қалай марапатталады, мысалы, бұл сыйақы олар басқаратын активтердің әділ құнына немесе олар шартта көзделген ақша ағындарының активтерінен алған қаражатқа байланысты ма;
- бұрынғы кезеңдегі сатудың жиілігі, көлемі мен мерзімдері, осындай сатудың себептері, сондай-ақ сатудың болашақтағы деңгейіне қатысты болжал. Бұл ретте сату деңгейлері туралы ақпарат басқа деректерден оқшау түрде емес, Топтың қаржы активтерін басқару мақсаттарына қалай жеткені және ақша қаражаты ағыны қалай іске асып жатқаны жайындағы бірыңғай тұтас талдау аясында қарастырылады. Бұл ретте бұрынғы сатулар туралы, осы сатулардың себептері мен ағымдағы талаптармен салыстыра келе сол мезеттегі талаптар туралы ақпарат талданады.

Басшылық қаржы құралын оны бастапқы тану кезінде қай санатқа жататындығын анықтайды.

Бастапқы тану кезінде Топ өз қалауы бойынша амортизацияланған құны бойынша немесе жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағалау үшін өлшемдерге сәйкес келетін қаржы активін пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағалау санатына жатқыза алады, бұл есептік сәйкессіздікті жоюға немесе едеуір түрде азайтуға мүмкіндік береді.

Саудаға арналған, оң әділ құнға ие барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ сатып алынған опциондық келісімшарттар шоғырландырылған қаржылық есептілікте активтер болып көрсетіледі. Саудаға арналған, теріс әділ құнға ие барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ шығарылған опциондық келісімшарттар шоғырландырылған қаржылық есептілікте міндеттемелер болып көрсетіледі.

Топ қарды активтерін басқару үшін қолданатын бизнес-модельді өзгерткенде ғана аталған қаржы активтерін қайта жіктейді. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгерген кезеңнен кейінгі келесі есепті кезеңнен бастап перспективалы түрде қолданылады.

Топ өз қаржы активтерін келесідей жіктейді:

- *несиелер мен дебиторлық берешек* амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі, өйткені олар шарттары SPPI өлшеміне сәйкес келмейтін несиелерді қоспағанда, SPPI өлшеміне сәйкес келетін «Келісімшарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің бөлігі ретінде басқарылады;
- *корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық кредиттер мен депозиттер, РЕПО операциялары* SPPI өлшеміне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясында басқарылатындықтан амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі;
- *борыштық бағалы қағаздар* таңдалған бизнес-модельдерге байланысты және SPPI өлшеміне сәйкес үш жіктеу санатының кез-келгеніне жіктеле алады;
- *үлестік бағалы қағаздар* әдетте кезең үшін пайда немесе зиян құрамындағы өзгерістерін көрсетумен әділ құны бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктеледі;
- *туынды қаржы құралдары* кезең үшін пайда немесе зиян құрамындағы өзгерістерін көрсетумен әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері санатына жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде келесі құралдары қоспағанда, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын болып жіктеледі:

- пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (ХҚЕС (IFRS) 9 Топтың қаржылық міндетемелерін бастапқы тану кезінде келесі қайта жіктеу құқығынсыз, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын түрінде жіктеу мүмкіндігін қарастырады).

(ii) Қаржы құралдарын шоғырландырылған қаржылық есептілігінде тану

Қаржылық активтер мен міндеттемелер қаржы жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топтың аталған қаржы құралдары шартқа отырудың нысаны болып табылған жағдайда көрсетіледі. Қаржылық активтерінің стандартты сатып алуларының басқа барлық жағдайлары есеп жүргізілетін күні көрсетіледі.

(iii) Қаржы құралдарының құнын бағалау

Қаржы активтері немесе міндеттемелері, өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланбайтын жағдайда, қаржы активтерін немесе міндеттемелерін сатып алуға немесе шығаруға тікелей жатқызылатын мәміле шығындарын қосқанда, бастапқы әділ құны бойынша бағаланады.

Бастапқы танудан кейін қаржы активтері, оған қоса актив болып табылатын туынды қаржы құралдары сату немесе басқа шығарып тастау нәтижелеріне байланысты келтірілген мәміле жөніндегі кез келген шығындары қосылмаған әділ құны бойынша бағаланады, оларға мыналар жатқызылмайды:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін, корреспонденттік шоттардағы қалдықтарды, банкаралық кредиттер мен депозиттерді, сондай-ақ ақша қаражаттары мен олардың баламаларын пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын кредиттер мен дебиторлық берешек;

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланатын «Шарттық ақша ағынын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі аясындағы инвестициялар.

Барлық қаржы міндеттемелері, өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері мен тоқтату белгілерінің шамасына жауап бермейтін әділ құны бойынша көрсетілетін, қаржы активтерінің аударымдары кезінде туындаған қаржы міндеттемелері амортизацияланған құны бойынша бағаланады.

(iv) Амортизацияланған құн және жалпы баланстық құн

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің амортизацияланған құны актив немесе міндеттеме бастапқы тану кезінде бастапқы тану құны мен өтеу кезіндегі құн арасындағы айырманың жинақталған амортизацияның өлшеміне түзетілген берешектің, тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып айқындалған негізі сомасының төлемін шегере отырып, сондай-ақ зияндарға арналған бағалау резервін шегере отырып бағаланған құнды білдіреді. Сыйлықақылардың және дисконттардың шамасы, сондай-ақ мәмілелер бойынша шығындар сомасы тиісті құралдың баланстық құнына кіреді және осы құралдың тиімді сыйақы мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активінің жалпы баланстық құны – зияндар бойынша бағалау резервінің шамасына түзетілгенге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құны.

Нарықтық мөлшерлемелерден өзгеше мөлшерлеме бойынша алынған/берілген қаржы активтері немесе міндеттемелері, берешектің пайызы және негізгі сомасы (негізгі сомалары) бойынша болашақтағы соманы білдіретін, осыған ұқсас құралдар бойынша нарықтық сыйақы мөлшерлемесіне дисконтталған әділ құны бойынша алу/беру сәтіне қайта бағаланады. Егер транзакция Топпен байланысты емес тараптармен орын алған жағдайда, пайда болатын айырма пайда немесе залал құрамында қаржы құралдарын нарықтық құннан басқа мөлшерлемелер бойынша алудан/беруден түскен пайда немесе залал ретінде көрсетіледі (әділ құнды бағалау байқалатын бастапқы деректер негізінде жүзеге асырылған жағдайда). Кейіннен мұндай активтердің немесе міндеттемелердің баланстық құны алу/(беру) сәтіндегі пайданың/(залалдың) амортизация сомасына түзетіледі және тиісті кірістер/(шығыстар) тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайданың немесе залалдың құрамындағы пайыздық кірістің/(шығыстың) құрамында көрсетіледі.

(v) Әділ құны бойынша бағалау қағидаттары

Әділ құн дегеніміз активті сату кезінде алынған немесе операция талаптарымен міндеттемелерді беру кезінде төленген, негізгі нарықта бағалау күні қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта немесе ол болмаған жағдайда аталған күні Топтың қолжетімділігі бар едәуір пайдалы нарықта жүргізілетін құнды білдіреді. Міндеттемелердің әділ құны оны орындамау тәуекелін көрсетеді.

Топ мүмкіндігінше, белсенді нарықтағы аталған құралдардың баға белгілеуін пайдалану арқылы құралдардың әділ құнын бағалайды. Нарық, егер актив немесе міндеттемелер бойынша жиілікпен жүргізіліп, жеткілікті көлемде тұрақты негізде баға белгілеуді анықтау үшін жүргізілетін болса, белсенді деп танылады.

Белсенді нарықта ағымдағы баға белгілеу жоқ болған жағдайда, Топ байқалмайтын шығыс деректерін аз пайдаланып және байқалатын шығыс деректерін көп пайдаланатын бағалау әдісін пайдаланады. Таңдап алынған бағалау әдісіне аталған жағдайларда нарық қатысушылары оны назарға алатын барлық факторлар кіреді.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының әділ құнының жақсы куәсі мәміле бағасы болып табылады, яғни ол орын толтырудың төленген немесе алынған әділ құны. Егер Топ бастапқы тану кезінде әділ құны мәміле бағасынан ерекшеленетінін анықтаса, онда әділ құны ұқсас активтер немесе міндеттемелерге қатысты белсенді нарықтағы ағымдағы баға белгілеуге түспейді және тек қана шығыс деректемелерін пайдаланатын бағалау әдістеріне негізделмейді, қаржы құралдары басында әділ құны бойынша бағаланады, ол бастапқы тану кезі мен баға мәмілесі кезіндегі әділ құны арасында түзетілген. Бастапқы танудан кейін арасындағы айырмашылықтар пайда немесе зиян құрамында құралдың өмір сүруінің барлық кезеңінде тиісті үлгіде көрсетіледі, бірақ бағалау толығымен бақылайтын шығыс деректерімен расталып немесе операция аяқталғаннан кейінгі сәттен кешіктірілмеуі керек.

Егер әділ құны бойынша бағаланатын актив немесе міндеттемелердің сұраныс бағасы мен ұсыныс бағасы болса, онда активтер мен ұзақ жайғасымдар (позициялар) сұраныс бағасы негізінде бағаланады, міндеттемелер мен қысқа жайғасымдар (позициялар) ұсыныс бағасы негізінде бағаланады.

Топ деңгейлер арасындағы аударымдарды өзгертулер жүргізілген есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясында таниды.

(vi) Кейінгі бағалау кезінде туындайтын пайда немесе зияндар

Қаржы активтері немесе міндеттемелерінің әділ құнын өзгерту кезінде туындайтын пайда немесе зиян мына үлгіде көрсетіледі:

- қаржы құралдары бойынша пайда немесе зиян әділ құны бойынша бағаланатындар санатына жіктеледі, олардың өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі және пайда немесе зиян құрамына енгізіледі;
- басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері бойынша пайда немесе зиян активті тану тоқтатылған сәтке дейінгі меншікті капиталдағы басқа да жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі (болжалды кредит зияндары мен құнсызданудан шеккен қалпына келтірілген зиян сомаларынан немесе басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін борыштық қаржы құралдары бойынша шетел валютасының қалдықтары аударымынан келетін зияндардан басқа), басқа да жиынтық табыс құрамында бұрын көрсетілген жинақталған пайда немесе зиян, пайда немесе зиян құрамына аударылады. Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер туындау сәтінде пайыздық құрамындағы тиімді сыйақы мөлшерлеме әдісін пайдаланумен пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша пайда немесе зиян қаржы активтері танылуын тоқтатқанда немесе құнсызданғанда, сондай-ақ тиісті амортизацияны есептеу үдерісінде пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

(vii) Тануды тоқтату

Топ қаржы активін тануды ол осы қаржы активі бойынша ақша қаражаты ағындарына шартта көзделген құқығын жоғалтқан кезде, не ол қаржы активін осы қаржы активін меншіктеу құқығына байланысты барлық тәуекелдер және пайдалар іс жүзінде басқа тарапқа берілетін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде берген немесе Топ осы қаржы активін меншіктеу құқығына байланысты барлық тәуекелдер мен пайдалардың айтарлықтай бөлігін өткізбеген және сол сияқты сақтамаған, бірақ қаржы активін бақылауды сақтамаған кезде жоғалтады. Тануды тоқтатуға арналған талаптар сақталатын, өткізілетін қаржы активтеріндегі Топ құрған немесе ол үшін сақталған кез келген қатысу үлесі қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте бөлек актив немесе міндеттеме ретінде танылады. Топ қаржы міндеттемесін тануды ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалып жатқан, жойылған немесе олардың әрекет ету мерзімі аяқталған кезде тоқтатады.

Топ мәмілелер жасайды, соның талаптары бойынша активтердің қаржы жағдайлары туралы шоғырландырылған есепте танылғандарды тапсырады, сонымен бірге тапсырылған активтерде меншік құқығынан туындайтын пайданың және тәуекелдің бір бөлігін немесе барлығын сақтайды. Топ барлық тәуекелдер мен пайданың барлығын сақтау кезінде тапсырылған активтерді тануды тоқтатпайды.

Мәмілелер жасау кезінде, олардың талаптары бойынша Топ қаржы активтеріне меншік құқығымен туындайтын барлық тәуекелдер мен пайданы өзіне қалдырмайды және тапсырмайды, егер Топ активтерді бақылаудан айырылса, осы активтерді тану тоқтатылады.

Егер активтерді тапсыру кезінде Топ оларды бақылау құқығын сақталса, оның құны өзгерумен Топтың бейімделген деңгейі ретінде анықталатын активке қатысуды өзіне қалдырған сол деңгейде активтерді тануды жалғастырады.

Егер Топ меншікті борыштық міндеттемелерді сатып алса, онда ол қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептен алынады және міндеттемелердің баланстық құны және төленген өтемдер арасындағы айырмашылық міндеттемелерді мерзімінен бұрын өтеуден түскен пайда немесе зиян құрамына ендіріледі.

Топ өндіріп алуға үмітсіз деп танылған активтерді өтеудің негізді күтулері болмаған жағдайда оларды есептен шығарады.

(viii) «Репо» және «кері репо» мәмілелері

Кері өтеуін төлеп алу міндеттемесімен («репо» мәмілелері) сату туралы келісімдер шеңберінде сатылған бағалы қағаздар, бағалы қағаздар кепілімен қамтамасыз етілген қаржыландыру тарту бойынша операциялар ретінде көрсетіледі, бұл ретте қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте бағалы қағаздарды көрсету жалғаса береді, ал контрагенттер алдындағы міндеттемелер «репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек құрамына ендіріледі. Сату бағасы мен кері өтеуін төлеп алу бағасының арасындағы айырма пайыздық шығынды білдіреді және тиімді сыйақы мөлшерлемесі әдісін пайдаланып, «репо» мәмілелерінің әрекет ету кезеңіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Кері сату міндеттемесімен сатып алу туралы келісімдер («кері репо» мәмілелері) шеңберінде сатып алынған бағалы қағаздар ақша қаражатының және олардың баламаларының құрамына енгізілген. Сатып алу бағасы мен кері сату бағасының арасындағы айырма пайыздық кірісті білдіреді және тиімді сыйақы мөлшерлемесі әдісін пайдаланып, «репо» мәмілелерінің әрекет ету кезеңіндегі пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Егер кері сату міндеттемесімен сатып алу туралы келісімдер шеңберінде сатып алынған активтер үшінші тараптарға сатылатын болса, бағалы қағаздарды қайтару міндеттемесі саудаға арналған міндеттеме ретінде көрсетіледі және әділ құны бойынша бағаланады.

(ix) Туынды қаржылық құралдар

Туынды қаржылық құралдар өзіне «своп» мәмілелері, форвардтық келісімшарттар және фьючерстік мәмілелер, «спот» мәмілелері және пайыздық мөлшерлемелерге опциондар, шетел валютасы, асыл металдар және бағалы қағаздар, сондай-ақ ертеректе атап көрсетілген құралдардың кез келген құрамдастырылымын қосады.

Туынды қаржылық құралдар бастапқыда мәміле жасалған күнгі әділ құны бойынша бағаланады және соңында әділ құны бойынша қайта бағаланады. Барлық туынды құралдар, егер олардың әділ құны оң болып табылатын болса, активтер ретінде және егер олардың әділ құны кері болып табылатын болса, міндеттемелер ретінде бейнеленеді.

Туынды құралдардың әділ құнындағы өзгерістер дереу пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Топ тәуекелдерді хеджирлеу мақсатында туынды қаржы құралдарымен сауда операцияларын жүзеге асырса да, көрсетілген құралдар хеджирлеу операцияларын есепке алудың қағидаларын қолдану өлшемдеріне жауап бермейді.

(х) Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу

Егер ол үшін заңдық тұрғыдан негіздеме болса және тараптардың берешектерді өзара есепке алу немесе активтерді сату және міндеттемелерді бір уақытта орындау арқылы реттеу ниеті болған жағдайда Топтың қаржы активтері мен міндеттемелері өзара есепке алынады және ықшамдалған түрде қаржы жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер осы құқық болашақта оқиғамен шарттаспаған болса және әдеттегі қызметтер барысында болсын, Топтың немесе контрагенттердің кез келгені міндеттерін орындамауы, дәрменсіздігі немесе банкроттығы жағдайында болсын заңды түрде орындауға болатын болса, Топтың қазіргі уақытта өзара есеп айырысуды жүзеге асыруға заңды қорғаумен қамтамасыз етілген құқығы бар.

(г) Негізгі қаражат**(i) Меншік активтер**

Негізгі құралдардың объектілері шоғырландырылған қаржылық есептілікте жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған зияндарды шегерумен нақты шығындар бойынша көрсетіледі.

Егер негізгі қаражат объектісінің пайдалы қолдану мерзімі әр түрлі бірнеше құрамдас бөліктерден тұрса, ондай құрамдас бөліктер негізгі қаражаттың жеке объектілері ретінде көрсетіледі.

(ii) Амортизация

Негізгі қаражат бойынша амортизация оларды пайдалы қолдану болжанған мерзімі аралығында тозуды бірқалыпты есептеу әдісі бойынша есептелінеді және пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі. Амортизация объектіні сатып алған күннен бастап есептелінсе, ал шаруашылық әдіспен салынған негізгі құрал объектілері – объекті құрылысы аяқталып және пайдалануға жарамды болған кезеңнен бастап есептелінеді. Жер учаскелері бойынша амортизация есептелінбейді. Негізгі қаражаттың әртүрлі объектілерінің пайдалы қолдану мерзімдері төменде көрсетілген үлгі бойынша көрсетілуі мүмкін:

- Ғимарат	40 - 100 жыл
- Компьютер және банк құрал-жабдықтары	5 жыл
- Көлік құралдары	7 жыл
- Жиһаз	8 - 10 жыл
- Жалға алынған жылжымайтын мүлікті жақсарту	5 жыл

(ғ) Материалдық емес активтер

Сатып алынған материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданған шығындарды қоспай өлшенетін іс жүзіндегі шығындар бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Арнайы бағдарламалық жасақтауға лицензия сатып алуға және оны ендіруге жұмсалатын шығындар тиісті материалдық емес активтер құнында капиталдандырылады.

Материалдық емес активтер бойынша амортизация оларды пайдалы қолданудың болжанған мерзімі аралығында тозуды бірқалыпты есептеу әдісі бойынша есептелінеді және пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі. Негізгі қаражаттың әртүрлі объектілерінің пайдалы қолдану мерзімдері төменде көрсетілген үлгі бойынша көрсетілуі мүмкін:

- Сауда белгісі	10 жыл
- Бағдарламалық жасақтау және басқа материалдық емес активтер	15 жылға дейін

(д) Активтердің құнсыздануы

ХҚЕС (IAS) 9 «болжалды кредиттік зияндар» моделі қолданылады. Құнсыздануды бағалаудың осы моделі кредиттер беру жөніндегі міндеттемелерге және қаржылық кепілдік шарттарына да қолданылады, бірақ үлестік құралдарға инвестицияларға қолданылмайды.

(i) Құнсыздану

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын мынадай қаржы құралдары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған бағалау резервін таниды:

- банкаралық салымдар, банкаралық қарыздар;
- корреспонденттік шоттарда орналастырылған ақша қаражаттары;
- борыштық құралдар болып табылатын қаржы активтері;
- құжаттамалық есеп айырысулар мен кепілдіктер бойынша дебиторлық берешек;
- шығарылған қаржылық кепілдік шарттары, өтелмеген аккредитивтер, шығарылған немесе расталған кепілдіктер бойынша шартты міндеттемелер;
- кредиттер беру бойынша шығарылған міндеттемелер.

Топ резерв сомасы 12 айлық болжалды кредиттік зиянға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зиянға тең сомада болжалды кредиттік зиянға арналған бағалау резервтерін таниды:

- есепті күнгі жағдай бойынша төмен кредиттік тәуекелі бар борыштық инвестициялық бағалы қағаздар және басқа да қаржы активтер; және
- кредиттік тәуекелдің бастапқы танылған сәтінен бастап айтарлықтай көтерілмеген басқа да қаржы құралдары.

Топтың пайымдауынша:

- егер борыштық бағалы қағаздың кредиттік рейтингі әлемде жалпы қабылданған «инвестициялық сапа» рейтингісіне сәйкес келсе, онда ол төмен кредиттік тәуекелге ие;
- егер кредиттік мәміле S&P агенттігінен халықаралық шәкілі бойынша BBB - тен асатын немесе тең кредиттік қабілеттілік рейтингісі бар контрагентпен жасалса немесе Moody's және Fitch агенттіктерінің осыған ұқсас рейтингтері немесе кредиттік мәміле Қазақстан Республикасының Үкіметіне тиесілі компаниямен жасалса, қаржы активінің төмен кредиттік тәуекелге ие.

12 айлық болжалды кредиттік зиян – бұл есепті күннен кейін 12 ай ішінде ықтимал, қаржы құралы бойынша дефолт оқиғаларының салдарынан болжалды кредиттік зиянның бір бөлігі.

(ii) Кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы

Қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын айқындау үшін Топ:

- бастапқы тану күніне дефолттың басталу тәуекелімен қаржы активі бойынша дефолттың басталу тәуекелін салыстыру арқылы қаржы активінің болжалды әрекет ету мерзімі ішінде дефолттың басталу тәуекелінің өзгеруін бағалайды;
- шамадан тыс шығынсыз және күш салусыз қол жетімді негізді және расталатын ақпаратты талдайды, ол бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын көрсетеді.

Қаржы активіне кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы төменде келтірілген бір немесе бірнеше жағдайлардың басталуы болып табылады:

- белгілі бір қаржы активі немесе осындай болжалды қолданылу мерзімімен ұқсас қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелдің көрсеткіштерінің елеулі өзгерістері (қаржы активін бастапқы тану сәтінен бастап Long-term probability of default point in time мәнін 80% - ға ұлғайту);
- контрагенттің сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы негізінде мониторингті жүзеге асыру кезінде анықталатын қарыз алушының ішкі кредиттік рейтингінің нақты немесе болжалды төмендеуі;
- міндеттеме немесе кепілдік сапасы бойынша қамтамасыз ету құнының елеулі өзгерістері (қаржы активін бастапқы тану сәтіндегі құнның 50%- дан астамы);
- мерзімі отыз күнтізбелік күн және одан көп мерзімі өткен төлемдердің болуы.

Мониторинг контрагент жай-күйін және Топ пен контрагент арасындағы барлық өзара қарым-қатынасты бақылау және талдау жөніндегі жұмысты білдіреді және олар келесідей:

- қаржы активі бойынша төлем тәртібінің орындалуын бақылау;
- мерзімдік негізде контрагенттің қаржылық есептілігін талдау;
- шоттар бойынша айналымдардың мониторингі;
- Топ қаржыландыратын жобаны іске асыру барысын мониторингілеу.

(iii) Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Топ амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін және басқа жиынтық кіріс (облигациялар) арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы тұрғысынан бағалауды жүргізеді. Қаржы активі осындай қаржы активі бойынша ақша қаражатының болашақ есептік ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиға болған кезде «кредиттік-құнсызданды» болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының куәсі, атап айтқанда, мынадай байқалатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің елеулі қаржылық қиындықтары;
- жеке қаржы активтері бойынша 60 күннен астам және біртекті қаржы активтері бойынша 90 күннен астам мерзімде дефолт немесе төлем мерзімін өткізіп алу сияқты шарт талаптарын бұзу;
- қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты Топтың кредитті қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттығы немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастырылуы ықтималдығының туындауы; немесе
- қаржылық қиындықтар нәтижесінде бағалы қағаз үшін белсенді нарықтың жоғалуы, бағалы қағаздың делистингі.

Қарыз алушының қаржылық жай-күйінің нашарлауы салдарынан талаптары қайта қаралған Кредит, егер шартта көзделген ақша қаражатының ағындарын алмау тәуекелі айтарлықтай төмендегені және құнсызданудың басқа белгілері жоқ екендігі туралы куәлік болмаса ғана кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Мемлекет борышкер болып табылатын мемлекеттік облигацияларға инвестициялардың кредиттік құнсыздануы мәніне бағалау кезінде Топ мынадай факторларды қарайды:

- Standard&Poor's халықаралық рейтинг агенттігінің «В» деңгейінен төмен немесе басқа рейтинг агенттіктерінің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар облигациялардың ұзақ мерзімді тәуелсіз рейтингін төмендету;
- ішкі экономикалық себептер (мемлекет аумағындағы әскери іс-қимылдар, мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін жаһандық табиғи және/немесе техногендік апаттар, билікті қайта басып алу және мемлекеттік міндеттемелерге қызмет көрсетуден бас тарту және мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін басқа да осындай оқиғалар);
- облигацияларды сатып алу бойынша міндеттемелерді қайта құрылымдауды жүргізу туралы шешім.

(iv) Болжалды кредиттік зиянды бағалау

Болжалды кредиттік зияндар дефолттың басталу ықтималдығы бойынша мөлшерленген кредиттік зиянның есептік бағасын білдіреді. Олар келесідей бағаланады:

- *есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* Шартқа сәйкес Топқа тиесілі ақша қаражатының ағындары мен Топ алуға күтілетін ақша қаражатының ағындары арасындағы айырманың келтірілген құны ретінде;

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

- есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты: қаржылық активтің жалпы баланстық құны мен ақша қаражатының есепті болашақ ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде;
- кредиттер беру бойынша міндеттемелердің пайдаланылмаған бөлігіне қатысты: егер қарыз алушы кредит алу құқығын пайдаланса, шарт бойынша Топқа тиесілі ақша қаражатының шартта көзделген ағындары мен егер бұл кредит берілетін болса, Топ алуды күтілетін ақша қаражатының ағындары арасындағы айырманың келтірілген құны ретінде;
- қаржылық кепілдік шарттарына қатысты: Топ өтеуді күткен соманы шегере отырып, шарт ұстаушысына оларға келтірілген кредиттік зиянды өтеу үшін болжалды төлемдердің келтірілген құны ретінде.

Болжалды кредиттік зияндарды бағалау кезінде негізгі бастапқы деректер мынадай ауыспалы болып келеді:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында зиян мөлшері (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында тәуекелдің сомасы (EAD шамасы).

Қаржы ұйымдарымен мәмілелер жасау салдарынан туындаған борыштық бағалы қағаздар және қаржы активтері бойынша:

- PD анықтамасы S&P агенттігі беретін контрагенттің кредиттік қабілеттілігі рейтингінің Moody's және Fitch агенттіктерінің осыған ұқсас рейтингінің деңгейіне байланысты S&P агенттігі жариялайтын PD жаһандық корпоративтік және жаһандық егеменді орташа кумулятивтік мәндері туралы деректер негізінде жүзеге асырылады;
- корреспонденттік шоттарда орналастырылған банкаралық салымдар, банкаралық қарыздар және ақша қаражаты бойынша LGD айқындау Moody 's агенттігі жариялайтын қамтамасыз етілмеген облигациялар бойынша Recovery Rate деректерін ескере отырып жүзеге асырылады;
- LGD эмитенттерінің қамтамасыз етілмеген корпоративтік облигациялары бойынша 70% мөлшерінде анықталған.

Жеке және біртекті қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD және LGD көрсеткіштері топ пайдаланатын статистикалық модельдер және макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша болжамды ақпаратты ескере отырып, басқа да Тарихи деректер негізінде айқындалады.

Жеке қаржы активтері

Жеке қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау қаржыландыру туралы мәселені қарау кезінде және тоқсан сайынғы мониторинг жүргізу кезінде айқындалатын қарыз алушылардың рейтингісі бойынша Тарихи деректер және қадағалау кезеңінде кемінде 5 жыл қарыз алушылардың дефолттары бойынша Тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Қарыз алушының рейтинг деңгейіне сәйкес келетін PD деңгейін бағалау дефолтқа шыққан қарыз алушылар бойынша жиынтық баланстық берешектің жиынтық баланстық берешекке (бір жылғы орташа), қарыз алушы рейтингінің белгілі бір деңгейіне, 1 күнтізбелік жылдың уақытша аралығына, қадағалау кезеңінің әрбір есепті күніне, бақылау кезеңіне қатынасын айқындау жолымен жүзеге асырылады.

Жеке қаржы активтерінің кредиттік сапа санаттарының S&P халықаралық рейтингтік агенттігі жариялайтын PD жиынтық мәндерінің статистикасына сәйкестігі төменде келтірілген:

- «Стандартты» баға – орташа өлшенген ішкі кредиттік рейтингі 3 және орташа өлшенген PD деңгейі 2.7% тең, бұл «B+» үшін PD кумулятивтік мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

- «Тәуекел деңгейі төмен» мөлшерлеме – орташа өлшенген ішкі кредиттік рейтингі 5 және орташа өлшенген PD деңгейі 5.1% тең қарыздар, бұл «В-» үшін кумулятивтік PD мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;
- «Орташа және жоғары» – орташа өлшенген кредиттік рейтингі бар қарыздар 6-7 және орташа өлшенген PD деңгейі 18.9% құрайды, бұл «В-» үшін жинақталған PD мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;
- «Проблемалық қарыздар» – тәуекел деңгейі жоғары қарыздар және проблемалық қарыздар, бірақ қолда бар өтімді кепілді қамтамасыз етуді іске асыру жолымен берешекті қайтару бойынша жоғары күтулері бар қарыздар;
- «Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық қарыздар» – тәуекел деңгейі жоғары қарыздар және проблемалық қарыздар, бірақ өтімді кепілді қамтамасыз етудің болмауына байланысты берешекті қайтару бойынша күтулері төмен қарыздар.

Біртекгі қаржы активтері

Біртекгі қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау кредиттік өнімнің түрі мен кепілде бар қамтамасыз етудің түрін қамтитын тәуекелдің жалпы сипаттамалары негізінде біртекгі активтер топтарына бөлуді ескере отырып, әрбір беру буынының (айына) қарыз алушыларының кем дегенде 5 жыл бақылау кезеңінде дефолттары бойынша Тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Біртекгі активтер тобы бойынша PD деңгейі дефолтқа шыққан кредиттер санының бақылау кезеңінің әрбір айы үшін біртекгі активтер тобы бойынша дефолттың орташаланған ықтималдығын кейіннен айқындауды ескере отырып, кейіннен мәнін жылдық өрнекке келтіре отырып, әрбір беру буынының дефолтты емес кредиттерінің санына қатынасы ретінде айқындалады.

Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері

Макроэкономикалық көрсеткіштердің PD деңгейіне әсерін есепке алу үшін PD есептік мәндері PIT (Point-in-Time) коэффициентіне калибрленеді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге Қазақстан Республикасы үшін негізгі көрсеткіштердің келесі мағыналары кіреді:

- қаржы активтері бойынша: инфляция, ЖІӨ өсімі, республикалық бюджеттің кірістері, мұнай бағасы (Brent, орташа жылдық), АҚШ долларының бағамы (орташа жылдық), ҚР ҰБ базалық мөлшерлемесі, жұмыссыздық деңгейі және басқалар:

Кезең	АҚШ долларының бағамы	Еуро бағамы	Ресей рублінің бағамы	ЖІӨ өсімі, %-бен	Инфляция, %-бен	Brent мұнайының бағасы, АҚШ доллары		
						Экспорт, млн АҚШ долл.	Импорт, млн АҚШ долл.	
2023 жылға болжам (базалық)	470.08	496.06	7.27	4.00	8.50	85.00	80,855.00	45,661.00
Кезең	Базалық мөлшерлеме, %	Жұмыссыздық деңгейі, %	Республикалық бюджеттің кірістері, млн теңге	Халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге	Нақты орташа айлық жалақы, теңге	Банк жүйесінің активтері, млн теңге
2023 жылға болжам (базалық)	14.50	4.80	911,400.00	174,305.68	160,650.40	236,626.34	267,613.82	45,423,534.44

Корреляция нәтижелері бойынша келесі сценарий қолданылды:

- жеке қаржы активтері бойынша: мұнай бағасы, жұмыссыздық деңгейі және талданатын кезеңде дефолтқа ұшыраған гетерогенді қаржы активтерінің деңгейіне халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары:

Кезең	Brent мұнайының бағасы, АҚШ долл.	Жұмыссыздық деңгейі, %	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге
2023 жылға болжам (базалық)	85.00	4.80	236,626.34
2023 жылға болжам (пессимистік)	60.00	5.90	213,720.05
2023 жылға болжам (оптимистік)	110.00	4.40	220,998.00

- біртекті қаржы активтері бойынша: АҚШ доллары мен ресей рублінің бағамдары, ЖІӨ-нің өсуі, инфляция, Brent мұнайының бағасы, экспорт және импорт, жұмыссыздық деңгейі, республикалық бюджеттің кірістері, халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай кірістері, халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай кірістері, халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, үш сценарийдегі нақты орташа айлық жалақы, талданатын кезеңде бір жыл ішінде дефолтқа түскен біртекті қаржы активтерінің деңгейіне:

Кезең	АҚШ долларының бағамы	Ресей рублінің бағамы	ЖІӨ өсімі, %-бен	Инфляция, %-бен	Brent мұнайының бағасы, АҚШ доллары	Экспорт, млн АҚШ долл.	Импорт, млн АҚШ долл.
2023 жылға болжам (базалық)	470.08	7.27	4.00	8.50	85.00	80,855.00	45,661.00
2023 жылға болжам (пессимистік)	482.90	7.47	2.90	9.50	60.00	62,300.00	42,700.00
2023 жылға болжам (оптимистік)	459.90	7.11	4.40	7.50	110.00	93,200.00	46,900.00

Кезең	Жұмыссыздық деңгейі, %	Республикалық бюджеттің кірістері, млн теңге	Халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге	Нақты орташа айлық жалақы, теңге
2023 жылға болжам (базалық)	4.80%	13,911,400.00	174,305.68	160,650.40	236,626.34	267,613.82
2023 жылға болжам (пессимистік)	5.90%	12,884,400.00	172,388.32	157,432.25	213,720.05	262,252.99
2023 жылға болжам (оптимистік)	4.40%	14,570,800.00	175,002.90	162,793.40	220,998.00	271,183.67

Әсерді бағалау желілік корреляциялық-регрессиялық талдау әдісімен жүзеге асырылады (статистика кемінде 5 жыл), PIT коэффициенті соңғы 12 айлық кезеңдегі D мәніне дефолт деңгейі мәнінің (D) болжамды сценарийлерін ескере отырып мөлшерленген қатынасы ретінде айқындалады.

Топ LGD көрсеткіштерін активтің баланстық құны мен дефолтқа шығу сәтіндегі берешекке қатысты дефолт сәтінен бастап дефолтты кредиттер бойынша қайтарым деңгейінің жиынтығы (ақша қаражатын қайтару коэффициенті – Recovery Rates) арасындағы айырма ретінде және қаржы активі бойынша пайыздың бастапқы тиімді мөлшерлемесі (яғни бастапқы тану кезінде есептелген пайыздың тиімді мөлшерлемесі) бойынша дисконтталған қамтамасыз етуді іске асырудан түсетін ақша қаражатының есепті болашақ ағындарының келтірілген құны ретінде бағалайды.)

Дефолт жағдайында тәуекелдің сомасы дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді. Осы көрсеткішті топ амортизацияны қоса алғанда, шарттың талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнгі ағымдағы шамаға сүйене отырып есептейді. Біртекті қаржы активтері үшін EAD шамасы жалпы баланстық құн болып табылады.

(v) Құнсызданудан болған шығындарды тану

Кредиттер мен дебиторлық берешектің құнсыздануынан болған барлық зияндар (құнсызданудан болған зиянды немесе құнсызданудан болған пайданы қалпына келтіруді қоса алғанда) пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі.

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін борыштық қаржы активтерінің залалына арналған бағалау резерві қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, өйткені осы активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда зияндарға арналған бағалау резервінің шамасы ашылады және әділ құнның өзгерістері резервінің құрамында танылады.

(vi) Есептен шығару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеудің негізді күтулері болмаған кезде есептен шығаруға жатады (ішінара немесе толық сомада). Әдетте, бұл Топ қарыз алушыда есептен шығаруға жататын берешек сомасын өтеу үшін жеткілікті көлемде ақша қаражатының ағындарын түрлендіретін активтер немесе кіріс көздері жоқ екенін анықтаған жағдайда болады. Алайда есептен шығарылған қаржы активтеріне қатысты Топ тиесілі сомаларды өтеу жөніндегі саясатқа сәйкес берешекті өндіріп алу жөніндегі қызметті жүзеге асыруды жалғастыра алады.

(vii) Қаржылық емес активтер

Кейінге қалдырған салықтардан басқа өзге қаржылық емес активтер құнсыздану белгілері болу мәніне әр есептілік күнгі жағдай бойынша бағаланады. Гудвиллдің өтелетін құны әрбір есептік күнгі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату және қолданудан түскен құндылықтар бойынша шығындарды шегерумен әділ құнының ең үлкен шамасы болып табылады. Болашақта күтілетін пайдалану құндылықтарын есептеу кезінде ақша ағыны оның келтірілген құнына дейін осы активке немесе ақша қаражатын өндіруші бірлікке («АҚӨБ») тән, ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасы мен тәуекелдерді көрсететін, салыққа дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталады. Басқа активтермен генерацияланатын ақша қаражатының ағындарынан едәуір дәрежеде тәуелсіз ақша қаражатының ағынын генерацияланбайтын актив үшін өтелетін құн актив тиесілі ақша қаражатын генерациялайтын активтер тобы бойынша айқындалады.

Құнсызданудан болған залал активтің баланстық құны немесе оған сәйкес келетін АҚӨБ оның есептік өтем құнынан жоғары болған кезде мойындалады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық залалдар пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі және өтелетін құнын анықтауда пайдаланылатын бағалауда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Активтердің құнсыздануынан болған кез келген залал сол мөлшерде қалпына келтіріледі, ол бойынша активтің баланстық құны осы баланстық құннан аспайды (амортизацияны шегергенде), егер құнсызданудан болған шығын шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмесе жинақталатын еді.

(е) Резервтер

Резерв қаржы жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топта заңдық тұрғыдан немесе болған оқиғалар нәтижесінде негізделген міндеттемелер туындағанда және осы міндеттемелерді орындау үшін қаражаттарды басқа аудару қажеттілігі болу мүмкін жағдайларда көрсетіледі. Егер осы міндеттемелер сомасы көп болса, онда резервтер салық салынғанға дейінгі дисконтталған мөлшерлемені қолданумен ұсынылатын болашақтағы ақша қаражаттары ағымдарын дисконттау арқылы анықталады, ақшаның уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағалауды және қолданылатын жерде, осы міндеттемеге тиесілі тәуекелді көрсетеді.

(ж) Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер

Топ ағымдағы шаруашылық қызметін жүзеге асыру барысында пайдаланылмаған кредит желілері, аккредитивтер мен кепілдіктер кіретін кредит сипатындағы шартты міндеттемелер қабылдайды және кредиттік сақтандырудың басқа нысандарын ұсынады.

Қаржы кепілдіктері – Топты қаржы кепілдігін ұстаушыға белгілі бір дебитордың төлемдерді борыштық құралдар талаптарында белгіленген мерзімде жүргізе алмауы нәтижесінде шеккен шығындарының орнын толтыратын белгілі бір төлемдерді жүзеге асыруға міндеттейтін шарттар.

Шығарылған қаржы кепілдігінің шарттары немесе қарыз беру жөніндегі міндеттемелер нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша бастапқыда әділ құн бойынша бағаланады. Кейіннен олар екі шаманың ең үлкені бойынша бағаланады: ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес анықталған шығындарға арналған бағалау резервінің сомасы және тиісті жағдайларда ХҚЕС (IFRS) 15 қағидаттарына сәйкес танылған жинақталған кіріс сомасы шегеріле отырып, бастапқы танылған сома;

Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер және кредит сипатындағы басқа міндеттемелер бойынша резервтер басқа міндеттемелер құрамына кіргізіледі.

(з) Акционерлік капитал

(i) Кәдімгі акциялар

Кәдімгі акциялар меншікті капитал ретінде топтастырылады. Кәдімгі акциялар шығаруға және акцияларға опциондармен байланысты тікелей шығындар, кез келген салықтық тиімділікті шегерумен меншікті капиталдың азаюы ретінде танылады.

(ii) Дивидендтер

Топтың дивидендтерді жариялау және төлеу мүмкіндіктері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасымен реттеледі.

Кәдімгі акциялар бойынша дивидендтер шоғырландырылған қаржылық есептілікте оларды жариялау бойынша бөлінбеген табысты қолдану ретінде көрсетіледі.

(и) Салық салу

Табыс салығының сомасына ағымдағы салық сомасы мен кейінге қалдырылған салық сомасы кіреді. Табыс салығы толық көлемде пайда немесе зиян құрамында көрсетіледі, басқа да жиынтық кіріс баптарында және тікелей меншікті капитал құрамында көрсетілетін акционерлермен жүргізілетін операцияларға қатысты сомаларды қоспағанда, олар әрине, басқа да жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншікті капитал құрамында көрсетіледі.

(i) Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күндегі жағдай бойынша қолданылған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді ескерумен бір жылдағы салық салынатын пайда мөлшеріне, сондай-ақ алдыңғы есепті жылдар үшін табыс салығының сомасын анықтау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасына қарай есептеледі.

(ii) **Кейінге қалдырылған салық**

Кейінге қалдырылған салық оларды шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындайтын уақытша айырмаларға қатысты танылады. Кейінге қалдырылған салық келесі көрсетілген мезгілдік айырма қатысында мойындалмайды:

- бастапқы тану кезінде гудвиллді көрсетуге байланысты және салық салынатын базаны азайтпайтын айырмашылықтар,
- бизнесті біріктіру бойынша мәміле болып табылмайтын және бухгалтерлік та, салық салынатын пайдаға немесе салық шығынына әсер етпейтін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде туындайтын айырмалар;
- еншілес, қауымдасқан кәсіпорындарға және бірлескен қызметке арналған инвестицияларға байланысты уақытша айырмашылықтар топтың көрсетілген айырмаларды іске асыру уақытын бақылау мүмкіндігі бар шамада және олардың жақын болашақта іске асырылмайтынына сенім бар.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындарына, пайдаланылмаған салық кредиттеріне және шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты олар есебінен іске асырылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданы алу мүмкін шамада ғана танылады. Болашақ салық салынатын пайданың шамасы қалпына келтіруге тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың шамасының негізінде айқындалады. Кейінге қалдырылған салық активін толық көлемде тану үшін тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың жеткілікті сомасы болмаған кезде банктің әрбір еншілес кәсіпорны үшін оның бизнес-жоспарлары негізінде жеке айқындалатын болашақ салық салынатын пайда қосымша назарға алынады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күнгі жағдай бойынша талданады және тиісті салық пайдасын өткізу одан әрі ықтимал болып табылмайтын шамада азаяды. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданың болуы ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтіріледі.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта бағаланады және болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салықтың шамасы есепті күнгі жағдай бойынша қолданыстағы немесе қолданысқа енгізілген заңдарды негізге ала отырып, уақытша айырмаларды қалпына келтіру сәтінде болашақта қолданылатын салық мөлшерлемелеріне сүйене отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау топ есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеуді немесе өтеуді жоспарлайтын тәсілге байланысты салықтық салдарды көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы есепке алуды жүргізу заңды түрде бекітілген құқығы болған жағдайда есептеледі және осы активтер мен міндеттемелер бір салық органы сол бір салық салынатын кәсіпорыннан не әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан өндіріп алатын пайдаға салынатын салықтарға жатады., бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін нетто-негізде реттеуге немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеумен бір мезгілде жүзеге асырылатын болады.

(к) Шоғырландырылған қаржылық есептілікте кірістер мен шығыстарды тану

(i) Тиімді пайыздық мөлшерлеме

Пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайданың немесе зиянның құрамында көрсетіледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме - бұл дисконтталатын болашақ есептік ақша төлемдері немесе қаржы құралының күтілетін әрекет ету мерзімі ішінде түскен ақша мөлшерлемесі:

- қаржы активінің жалпы баланстық құны; немесе
- қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құны.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу кезінде топ осы қаржы құралының барлық шарттық талаптарын назарға ала отырып, бірақ болжалды кредиттік зияндарды есепке алмай, ақша қаражатының болашақ ағындарын бағалайды. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме болжалды кредиттік зияндарды қоса алғанда, ақша қаражатының болжалды болашақ ағындарының шамасын пайдалана отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын төленген немесе алынған сыйақылар мен сомаларды қамтиды. Мәміле бойынша шығындар қаржы активін немесе қаржылық міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындарды қамтиды.

(ii) Пайыздық кірістер мен шығыстарды есептеу

Қаржылық актив немесе қаржылық міндеттеме бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме қаржылық активті немесе қаржылық міндеттемені бастапқы тану кезінде есептеледі. Пайыздық кіріс пен Шығысты есептеген кезде тиімді пайыздық мөлшерлеме активтің жалпы баланстық құнының (актив кредиттік-құнсызданды болып табылмағанда) немесе міндеттеменің амортизацияланған құнының шамасына қолданылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме нарықтық пайыздық ставкалардың өзгеруін көрсету мақсатында өзгермелі пайыздық мөлшерлемесі бар құралдар бойынша ақша қаражаты ағындарын мерзімді қайта бағалау нәтижесінде қайта қаралады.

Алайда бастапқы танылғаннан кейін кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Егер қаржы активі бұдан былай кредиттік-құнсызданған болып табылмаса, онда пайыздық кірісті есептеу жалпы баланстық құн негізінде қайтадан жүргізіледі.

Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қаржы активінің амортизацияланған құнының шамасына қолдану арқылы есептеледі. Мұндай активтер бойынша пайыздық кірісті есептеу, тіпті егер олар бойынша кредиттік тәуекел кейіннен азайтылса да, жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылмайды.

Кредит беруге байланысты және мәміле бойынша тікелей шығыстарды ескере отырып, пайыздың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық сыйақылар Топ берген кредиттер бойынша дисконт ретінде көрсетіледі. Шарттық қолданылу мерзімі шегінде дисконт сомасы амортизацияланады және пайыздың тиімді мөлшерлемесі әдісін қолдана отырып, Топтың табысына жатқызылады. Жасалатын шарттардың талаптарында көзделген өзге де қызметтерді ұсынуға байланысты және қызмет көрсету шамасына қарай алынатын комиссиялық кірістер, егер шартта өзгеше көзделмесе, есептелген комиссиялық сыйақы бойынша қарыз алушының берешек шоттарында бір мезгілде көрсетілуі мүмкін және тиісті қызметтер көрсетілуіне қарай кірістер шоттарында танылады.

(iii) Ақпаратты ұсыну

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда мен шығындар және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте «Өзге де пайыздық кірістерге» енгізіледі.

(к) Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер Топ көрсетілетін қызметтерге айырбасқа алуды күткен сомада көрсетіледі және Топ клиенттерге қызмет көрсеткен кезде немесе шамасына қарай танылады.

Топ бөлшек кредиттерді сату нүктелерінде әртүрлі сақтандыру компанияларының өмірді сақтандыру полистерін ұсына отырып, сақтандыру агентінің қызметтерін көрсетеді және ресімделген сақтандыру сыйақыларына үйлесімді агенттік комиссияны алады. Өмірді сақтандыру полисін сатып алу ерікті болып табылатындықтан және кредит алудың шарты болып табылмайтындықтан, ол кредит бойынша пайыздық мөлшерлемеге әсер етпейді. Демек, агенттік қызметтер бойынша комиссиялық кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеменің бөлігі болып саналмайды. Қызмет сақтандыру полисін (сақтандыру шартын) ресімдегеннен кейін толық көрсетілген болып есептеледі, сондықтан Топ орындау міндеті орындалған кезде комиссияны бір сәттік деп таниды, яғни сақтандыру полисі (сақтандыру шарты) жасалады.

Кредиттерді ұйымдастыру үшін комиссиялар, кредиттерге қызмет көрсету үшін комиссиялар және кредиттер бойынша жалпы кірістіліктің ажырамас бөлігі ретінде қаралатын басқа да комиссиялар, сондай-ақ мәмілелер бойынша тиісті шығындар алдағы кезеңдердің кірістері ретінде көрсетіледі және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, қаржы құралының болжамды қолданылу мерзімі ішінде пайыздық кірістер ретінде амортизацияланады.

Төлем карталарына қызмет көрсету үшін комиссиялық кірістер сауда және сервис кәсіпорындарында жүзеге асырылған кредиттік және дебеттік карталар бойынша операциялардан өзара алмасу алымын (interchange fee) қамтиды және төлем жүйелерінен өтем алғаннан кейінгі уақыт кезінде танылады. Төлем карталарымен байланысты өзге комиссиялар транзакция аяқталған кезде танылады.

Ақша қаражатын алу үшін комиссиялық кірістер клиенттердің шоттарына қызмет көрсету үшін комиссияларды, сондай-ақ кассалық операциялар үшін комиссияларды қамтиды. Клиенттердің шоттары бойынша қызметтер үшін төлем әдетте ай сайынғы негізде қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Кассалық операциялар үшін алынатын төлем қызмет көрсету сәтінде танылады.

Есеп айырысу операциялары үшін комиссиялар операция жасалған кезде алынатын төлемдер мен аударымдар үшін комиссиялық кірістер болып табылады.

Кепілдіктер бергені үшін комиссиялық сыйақы түріндегі кірістер, сондай-ақ аккредитивтерді беруге және оларға қызмет көрсетуге байланысты комиссиялар кірістер шоттарына күнделікті амортизациялаумен есептеу әдісі бойынша есепте көрсетіледі.

(л) Сегменттік есептілік

Операциялық сегмент Топтың одан табыс түсіретін немесе зияндар шегетін, коммерциялық қызметпен айналысатын Топтың құрамдарын білдіреді, жауапты тұлғамен сегменттер арасында ресурстарды бөлу кезінде және олардың қызметтерінің қаржылық нәтижесін бағалау кезінде операциялық шешімдерді қабылдау үшін олардың қызметтерінің нәтижелеріне әрдайым талдау жүргізіледі, және оған барлық қаржылық ақпараттар қолжетімді болады.

(м) Жалдау

Жалдау анықтамасы

ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес шарт жалдау шарты болып табылады немесе егер осы шарт бойынша белгілі бір уақыт кезеңі ішінде сәйкестендірілген активті өтеу орнына пайдалануды бақылау құқығы берілсе, жалдау компонентін қамтиды.

Топ жалға алушы ретінде

Топ жалға алушы ретінде базалық активті пайдалану құқығын білдіретін пайдалану құқығы нысанындағы активтерді және жалдау төлемдерін жүзеге асыру міндетін білдіретін жалдау бойынша міндеттемелерді мойындайды, сондай-ақ пайдалану құқығы нысанындағы активтердің амортизациясы бойынша шығыстарды және жалдау бойынша міндеттемелерге жататын пайыздық шығыстарды көрсетеді.

Жалдау міндеттемесінің сомасы дисконттау мөлшерлемесі ретінде қарыз алу мөлшерлемесін пайдалана отырып, жалдау мерзімінің соңына дейін жалдау және күтілетін төлемдердің келтірілген құны ретінде бастапқы тану кезінде айқындалады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны жалдау бойынша алынған ынталандыру төлемдерін шегере отырып, жалдау бойынша міндеттемені бастапқы бағалау шамасын, жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жүзеге асырылған бастапқы тікелей шығындарды және жалдау төлемдерін қамтиды.

Бастапқы танылғаннан кейін Топ активтерді бастапқы құны бойынша есепке алу моделін қолдана отырып, жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып, пайдалану құқығы нысанында бағалайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау басталған күннен бастап жалдау мерзімі аяқталғанға дейін желілік әдіспен амортизацияланады.

Жалдау басталған күннен кейін жалдау бойынша міндеттемелердің шамасы жалдау бойынша міндеттемелер бойынша пайыздарды көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады; сондай-ақ жалдау шарттарын өзгертуді, жалдау мерзімін өзгертуді, мәні бойынша тіркелген жалдау төлемдерін қайта қарауды көрсету үшін қайта бағалау жүзеге асырылады.

Пайдалану құқығы және жалдау бойынша міндеттемелер нысанындағы активтер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте жекелеген баптарда ұсынылады.

Кірістер мен шығындар және өзге де жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалға алуға байланысты шығыстар «Өзге де жалпы және әкімшілік шығыстар» құрамында тозу мен амортизацияға арналған шығыстар және «Пайыздық шығыстар» құрамында сыйақы төлеу жөніндегі шығыстар ретінде ұсынылады.

Қысқа мерзімді жалдау (12 айға дейінгі мерзімге) және құны төмен активтерді жалдау шарттары үшін Топ жалдау мерзімі ішінде жалдау төлемдерін «Өзге де жалпы және әкімшілік шығыстар» құрамында желілік әдіспен таниды.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте Топ қаржы қызметінің құрамында жалдау бойынша міндеттеменің негізгі сомасына қатысты ақшалай төлемдерді және операциялық қызметтің құрамында жалдау бойынша міндеттемелер бойынша пайыздарға қатысты ақшалай төлемдерді жеке жіктейді.

(н) Салыстырмалы деректерді ұсыну

2022 жылға арналған қаржылық есептілікті жасау кезінде топ қазақстандық қор биржасындағы маржалық қамтамасыз етуді 6,520,180 мың теңге сомасындағы ақша қаражаты мен олардың баламаларының құрамына жіктеді, себебі топ биржадағы маржалық қамтамасыз етуді өтімділігі жоғары активтерге жатқызады және оларды ақша қаражатының баламалары ретінде жіктейді. Тиісті түзетулер 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте және 2021 жылғы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте жүргізілді.

(о) Жаңа стандарттар мен түсіндірмелер

Бірқатар жаңа стандарттар, стандартқа енгізілген түзетулер мен түсіндірмелер 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілді. Стандарттарға осы түзетулер мен түсініктемелер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ:

- ХҚЕС-ты жыл сайынғы жетілдіру, 2018-2020 жылдардағы циклдар;
- Ауырпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар (ХҚЕС (IAS) 37 «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер» түзетулері).

Шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған ҚЕХС стандарттары

Бірқатар жаңа стандарттар мен стандарттарға түзетулер оларды мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қаңтардан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Алайда Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде жаңа және өзгертілген стандарттарға мерзімінен бұрын көшуді жүзеге асырмады.

Стандарттарға келесі түзетулер мен түсіндірулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»;
- ХҚЕС (IAS) 8 түзетулері – Бухгалтерлік бағалауды анықтау;
- ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС бойынша 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер – «Есеп саясатын ашу»;
- ХҚЕС (IAS) 12 «Пайдаға салынатын салықтар» түзетулері – бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық.

4 Пайыздық кірістер және шығыстар

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер	162,732,833	98,258,695
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	11,195,442	9,349,759
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	8,105,159	10,247,727
Ақша қаражаттары мен оның баламалары	7,498,433	717,569
«Кері репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	344,663	543,198
Банктердегі шоттар мен депозиттер	86,336	37,227
Басқа да қаржылық активтер	339,887	211,599
	190,302,753	119,365,774
Басқа да пайыздық кірістер		
Клиенттерге берілген, әділ құны бойынша бағаланатын кредиттер	-	145,650
	190,302,753	119,511,424
Пайыздық шығыстар		
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	(67,900,344)	(50,078,544)
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(12,008,456)	(11,117,226)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(1,796,978)	(1,022,533)
«Репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешек	(1,655,689)	(474,750)
Басқа да тартылған қаражат	(841,186)	(731,118)
Жалдау бойынша міндеттемелер	(314,631)	(258,852)
Банктердің шоттары мен депозиттері	(10,580)	-
	(84,527,864)	(63,683,023)
	105,774,889	55,828,401

5 Комиссиялық кірістер мен шығыстар

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Комиссиялық кірістер		
Агенттік қызметтер	26,879,884	18,052,323
Төлем карталарына қызмет көрсету	12,194,117	5,958,017
Есеп айырысу операциялары	3,788,076	2,332,618
Ақша қаражатын алу	1,836,183	1,304,174
Кепілдіктер мен аккредитивтер шығару	573,528	468,015
Кастодиандық қызметтер	170,481	63,720
Инкассация қызметтері	27,447	25,566
Басқалары	1,908,728	829,151
	47,378,444	29,033,584
Комиссиялық шығыстар		
Төлем карталарына қызмет көрсету	(10,819,448)	(5,416,345)
Есеп айырысу операциялары	(1,093,036)	(798,583)
Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық пен кредит бюросының қызметтері	(1,067,730)	(487,830)
Ақша қаражатын алу	(407,748)	(159,001)
Кастодиандық қызметтер	(169,317)	(71,502)
Бағалы қағаздармен операциялар	(35,104)	(29,056)
Кепілдіктер мен аккредитивтер шығару	-	(8,029)
Басқалары	(358,746)	(125,133)
	(13,951,129)	(7,095,479)
	33,427,315	21,938,105

Шарттар бойынша активтер мен міндеттемелер

Келесі кестеде сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша дебиторлық берешек туралы ақпарат берілген.

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Комиссиялар бойынша дебиторлық берешек (18-ескертпе)	1,324,527	765,772

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ХҚЕС (IFRS) 15 көзделгендей бастапқы күтілетін ұзақтығы бір жыл немесе одан аз орындалу міндеттемелері жоқ.

Орындауға міндеттемелер және түсімді тану саясаты

Түсім сатып алушымен жасалған шартта көрсетілген өтем негізінде бағаланады. Топ сатып алушыға қызметті бақылау ауысқан кезде түсімді таниды.

Келесі кестеде сатып алушылармен жасалған шарттардағы міндеттемелердің сипаты мен орындалу уақыты туралы мәліметтер, соның ішінде төлемнің маңызды шарттары және қызметтердің маңызды түрлері бойынша түсімді танудың тиісті саясаты келтірілген.

<i>Тауар/қызметтер түрі</i>	<i>Төлемнің елеулі талаптарын қоса алғанда, орындалуы тиіс міндеттемелерді орындаудың сипаты мен уақыт шеңбері</i>	<i>ХҚЕС (IFRS) 15-ке сәйкес түсімді тану</i>
Агенттік қызметтер үшін комиссиялар	Топ сақтандыру агентінің қызметтерін ұсынады, әртүрлі сақтандыру компанияларының өмірін сақтандыру полистерін бөлшек кредиттерді сату нүктелерінде ұсынады және сақтандыру полистері бойынша сақтандыру сыйлықақысына (құнына) пропорционалды комиссиялық сыйақы алады. Өмірді сақтандыру полисін сатып алу ерікті болғандықтан және кредит алудың шарты болмағандықтан, ол кредит бойынша пайыздық мөлшерлемеге әсер етпейді. Демек, агенттік қызметтер бойынша комиссиялық кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеменің бөлігі болып саналмайды. Қызмет сақтандыру полисін (сақтандыру шартын) ресімдегеннен кейін толық көрсетілген болып есептеледі.	Топ комиссиялық сыйақыны орындау міндеті орындалған кезде, яғни сақтандыру полисі (сақтандыру шарты) жасалғанда бір уақытта таниды.
Төлем карталарына қызмет көрсету жөніндегі комиссиялар	Агенттік қызметтер үшін комиссиялық сыйақы төлеу Қызмет көрсету фактісі бойынша (есепті кезең үшін) жүргізіледі. Төлем карталарына қызмет көрсету қызметтері сауда және сервис кәсіпорындарында жүзеге асырылған кредиттік және дебеттік карталар бойынша операциялардан өзара айырбастау алымын (interchange fee) қамтиды.	Түсім төлем жүйелерінен өтем алғаннан кейінгі уақытта танылады. Төлем карталарымен байланысты өзге де комиссиялар транзакция аяқталған сәтте танылады.

6 Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша іске асырылған таза пайда	2,145,225	457,534
Өзгеруі кезең ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша таза іске асырылмаған пайда	343,676	23,749
Әділ құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер құнының өзгеруінен пайда	-	1,433,376
	2,488,901	1,914,659

7 Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Дилингтік операциялар, нетто	58,362,912	9,419,638
Бағамдық айырма, нетто	(5,850,786)	(1,717,974)
	52,512,126	7,701,664

8 Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Клиенттерге берілген кредиттер (15-ескертпе)	18,242,342	31,877,974
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар (16-ескертпе)	10,758,875	47,069
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері (13-ескертпе)	5,860,100	11,851
Басқа да активтер (18-ескертпе)	1,058,157	(2,580,787)
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	386,272	7,618
Банктердегі шоттар мен депозиттер	(296)	42
	36,305,450	29,363,767

9 Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Жалақы, сыйлықақы мен тиісті салықтар	32,070,479	22,908,694
Қызметкерлерге жұмсалатын басқа шығыстар	1,017,377	992,589
	33,087,856	23,901,283

10 Басқа да жалпы және әкімшілік шығыстар

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Байланыс және ақпараттық қызметтер	4,189,014	3,200,330
Тозу және амортизация	2,916,209	2,793,555
Табыс салығынан басқа салықтар	1,593,401	1,222,665
Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің тозуы және амортизациясы	1,304,167	1,320,225
Күзет	1,255,196	856,539
Жөндеу және қызмет көрсету	898,379	669,738
Жарнама және маркетинг	776,248	964,322
Кәсіби қызметтер	751,018	1,013,267
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	436,398	302,427
Инкассация қызметтері	315,243	320,046
Іссапар шығыстары	262,294	206,712
Кеңсе тауарлары	247,642	200,632
Көлік шығыстары	92,441	78,874
Оқыту	81,006	80,546
Сақтандыру	58,467	57,295
Өкілдік шығыстар	1,156	2,285
Басқалары	1,789,178	1,454,604
	16,967,457	14,744,062

11 Табыс салығы бойынша шығыс

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыс		
Ағымдағы кезең	17,264,070	332
	17,264,070	332
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығыс		
Мезгілдік айырмалардың туындауы мен қайта қалпына келуі	6,934,611	5,650,000
Табыс салығы бойынша шығыстың барлығы	24,198,681	5,650,332

2022 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% құрады (2021 жылы: 20%).

31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы салықтың тиімді мөлшерлемесінің есебі:

	2022 ж. мың теңге	%	2021 ж. мың теңге	%
Салық салғанға дейінгі пайда	107,518,853		18,698,783	
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	21,503,771	20.00	3,739,757	20.00
Бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кірістер	(3,368,455)	(3.13)	(3,979,197)	(21.28)
Құнсызданудан болған зияндар	3,972,413	3.69	4,792,472	25.63
Шегерілмейтін шығыстар	2,090,952	1.94	1,097,300	5.87
	24,198,681	22.51	5,650,332	30.22

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Шоғырландырылған қаржылық есепте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсатында пайдаланылатын сомалардың арасындағы туындайтын уақытша айырмалар 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған таза салықтық міндеттемелердің туындауына әкеп соғады.

2017 жылы пайда болған болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығынын пайдалану мерзімі 2027 жылғы 31 желтоқсанда аяқталады. 2022 жыл ішінде Топ болашақ кезеңдерге ауыстырылған қалған соманы толықтай қолданды (2021 жылы: 35,275,836 мың теңге сомасына салық шығыны пайдаланылды). Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын қалған уақытша айырмаларды пайдалану мерзімі Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасымен шектелмеген.

2022 жылғы 31 желтоқсанда және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде уақытша айырмалардың мәнінің өзгерісі келесі түрде берілуі мүмкін:

2022 ж. мың теңге	2022 ж. 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Пайда немесе зиян құрамында танылған	Басқа да жиынтық кіріс құрамында танылған	2022 ж. 31 желтоқсан- дағы жағдай бойынша қалдық
Клиенттерге берілген кредиттер	1,312,621	(1,275,239)	-	37,382
Негізгі қаражат	(1,173,434)	(84,561)	-	(1,257,995)
Басқа да активтер	25,158	(25,158)	-	-
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	(82,214)	-	(82,214)
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төлеуге сыйақы	41,243	26,716	-	67,959
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(19,450,720)	701,592	-	(18,749,128)
Басқа да міндеттемелер	950,348	237,612	-	1,187,960
Болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындары	6,453,565	(6,453,565)	-	-
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	12,539	-	1,034,461	1,047,000
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	(431,401)	(102,327)	-	(533,728)
Жалдау бойынша міндеттемелер	512,548	122,533	-	635,081
	(11,747,533)	(6,934,611)	1,034,461	(17,647,683)

2021 ж. мың теңге	2021 ж.	Пайда немесе зиян құрамында танылған	Басқа да жиынтық кіріс құрамында танылған	2021 ж.
	1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық			31 желтоқсанда- ғы жағдай бойынша қалдық
Клиенттерге берілген кредиттер	1,101,134	211,487	-	1,312,621
Негізгі қаражат	(1,084,873)	(88,561)	-	(1,173,434)
Басқа да активтер	21,208	3,950	-	25,158
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төлеуге сыйақы	42	41,201	-	41,243
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(20,045,289)	594,569	-	(19,450,720)
Басқа да міндеттемелер	321,076	629,272	-	950,348
Болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындары	13,508,732	(7,055,167)	-	6,453,565
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	(1,635)	-	14,174	12,539
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	(488,687)	57,286	-	(431,401)
Жалдау бойынша міндеттемелер	556,585	(44,037)	-	512,548
	(6,111,707)	(5,650,000)	14,174	(11,747,533)

12 Ақша қаражаты мен олардың баламалары

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Кассадағы ақша қаражаты	70,070,846	32,498,229
ҚРҰБ-ғы «Ностро» түріндегі шоттар	189,540,044	77,214,339
Басқа банктердегі «Ностро» түріндегі шоттар		
- «АА-»-дан «АА+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	79,700,201	56,022,937
- «А-»-дан «А+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	40,085,569	4,530,905
- «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	38,982,988	6,549,930
- «ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	445,398
- «В-»-дан «В+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	1,641,863	757,100
- кредит рейтингісі берілмеген	9,747,892	125,531
Басқа банктердегі «Ностро» түріндегі шоттардың барлығы	170,158,513	68,431,801
ҚРҰБ-ғы мерзімді депозиттер	463,592,732	223,465,217
Басқа банктердегі мерзімді депозиттер		
- «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	2,880,592
- «В-»-дан «В+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	8,638,015
Басқа банктердегі мерзімді депозиттердің барлығы	-	11,518,607
Қазақстан қор биржасында маржалық қамтамасыз ету	13,925,765	6,520,180
Болжалды кредиттік зияндарға резервті шегергенге дейінгі		
ақша қаражаты мен олардың баламаларының барлығы	907,287,900	419,648,373
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(394,509)	(9,149)
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының барлығы	906,893,391	419,639,224

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза баланстық құны 827,879,361 мың теңге болатын ақшалай баламалар кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, 8,734,586 мың теңге – кредиттік тәуекел деңгейінің 2 сатысына, 208,598 мың теңге – кредиттік тәуекел деңгейінің 3 сатысына жатқызылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: барлық ақша қаражаттары және олардың баламалары кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатқызылған).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 4 банкі бар (2021 жыл: 2 банк), олардың ақшалай баламалар бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10%-ынан асады. Аталмыш контрагенттердің қалдықтарының жиынтық көлемі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 808,732,031 мың теңгені құрайды (2021 жыл: 356,702,493 мың теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттік рейтингі жоқ «Ностро» типті шоттардың құрамына ресейлік банктер мен қаржы ұйымдарына ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының жалпы баланстық құнының 1% баламалы жалпы сомасы 9,337,694 мың теңгеге қойылатын талаптар енгізілді. Сонымен қатар, ресейлік контрагенттерге қойылатын талаптардың жоғарыда аталған сомасының 91% Ресейге қарсы санкцияларға ұшырамаған банктер мен қаржы ұйымдарындағы қалдықтармен ұсынылған. Күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті есептеу мақсатында Топ Moody's рейтингтік агенттігі ұсынған статистикаға сәйкес «ССС» халықаралық кредиттік рейтингіне сәйкес PD және LGD көрсеткіштерін пайдаланды (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Ностро» типті шоттардың құрамына кредиттік рейтинг берілмеген орталық депозитарийге және Еуропалық Одақта орналасқан Ресей банкінің еншілес банкіне қойылатын талаптар одағы).

Минималды резервтерге қойылатын талаптар

Минималды резервті талаптар ҚРҰБ шығарған нормативтік актілерге сәйкес банктердің міндеттемелерінің түрлі топтарының анықталған қатынасының жалпы сомасы ретінде есептеледі. Банктер резервтік активтердің орташа мөлшерін ұстау жолымен (ең төменгі резервтік талаптарды айқындау кезеңіндегі ең төменгі резервтік талаптардың орташа мөлшерінің 50% пайызынан аспайтын мөлшердегі ұлттық валютадағы кассадағы ақша қаражаты және ҚРҰБ-дағы шоттардағы ұлттық валютадағы қалдықтар) орташа минималдық талаптарға тең немесе асырылатын осы талаптарды орындауға міндетті. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша минималдық резервтің сомасы 32,021,925 мың теңгені (2021 жылы 31 желтоқсанда: 28,350,084 мың теңге) құрады.

13 Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Топтың меншігінде болып табылатындар		
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	78,932,285	92,575,025
АҚШ мемлекеттік қазынашылық облигациялары	1,654,536	846,876
<i>Даму банктерінің облигациялары</i>		
Азия даму банкінің облигациялары	-	2,963,111
Еуразиялық даму банкінің облигациялары	1,038,434	2,683,166
<i>Корпоративтік облигациялар</i>		
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен корпоративтік облигациялар	10,160,308	24,931,838
Кредит рейтингілері жоқ корпоративтік облигациялар	9,050,551	-
	100,836,114	124,000,016
Басқа да тартылған қаражат бойынша кепілде		
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен корпоративтік облигациялар (23-ескертпе)	7,839,694	-
«ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен корпоративтік облигациялар (23-ескертпе)	3,146,018	-
	10,985,712	-
	111,821,826	124,000,016
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв*	(5,929,413)	(43,408)
Өзге жиынтық кіріс (баланстық құны) арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің барлығы	111,821,826	124,000,016

Кредиттік рейтингтер «Fitch» рейтинг агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық рейтинг агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес берілген.

* Жогарыда келтірілген шығындар бойынша бағалау резерві қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, өйткені басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық инвестициялық бағалы қағаздардың баланстық құны олардың әділ құны болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы әділ құны 9,050,551 мың болатын «кредиттік рейтингсіз» санатындағы өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері. теңге ресейлік эмитенттердің облигацияларымен ұсынылған, бұл ретте 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті есептеу үшін эмитенттердің ағымдағы бағаланатын кредиттік рейтингі «ССС» құрайды (ал эмитенттердің кредиттік рейтингтері кері қайтарылғанға дейін облигацияларының баланстық құны 8,468,722 мың теңгені құрайтыны «ВВВ →» -ден «ВВВ» -ге дейін, эмитенттердің баланстық құны 581,829 мың теңгені құрайтыны – «ВВ» болды) (2021 жылғы 31 желтоқсан: жоқ).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны 102,771,274 мың теңге болатын (жалпы баланстық құны 102,871,656 мың теңгеге тең) өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері кредиттік тәуекелдің 1-сатысына жатқызылды, баланстық құны 8,986,914 мың теңге (жалпы баланстық құны 12,668,495 мың теңгеге тең) – кредиттік тәуекел деңгейінің 2-кезеңіне қарай, баланстық құны 63,638 мың теңгемен (жалпы баланстық құны 2,211,088 мың теңгеге тең) өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтері – кредиттік тәуекелдің 3-кезеңіне (2021 жылғы 31 желтоқсанға өзге арқылы әділ құн бойынша ескерілетін барлық қаржы активтері баланстық құны 124,000,016 мың теңге болатын жиынтық кіріс (жалпы баланстық құны 124,043,424 мың теңгеге тең), 1 кезеңге жатқызылды).

Шығынға ұшыраған резервтер мөлшерінде танылатын бағалы қағаздар бойынша PD деңгейі 12 айлық күтілетін кредиттік залал 0.37-5.00% құрады, кредиттік-құнсызданбаған бағалы қағаздар бойынша және залалдар бойынша резервтер толық көлемде танылады, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 7.10-19.90% құрады. Эмитенттің индустриясына байланысты бағалы қағаздар бойынша LGD қолданылған деңгейі 56.00% бастап 70.65% дейінгі диапазонда құрады. PD және LGD көрсеткіштерінің көзі Moody's халықаралық рейтинг агенттігі жариялаған статистика болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік зияндар резерві 5,929,413 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 43,408 мың теңге).

Келесі кестеде 2022 жылғы басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерімен есепті кезеңнің басындағы және соңындағы шығындарға бағалау резервінің қалдықтарын салыстыру келтірілген:

	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
мың теңге				
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	43,408	-	-	43,408
1-сатыға ауыстыру	-	-	-	-
2-сатыға ауыстыру	(14,019)	14,019	-	-
3-сатыға ауыстыру	(6,054)	-	6,054	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі	74,511	3,652,144	2,133,445	5,860,100
Курстық айырмашылықтардың әсері	2,536	15,418	7,951	25,905
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	100,382	3,681,581	2,147,450	5,929,413

Келесі кестеде 2021 жылғы басқа жиынтық кіріс арқылы әділ күн бойынша бағаланатын қаржы активтерімен есепті кезеңнің басындағы және соңындағы шығындарға бағалау резервінің қалдықтарын салыстыру келтірілген:

	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
мың теңге				
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	44,185	-	-	44,185
1-сатыға ауыстыру	-	-	-	-
2-сатыға ауыстыру	-	-	-	-
3-сатыға ауыстыру	-	-	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі	11,851	-	-	11,851
Курстық айырмашылықтардың әсері	(12,628)	-	-	(12,628)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	43,408	-	-	43,408

14 Банктердегі шоттар мен депозиттер

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Мерзімді депозиттер		
- ҚРҰБ-ғы шартты депозит	2,007,734	2,012,871
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ғы шот	2,112,962	-
- «АА-»-дан «АА+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	5,045,962	1,771,485
- «А-»-дан «А+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	2,684,082	2,348,522
- «ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	111,256
- кредит рейтингісі берілмеген	142,300	69,000
Мерзімді депозиттердің барлығы	11,993,040	6,313,134
Банктерге берілген кредиттер		
- «В-»-дан «В+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	623,205
Банктерге берілген кредиттердің барлығы	-	623,205
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейінгі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер	11,993,040	6,936,339
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(1,968)	(1,586)
Банктердегі шоттар мен депозиттердің барлығы	11,991,072	6,934,753

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттер кредиттік тәуекелдің 1 деңгейінің сатысына жатады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ-ғы шартты депозитке «ҚДБ» АҚ пен «ДАМУ» «ҚДҚ» АҚ-тың арасында жасалған кредиттік келісім талаптарына сәйкес «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-тан («ҚДБ» АҚ) алған 676,274 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 513,729 мың теңге) және «ДАМУ» «Кәсіпкерлікті дамыту қорынан» («ДАМУ» «ҚДҚ» АҚ) алған 1,331,460 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 1,499,142 мың теңге) мөлшеріндегі қаражат енеді. Қаражат кәсіпорындар мен жеке тұлғаларға арнайы жеңілдікті талаптарда бөлінетін болады. Осы қаражат «ҚДБ» АҚ пен «ДАМУ» «ҚДҚ» АҚ-тың мақұлдағаннан кейін ғана тиісінше, шартты депозиттен алынуы мүмкін.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ғы шоттағы 2,112,962 мың теңге мөлшеріндегі қалдық жеңілдетілген автокредиттеудің мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан алынған қаражатты білдіреді (23-ескертпе) (2021 жылғы 31 желтоқсан: «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ғы шоттардағы қалдықтар жоқ).

Банктердегі шоттар мен депозиттерді шоғырландыру

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоттары мен депозиттері меншікті капиталдың 10% асатын банктерде қалдықтары жоқ (2021 жылы: Топтың ҚРҰБ-тан басқа шоттары мен депозиттері меншікті капиталдың 10%-ынан асатын банктерде қалдықтары жоқ).

15 Клиенттерге берілген кредиттер

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер		
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	373,690,379	267,538,980
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	34,724,805	17,808,032
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	408,415,184	285,347,012
Жеке клиенттерге берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер	473,500,800	299,436,789
Автомобильді сатып алуға кредиттер	331,829,331	188,681,361
Ипотекалық кредиттер	7,483,490	8,877,471
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	9,630,087	6,565,039
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	3,943,175	3,236,875
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер	4,291,795	4,494,794
Жеке клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	830,678,678	511,292,329
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейінгі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер	1,239,093,862	796,639,341
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(179,836,777)	(161,301,018)
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв шегерілгеннен кейін амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	1,059,257,085	635,338,323

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы клиенттерге берілген кредиттердің кластары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерістерінің талдауы берілген:

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	24,177,506	2,969,617	132,951,227	1,202,668	161,301,018
1-сатыға ауыстыру	2,046,567	(1,456,250)	(590,317)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(2,540,602)	25,394,275	(22,853,673)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(3,015,772)	(5,624,634)	8,640,406	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(13,715,142)	(5,501,579)	10,722,220	(628,405)	(9,122,906)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері (Кредиттерді есептен шығару)/ бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	27,365,248	-	-	-	27,365,248
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	(11,287,098)	1,040,385	(10,246,713)
РОСІ-активтерге аудару	-	-	9,541,821	92,017	9,633,838
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	-	-	(413,747)	-	(413,747)
	420,742	(494,646)	1,393,943	-	1,320,039
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	34,738,547	15,286,783	128,104,782	1,706,665	179,836,777

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	3,898,203	984,644	75,574,120	856,448	81,313,415
1-сатыға ауыстыру	7,308	(7,308)	-	-	-
2-сатыға ауыстыру	(543,834)	15,398,214	(14,854,380)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(1,063,123)	(1,370,882)	2,434,005	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(1,227,525)	(3,192,241)	(594,420)	(539,043)	(5,553,229)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	1,503,644	-	-	-	1,503,644
(Кредиттерді есептен шығару)/ бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(12,691,631)	487,864	(12,203,767)
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	4,018,364	22	4,018,386
РОСІ-активтерге аудару	-	-	(2,618)	-	(2,618)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	131,407	(440,096)	1,608,970	-	1,300,281
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	2,706,080	11,372,331	55,492,410	805,291	70,376,112
мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – бөлшек кредиттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	20,279,303	1,984,973	57,377,107	346,220	79,987,603
1-сатыға ауыстыру	2,039,259	(1,448,942)	(590,317)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(1,996,768)	9,996,061	(7,999,293)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(1,952,649)	(4,253,752)	6,206,401	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(12,487,617)	(2,309,338)	11,316,640	(89,362)	(3,569,677)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	25,861,604	-	-	-	25,861,604
Бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	1,404,533	552,521	1,957,054
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	5,523,457	91,995	5,615,452
РОСІ-активтерді тану	-	-	(411,129)	-	(411,129)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	289,335	(54,550)	(215,027)	-	19,758
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	32,032,467	3,914,452	72,612,372	901,374	109,460,665

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы клиенттерге берілген кредиттердің кластары бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерістерінің талдауы берілген:

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды					
кредиттік зияндарға арналған					
резерв көлемі	16,730,121	10,053,242	100,047,970	689,683	127,521,016
1-сатыға ауыстыру	6,585,593	(2,562,952)	(4,022,641)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(684,546)	6,912,184	(6,227,638)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(841,983)	(10,702,123)	11,544,106	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(16,295,221)	(730,238)	31,253,216	(581,807)	13,645,950
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері (Кредиттерді есептен шығару)/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	18,232,024	-	-	-	18,232,024
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	9,743,294	31,829	9,775,123
РОСІ-активтерге аудару	-	-	(948,676)	-	(948,676)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	451,518	(496)	(235,463)	-	215,559
Жыл соңындағы жағдай	24,177,506	2,969,617	132,951,227	1,202,668	161,301,018

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай					
бойынша болжалды					
кредиттік зияндарға					
арналған резерв көлемі	1,715,971	5,992,250	49,238,585	551,087	57,497,893
1-сатыға ауыстыру	1,931	(1,931)	-	-	-
2-сатыға ауыстыру	(715)	715	-	-	-
3-сатыға ауыстыру	(6,400)	(8,424,985)	8,431,385	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	988,467	3,418,744	20,986,752	(86,324)	25,307,639
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері (Кредиттерді есептен шығару)/бұрынырақ есептен шығарылған кредиттерді	1,197,592	-	-	-	1,197,592
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	4,962,986	21,939	4,984,925
РОСІ-активтерге аудару	-	-	(19,374)	-	(19,374)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	1,357	(149)	(56,399)	-	(55,191)
Жыл соңындағы жағдай	3,898,203	984,644	75,574,120	856,448	81,313,415

мың теңге	1-саты	2-саты	3-саты	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – бөлшек кредиттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі					
	15,014,150	4,060,992	50,809,385	138,596	70,023,123
1-сатыға ауыстыру	6,583,662	(2,561,021)	(4,022,641)	-	-
2-сатыға ауыстыру	(683,831)	6,911,469	(6,227,638)	-	-
3-сатыға ауыстыру	(835,583)	(2,277,138)	3,112,721	-	-
Зияндар бойынша бағалау резервінің таза өзгеруі *	(17,283,688)	(4,148,982)	10,266,464	(495,483)	(11,661,689)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	17,034,432	-	-	-	17,034,432
(Кредиттерді есептен шығару)/ бұрынғы есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(233,126)	693,217	460,091
Болжалды кредиттік зияндардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	4,780,308	9,890	4,790,198
РОСІ-активтерді тану	-	-	(929,302)	-	(929,302)
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	450,161	(347)	(179,064)	-	270,750
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв көлемі	20,279,303	1,984,973	57,377,107	346,220	79,987,603

* Тәуекел модельдеріндегі/параметрлеріндегі өзгерістерді қоса алғанда, өтеу (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу) әсері.

2022 жыл ішінде Топ 10,246,713 мың теңге сомасындағы кредиттерді есептен шығарды, бұл 3-сатыға және РОСІ-активтерге жатқызылған кредиттер бойынша зияндар бойынша бағалау резервінің азаюына әкелді (2021 жылы: 7,139,978 мың теңге).

Жыл ішінде берілген кредиттердің едәуір көлемі бөлшек кредиттер портфелінің жалпы баланстық құнының 1,139,719,734 мың теңгеге (2021 жылы: 641,526,999 мың теңге) өсуіне себепші болды, 12 айлық негізде бағаланатын залалға резервтің тиісінше ұлғаюы 27,365,248 мың теңгені (2021 жылы: 18,232,024 мың теңге) құрады.

Жыл ішінде өтелген кредиттердің едәуір көлемі кредиттер портфелінің жалпы баланстық құнының 859,911,368 мың теңгеге (2021 жылы: 628,615,340 мың теңге) төмендеуіне себепші болды, шығындарға арналған резервтің тиісінше төмендеуі 36,508,598 мың теңгені (2021 жылы: 33,252,526 мың теңге) құрады.

Келесі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер бойынша кредиттік өнімдердің түрлері туралы ақпарат берілген:

мың теңге	Болжалды кредиттік зияндар резервін шегергенге дейінгі кредит көлемі	Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	Баланстық құны
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	373,690,379	(65,671,550)	308,018,829
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	34,724,805	(4,704,562)	30,020,243
Жеке клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	473,500,800	(91,064,078)	382,436,722
Автомобиль сатып алуға кредиттер	331,829,331	(14,750,697)	317,078,634
Ипотекалық кредиттер	7,483,490	(1,094,867)	6,388,623
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	9,630,087	(1,390,721)	8,239,366
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	3,943,175	(1,020,476)	2,922,699
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер	4,291,795	(139,826)	4,151,969
Клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	1,239,093,862	(179,836,777)	1,059,257,085

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер бойынша кредиттік өнімдердің түрлері туралы ақпарат берілген:

мың теңге	Болжалды кредиттік зияндар резервін шегергенге дейінгі кредит көлемі	Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	Баланстық құны
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттер	267,538,980	(76,493,453)	191,045,527
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	17,808,032	(4,819,962)	12,988,070
Жеке клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	299,436,789	(65,544,171)	233,892,618
Автомобиль сатып алуға кредиттер	188,681,361	(10,307,231)	178,374,130
Ипотекалық кредиттер	8,877,471	(1,188,959)	7,688,512
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер	6,565,039	(1,554,783)	5,010,256
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	3,236,875	(1,160,110)	2,076,765
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер	4,494,794	(232,349)	4,262,445
Клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	796,639,341	(161,301,018)	635,338,323

(а) Клиенттерге берілген кредиттердің сапасы

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	71,708,788	-	-	-	71,708,788
Тәуекел деңгейі төмен	183,591,516	-	-	-	183,591,516
Орташа тәуекел деңгейімен	17,965,423	41,948,089	5,621,860	-	65,535,372
Жоғары тәуекел деңгейімен	-	-	3,020,500	-	3,020,500
Проблемалық Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	1,182,395	331,977	1,514,372
	-	-	47,508,904	810,927	48,319,831
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	273,265,727	41,948,089	57,333,659	1,142,904	373,690,379
Зияндарға арналған бағалау резерві	(2,629,469)	(11,372,137)	(50,864,801)	(805,143)	(65,671,550)
Баланстық құны	270,636,258	30,575,952	6,468,858	337,761	308,018,829
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	8,545,707	-	-	-	8,545,707
Тәуекел деңгейі төмен	8,765,620	129,215	-	248,939	9,143,774
Орташа тәуекел деңгейі бар	4,870,691	9,885	513,129	128,037	5,521,742
Проблемалық Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	106,032	-	106,032
Рейтингсіз	1,756,375	-	4,757,069	-	4,757,069
Рейтингсіз (ақшаны кепілге берумен)	4,876,043	-	18,063	-	1,774,438
	-	-	-	-	4,876,043
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	28,814,436	139,100	5,394,293	376,976	34,724,805
Зияндарға арналған бағалау резерві	(76,611)	(194)	(4,627,609)	(148)	(4,704,562)
Баланстық құны	28,737,825	138,906	766,684	376,828	30,020,243

	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
мың теңге					
Автомобиль сатып алуға кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	293,490,735	1,563,625	5,153,693	292,514	300,500,567
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	12,844,191	699,243	1,332,113	45,565	14,921,112
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	5,453,962	849,336	11,396	6,314,694
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	20,066	3,196,638	-	3,216,704
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,894,939	-	1,894,939
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	4,981,126	189	4,981,315
	306,334,926	7,736,896	17,407,845	349,664	331,829,331
Зияндарға арналған бағалау резерві	(3,666,576)	(583,081)	(10,303,958)	(197,082)	(14,750,697)
Баланстық құны	302,668,350	7,153,815	7,103,887	152,582	317,078,634
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	374,536,366	2,232,138	10,747,628	576,877	388,093,009
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	17,076,420	789,339	1,704,608	89,401	19,659,768
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	151,856	10,498,931	1,371,973	35,474	12,058,234
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	66,041	10,641,438	15,301	10,722,780
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	11,402,292	16,643	11,418,935
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	31,546,364	1,710	31,548,074
	391,764,642	13,586,449	67,414,303	735,406	473,500,800
Зияндарға арналған бағалау резерві	(28,110,438)	(3,298,024)	(59,016,729)	(638,887)	(91,064,078)
Баланстық құны	363,654,204	10,288,425	8,397,574	96,519	382,436,722
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	7,859,260	-	362,853	14,497	8,236,610
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	30,839	-	30,839
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	-	25,974	25,974
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,284,359	52,305	1,336,664
	7,859,260	-	1,678,051	92,776	9,630,087
Зияндарға арналған бағалау резерві	(15,899)	-	(1,315,017)	(59,805)	(1,390,721)
Баланстық құны	7,843,361	-	363,034	32,971	8,239,366
Ипотекалық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	5,368,854	101,071	290,382	147,393	5,907,700
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	154,054	40,487	116,272	-	310,813
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	68,340	53,674	-	122,014
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	54,176	-	54,176
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	21,921	1,269	23,190
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,026,406	39,191	1,065,597
	5,522,908	209,898	1,562,831	187,853	7,483,490
Зияндарға арналған бағалау резерві	(55,229)	(18,190)	(1,016,466)	(4,982)	(1,094,867)
Баланстық құны	5,467,679	191,708	546,365	182,871	6,388,623

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	2,761,622	-	18,292	700	2,780,614
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	40,104	-	12,043	-	52,147
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	35,058	-	-	35,058
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	13,523	-	13,523
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	13,556	-	13,556
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,047,691	586	1,048,277
	2,801,726	35,058	1,105,105	1,286	3,943,175
Зияндарға арналған бағалау резерві	(58,324)	(11,145)	(950,389)	(618)	(1,020,476)
Баланстық құны	2,743,402	23,913	154,716	668	2,922,699
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	4,149,610	22,488	13,671	-	4,185,769
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	53,282	-	-	-	53,282
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	30,585	-	-	30,585
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	7,792	-	7,792
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	2,556	-	2,556
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	11,811	-	11,811
	4,202,892	53,073	35,830	-	4,291,795
Зияндарға арналған бағалау резерві	(126,001)	(4,012)	(9,813)	-	(139,826)
Баланстық құны	4,076,891	49,061	26,017	-	4,151,969

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	37,388,543	-	-	-	37,388,543
Тәуекел деңгейі төмен	111,114,704	333,755	-	-	111,448,459
Орташа тәуекел деңгейімен	9,133,120	5,465,781	3,249,693	798,080	18,646,674
Жоғары тәуекел деңгейімен	-	-	62,978,039	-	62,978,039
Проблемалық	-	-	5,567,675	-	5,567,675
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	30,519,141	990,449	31,509,590
Ірі кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	157,636,367	5,799,536	102,314,548	1,788,529	267,538,980
Зияндарға арналған бағалау резерві	(3,859,519)	(984,644)	(70,792,968)	(856,322)	(76,493,453)
Баланстық құны	153,776,848	4,814,892	31,521,580	932,207	191,045,527

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Кредиттік тәуекелдің тек ішкі градациясы бар:					
Стандартты	5,819,167	41,747	-	-	5,860,914
Тәуекел деңгейі төмен	3,148,100	336,892	-	-	3,484,992
Орташа тәуекел деңгейі бар	-	-	361,814	379,687	741,501
Проблемалық	-	-	145,920	-	145,920
Тәуекел деңгейі жоғары, проблемалық	-	-	5,045,448	-	5,045,448
Рейтингсіз	181,238	-	36,968	-	218,206
Рейтингсіз (ақшаны кепілге берумен)	2,311,051	-	-	-	2,311,051
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттердің барлығы	11,459,556	378,639	5,590,150	379,687	17,808,032
Зияндарға арналған бағалау резерві	(38,684)	-	(4,781,152)	(126)	(4,819,962)
Баланстық құны	11,420,872	378,639	808,998	379,561	12,988,070

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Автомобиль сатып алуға кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	169,793,464	2,047,639	3,459,021	79,290	175,379,414
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	4,134,452	697,245	1,439,661	6,996	6,278,354
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	808,293	600,618	-	1,408,911
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	14,925	835,791	-	850,716
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,036,910	136	1,037,046
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	3,726,920	-	3,726,920
	173,927,916	3,568,102	11,098,921	86,422	188,681,361
Зияндарға арналған бағалау резерві	(2,175,590)	(276,388)	(7,798,004)	(57,249)	(10,307,231)
Баланстық құны	171,752,326	3,291,714	3,300,917	29,173	178,374,130
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	233,446,109	3,057,782	8,722,944	91,360	245,318,195
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	7,497,846	1,012,623	2,443,646	11,917	10,966,032
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	674	2,898,343	1,756,773	2,833	4,658,623
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	18,828	3,509,979	1,676	3,530,483
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	12,613,352	209	12,613,561
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	22,349,895	-	22,349,895
	240,944,629	6,987,576	51,396,589	107,995	299,436,789
Зияндарға арналған бағалау резерві	(17,765,064)	(1,678,013)	(46,004,437)	(96,657)	(65,544,171)
Баланстық құны	223,179,565	5,309,563	5,392,152	11,338	233,892,618

мың теңге	12 айлық болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша барлық мерзім ішінде болжалды кредиттік зияндар	Бастапқы тану кезінде кредиттік- құнсызданған активтер	Барлығы
Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	4,633,391	-	258,732	41,008	4,933,131
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	-	-	3,132	52,930	56,062
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	71,724	-	71,724
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,504,122	-	1,504,122
	4,633,391	-	1,837,710	93,938	6,565,039
Зияндарға арналған бағалау резерві	(2,007)	-	(1,489,223)	(63,553)	(1,554,783)
Баланстық құны	4,631,384	-	348,487	30,385	5,010,256
Ипотекалық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	6,445,681	196,803	370,882	138,680	7,152,046
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	111,043	46,355	80,020	-	237,418
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	69,675	88,474	-	158,149
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	87,791	88	87,879
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	36,238	16,143	52,381
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,147,764	41,834	1,189,598
	6,556,724	312,833	1,811,169	196,745	8,877,471
Зияндарға арналған бағалау резерві	(65,567)	(12,864)	(1,007,499)	(103,029)	(1,188,959)
Баланстық құны	6,491,157	299,969	803,670	93,716	7,688,512
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	1,813,006	147,260	6,067	28,126	1,994,459
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	12,329	2,107	7,641	-	22,077
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	3,670	2,049	-	5,719
90-179 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	4,951	472	5,423
180-360 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	-	7,542	-	7,542
360 күннен аса мерзімі кешіктірілгендер	-	-	1,201,069	586	1,201,655
	1,825,335	153,037	1,229,319	29,184	3,236,875
Зияндарға арналған бағалау резерві	(50,820)	(5,614)	(1,077,944)	(25,732)	(1,160,110)
Баланстық құны	1,774,515	147,423	151,375	3,452	2,076,765
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмегендер	4,406,297	69,223	-	-	4,475,520
30 күннен кем мерзімге кешіктірілгендер	7,671	-	-	-	7,671
30-89 күнге мерзімі кешіктірілгендер	-	11,603	-	-	11,603
	4,413,968	80,826	-	-	4,494,794
Зияндарға арналған бағалау резерві	(220,255)	(12,094)	-	-	(232,349)
Баланстық құны	4,193,713	68,732	-	-	4,262,445

(ә) Болжалды кредиттік зияндарды бағалау кезіндегі негізгі жорамалдар мен пайымдаулар

(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер

Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін анықтау кезінде басшылар келесі жорамалдарды жасаған:

- сатылған жағдайда кепілде тұрған меншіктің бастапқы бағаланған құнының 30% - 60% төмендеуі;

- кепіл массасына кредиттердің сапасын арттыратын жылжымалы және жылжымайтын мүлік және өзге де қамтамасыз ету сияқты кепіл түрлерін ғана қосу;
- қамтамасыз етуді сатудан түскен түсімді алу кезінде 36 айға дейін кешіктіру;
- шығынға ұшыраған резервтер мөлшерінде танылатын кредиттер бойынша PD деңгейі 12 айлық болжалды кредиттік зияндар 0.10-16.16% құрады, кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша және зияндар бойынша резервтер толық көлемде танылады, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне қарыз алушының ішкі рейтингінің деңгейіне байланысты басым түрде 27.19-50.21% құрады;
- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1, 2 кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша LGD деңгейі 0%-ден 76.40% дейін, кредиттік сапаны есепке алу бойынша 3 кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша 0%-ден 100% дейін құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалауларды өзгерту болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің көлеміне әсер етуі мүмкін. Мысалы, болжамды ақшалай ағын құнының ағымдағы сәтіне келтірілген таза көлемі плюс/минус бір пайызға өзгергенде корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің болжалды кредиттік зияндарға арналған резервінің мөлшері 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3,380,391 мың теңгеге төмен/жоғары болар еді (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2,040,336 мың теңгеге төмен/жоғары).

(ii) Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер және ұжымдық негізде бағаланатын басқа да кредиттер

Топ бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін кредиттердің осы түрлері бойынша нақты шеккен шығындардың өткен тәжірибесі негізінде бағалайды. Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшерін анықтау кезінде басшылық қолданған айтарлықтай жорамалдарға келесілер кіреді:

- нақты шеккен шығындар миграциясының деңгейі тұрақты және соңғы 5-8 жылда нақты шеккен шығындар миграциясының сызбасы негізінде анықталуы мүмкін; кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1-сатыға жататын өнімдер топтары бойынша Pd_{12} ай деңгейі 1.11-14.84% құрады (ең төменгі мәні 1.11% «SME» («МСБ») өніміне сәйкес келеді және ең жоғарғы мәні 14.84% «UnCL» өніміне («Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар») сәйкес келеді), кредиттік сапаның 2-сатысына жататын $PD_{lifeTime}$ деңгейі 5.67-47.40% құрады, біртекті бөлшек портфель өнімдерінің тобына байланысты (ең төменгі мәні 5.67% «Авто – жеңілдікті кредиттеу») өніміне («Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар») сәйкес келеді және ең жоғарғы мәні 47.40% «UnCL» өніміне («Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар») сәйкес келеді);
- қамтамасыз етілмеген кредиттерді қайтару коэффициенттері соңғы 5-8 жылдағы ақшалай қаржыны қайтарудың тарихи коэффициенттері негізінде есептеледі; 1 және 2-сатыдағы біртекті портфель өнімдері бойынша LGD деңгейі «CAR» («Автокредиттеу») өнімі бойынша 27.81%-дан (жалақы ақша кредиті) «POS» өнімі бойынша («Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар») 68.52% дейін құрады. 3-сатыдағы біртекті портфель өнімдері бойынша «Бизнес ПОС» өнімі бойынша 2.0%-дан «Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар» өнімі бойынша 100%-ға дейін құрады);
- қамтамасыз етуді сатудан түскен түсімді алу 24 айға кешіктіріледі;
- сату мерзімін күтілетін мерзімнен аса созатын, қамтамасыз ету ретінде кепілге берілген машиналарды алып алу үшін айтарлықтай заңдық қиындықтар жоқ;
- автомобильдер айтарлықтай бүлінусіз алып алынады немесе алынды немесе бүлінуді сақтандыру компаниялары өтейді және қызмет көрсетудің негізделген шығыстары мен жеткіліксіз өтімділік үшін дисконт шегерімімен есепті күнде қолданылатын нарықтық баға бойынша сатылады.

Жоғарыда келтірілген бағалауларды өзгерту болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің көлеміне әсер етуі мүмкін. Мысалы, болжамды ақшалай ағын құнының ағымдағы сәтін келтірілген таза көлемі плюс/минус үш пайызға өзгергенде бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің мөлшері 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 21,636,540 мың теңгеге төмен/жоғары болар еді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 12,939,142 мың теңгеге төмен/жоғары).

(б) Қамтамасыз етуді талдау**(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер**

Кестеде қамтамасыз ету және корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша кредиттің сапасын жоғарылатудың басқа құралдары туралы ақпарат келтірілген, қамтамасыз ету түрлері бойынша:

2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны - есеп беретін күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Қамтамасыз етудің әділ құны - кредит берілген күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Әділ құны анықталмаған
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Көлік құралдары	92,651,781	92,576,976	74,805	-
Жылжымайтын мүлік	72,300,453	58,590,075	13,710,378	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	37,313,048	-	-	37,313,048
Сақтандыру	27,068,283	-	-	27,068,283
Айналымдағы тауарлар	9,152,335	9,152,335	-	-
Ақша қаражаттары және депозиттер	14,675,146	14,675,146	-	-
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	9,472,098	-	-	9,472,098
Құрал-жабдықтар	3,612,133	3,612,133	-	-
Аяқталмаған құрылыс	1,326,604	-	1,326,604	-
Жер қойнауын пайдалануға құқықтар	640,468	640,468	-	-
Басқа қамтамасыз етулер	1,110,447	1,110,447	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	60,766,145	-	-	60,766,145
Құнсызданбаған кредиттердің барлығы	330,088,941	180,357,580	15,111,787	134,619,574
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	6,155,780	2,901,036	3,254,744	-
Сақтандыру	958,067	-	-	958,067
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	238,758	-	-	238,758
Құрал-жабдықтар	131,287	68,422	62,865	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	75,706	-	-	75,706
Ақша қаражаттары және депозиттер	4,339	4,339	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	386,194	-	-	386,194
Кредиттік-құнсызданған кредиттердің барлығы	7,950,131	2,973,797	3,317,609	1,658,725
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	338,039,072	183,331,377	18,429,396	136,278,299

2021 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны - есеп беретін күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Қамтамасыз етудің әділ құны - кредит берілген күнгі жағдайға сәйкес бағаланған қамтамасыз ету	Әділ құны анықталмаған
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер				
Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер				
Көлік құралдары	58,513,081	58,462,353	50,728	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	30,936,126	-	-	30,936,126
Жылжымайтын мүлік	21,901,698	17,818,481	4,083,217	-
Сақтандыру	10,121,776	-	-	10,121,776
Ақша қаражаттары және депозиттер	8,107,814	8,107,814	-	-
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	2,720,631	-	-	2,720,631
Құрал-жабдықтар	2,602,004	2,602,004	-	-
Айналымдағы тауарлар	1,676,383	-	-	1,676,383
Жер қойнауын пайдалануға құқықтар	287,142	287,142	-	-
Мүлік / ақша болашақта	17,692	17,692	-	-
Басқа қамтамасыз етулер	1,526,701	1,526,701	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	31,980,203	-	-	31,980,203
Құнсызданбаған кредиттердің барлығы	170,391,251	88,822,187	4,133,945	77,435,119
Кредиттік-құнсызданған кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	33,432,414	33,432,414	-	-
Құрал-жабдықтар	115,068	115,068	-	-
Ақша қаражаттары және депозиттер	43,606	43,606	-	-
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	37,250	-	-	37,250
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғаларға кепілдіктер	12,387	-	-	12,387
Көлік құралдары	621	621	-	-
Қамтамасыз етусіз және кредитке қабілеттілікті күшейтудің өзге де құралдарынсыз	1,000	-	-	1,000
Кредиттік-құнсызданған кредиттердің барлығы	33,642,346	33,591,709	-	50,637
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	204,033,597	122,413,896	4,133,945	77,485,756

Бұрын келтірілген кестелер артық қамтамасыз ету құнын жоққа шығарады.

3-кезеңнің құнсызданған кредиттеріне қатысты негізгі жол беру жылжымайтын мүлік түріндегі негіздегі қамтамасыз етуді бағалау болып табылады. Ол есепті күнге кірістер мен салыстырмалы сатылымдарға негізделген әдістерді біріктіру арқылы бағаланады. Топ қамтамасыз етудің маңызды және мамандандырылған түрлері үшін тәуелсіз бағалау компанияларын тартады.

Топтың кредит беру күніне қамтамасыз етудің әділ құны бойынша бағаланған және кейіннен қамтамасыз етудің құнын бағалау жүргізілмеген кредиттері, сондай-ақ қамтамасыз етудің әділ құны анықталмаған кредиттері бар. Кредиттердің бөлігі үшін қамтамасыз етудің әділ құны есептік күнгі жағдай бойынша белгіленген. Қамтамасыз етудің құны туралы ақпарат, егер бағалау жүргізілген болса, қандай күні бағалау жүргізілді, соған байланысты келтірілді.

Қамтамасыз етудің аралас түрлерімен қамтамасыз етілген кредиттер бойынша бағалау үшін барынша маңызды болып табылатын қамтамасыз ету ашылады. ШОБ қарыз алушыларының акционерлері сияқты жеке тұлғалардан алынған кепілдіктер мен кепілдер құнсыздану белгілерін бағалау мақсатында ескерілмейді. Осылайша, аталған кредиттер мен ішінара қамтамасыз етуі бар, қамтамасыз етуі жоқ кредиттердің бөлігі «Қамтамасыз етусіз және басқа нығайту құралдарсыз кредиттің сапасын арттыру» санатына жатқызылады.

Корпоративтік клиенттерге берілген мерзімі кешіктірілмеген және құнсызданбаған кредиттерді өндіру мүмкіндігі қамтамасыз етудің құнына қарағанда, қарыз алушының кредит қабілеттілігі дәрежесіне көбірек байланысты болады және Топ әрбір есептік күнгі жағдай бойынша бағалауды әрдайым жүргізе бермейді.

(ii) ***Бөлік клиенттерге берілген кредиттер***

Ипотекалық кредиттер тиісті тұрғын жылжымайтын мүлікпен қамтамасыз етілген. Шағын бизнес кәсіпорындарының кредиттері жылжымайтын және жылжымалы мүлік кепілімен қамтамасыз етілген. Автомобиль сатып алуға берілген кредиттер тиісті автомобильдердің кепілімен қамтамасыз етілген. Ақшалай қарыздар ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген. Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттердің қамтамасыз етулері жоқ.

Ипотекалық кредиттер

Ипотекалық кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 458,545 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 576,478 мың теңге), қамтамасыз етудің әділ құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан аз кредиттер кіреді. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 64,117 мың теңгені құрайды (2021 жылы 31 желтоқсанда: 82,501 мың теңге).

Басшылық таза баланстық құны 5,930,078 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 7,112,034 мың теңге) ипотекалық кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны, ең аз дегенде тиісті кредиттердің есептік күнгі жағдай бойынша баланстық құнына тең болады деп есептейді.

Топ кредит берген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын жылжымайтын мүлік объектілерінің бағдарлы өзгерістерін ескеріп, оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, жекелеген кредиттер бойынша әр жарты жыл сайын қамтамасыз етуді арнайы бағалауды жүргізеді.

Таза баланстық құны 842,800 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 1,690,793 мың теңге) ипотекалық кредиттерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күні белгіленген болатын және есептік күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескеріп түзетілген жоқ.

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер құрамына таза баланстық құны 538,573 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 381,119 мың теңге) кредиттер кіреді, олар жеке қарыздардың таза баланстық құнына қарағанда аз мөлшердегі әділ құнның кепілімен қамтамасыз етілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 5,000 теңгені құрайды (2021 жылы 31 желтоқсанда: 0 мың теңге).

Жеке кәсіпкерлік қызметкер берілген таза баланстық құны 2,384,126 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 1,695,646 мың теңге) кредиттерге қатысты басшылық, қамтамасыз етудің әділ құны ең аз дегенде жеке қарыздардың есептік күнгі баланстық құнына тең болады деп есептейді.

Топ кредит берген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын жылжымайтын мүлік объектілерінің бағдарлы өзгерістерін ескеріп, оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, жекелеген кредиттер бойынша әр жарты жыл сайын қамтамасыз етуді арнайы бағалауды жүргізеді.

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген таза баланстық құны 864,585 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 40,252 мың теңге) кредиттерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күні белгіленген болатын және есептік күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескеріп түзетілген жоқ.

Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер

Жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелер құрамына жекелеген кредиттердің таза баланстық құнына қарағанда аз мөлшердегі әділ құны бар кепілмен қамтамасыз етілген таза баланстық құны 0 теңгеге тең кредиттер енгізілген (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1,650 мың теңге). Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 0 теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 440 мың теңге).

Таза баланстық құны 8,239,366 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 5,008,606 мың теңге) жеке шарттардағы бағдарламалы емес қарыздарға қатысты басшылық қамтамасыз етудің әділ құны есепті күнгі жекелеген кредиттердің баланстық құнына кем дегенде тең деп есептейді.

Топ жылжымайтын мүлік объектілері құнының болжамды өзгерістерін ескере отырып, кредит беру күніне оның ағымдағы құнына дейін қамтамасыз етудің бағалау құнын қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері туындаған жағдайда, әрбір жарты жыл сайын жекелеген кредиттер бойынша қамтамасыз етуге арнайы бағалау жүргізеді.

Таза баланстық құны 1,150,689 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 260,525 мың теңге) жеке шарттардағы бағдарламалы емес несиелерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит беру күніне айқындалған және есепті күнгі жағдай бойынша кейінгі өзгерістерді ескере отырып түзетілмеген.

Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер

Автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 17,502,792 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2,692,508 мың теңге) кредиттер енгізілген, олар бойынша қамтамасыз етудің әділ құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан төмен. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 11,833,710 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 244,524 мың теңге).

Басшылық таза теңгерімдік құны 299,575,842 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 175,681,622 мың теңге) автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны кем дегенде есепті күнгі жағдай бойынша тиісті кредиттердің теңгерімдік құнына тең деп санайды.

(в) Кредит портфелінің экономика салалары және географиялық өңірлер бойынша талдау

Кредиттер Қазақстан Республикасының аумағында экономиканың келесі салаларында қызмет атқаратын клиенттерге артықшылықпен берілді:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Машина жасау	77,670,246	55,918,298
Көтерме сауда	73,917,834	45,281,034
Бөлшек сауда	54,329,446	34,162,571
Құрылыс	41,001,882	56,726,589
Қаржылық делдалдық	28,460,578	17,080,261
Қызметтер	27,284,840	19,530,790
Тағам өнімдерін өндіру	27,109,338	15,279,496
Жылжымайтын мүлік	26,240,316	14,778,756
Өнеркәсіптік өндіріс	13,163,502	5,508,174
Көлік	12,471,132	912,245
Тоқыма бұйымдарын өндіру	9,205,855	9,713,407
Ауыл шаруашылығы, орман өнеркәсібі және ағаш өңдеу кешені	4,732,004	6,764,147
Тау-кен өнеркәсібі/металлургия	4,327,206	2,304,695
Медициналық қызмет көрсету және әлеуметтік сала	4,263,413	328,349
Жалға алу, жалға беру және лизинг	1,478,809	351,724
Электр қуатын өндіру және жеткізу	30,122	30,122
Басқалары	2,728,661	676,354

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бөлшек клиенттерге берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық қарыздар	473,500,800	299,436,789
Автомобиль сатып алуға кредиттер	331,829,331	188,681,361
Ипотекалық кредиттер	7,483,490	8,877,471
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер	9,630,087	6,565,039
Жеке кәсіпкерлік қызметке берілген кредиттер	3,943,175	3,236,875
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша кредиттер	4,291,795	4,494,794
	1,239,093,862	796,639,341
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(179,836,777)	(161,301,018)
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын, клиенттерге берілген кредиттердің барлығы	1,059,257,085	635,338,323

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 2 қарыз алушысы немесе кредиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10% асатын өзара байланысты қарыз алушы топтары бар (2021 жылы 31 желтоқсанда: 5). Көрсетілген контрагенттердің кредиттерінің жиынтық көлемі (болжалды кредиттік зияндарға арналған резервті шегергенге дейін) 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 110,529,406 мың теңгені құрады (2021 жылы 31 желтоқсанда: 148,578,479 мың теңге).

(г) Кредиттерді өтеу мерзімдері

Есептік күнгі жағдай бойынша кредит портфелін құрайтын кредиттердің өтеу мерзімі 28 (в)-ескертпеде берілген және есептік күннен бастап кредит шарттары бойынша өтеу күніне дейінгі кезең уақытын білдіреді.

(ғ) Қаржы активтерін аудару

2022 жылы «7-20-25» және «Нарықтық ипотекалық өнім» («Баспана хит») мемлекеттік ипотекалық бағдарламасына қатысу аясында Топ «Қазақстанның тұрақтылық қоры» АҚ-на 181,565 мың теңге сомасында (2021 жылы: 1,282,955 мың теңге) ипотекалық кредит берді. Топ активтерді сатып алушыға тәуекелдер мен пайданы бермегенін және тиісінше бақылауды сақтап қалғанын және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте кредиттерді тануды жалғастыратынын нақтылады. Өзге міндеттемелер құрамына енгізілген жалғаспалы қатысудан шығатын тиісті міндеттеме 3,192,377 мың теңгені (2021 жылы: 3,619,095 мың теңге) құрайды.

2022 жылы және 2021 жылы Топ үшінші тараптарға басқа тұтынушылық кредиттерді сатқан жоқ.

Топ 2013 жылғы желтоқсан айында және 2014 жылғы маусым айында үшінші тарапқа баланстық құны 3,820,407 мың теңге ипотекалық кредиттер портфелін 3,969,928 мың теңгеге сатты және сатып алушыға, егер кредиттердің мерзімі 60 күннен аса кешіктірілсе кері сатып алу немесе жеке кредиттерді айырбастау кепілдігін берді. Кері сатып алу немесе айырбастау сомасы сату күнгі берілген қаржы активтерінің 20% шектеледі. Пайда немесе зиян және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылған таза пайда аударым күні 149,521 мың теңгені құрады. Топ активтерді сатып алушыға тәуекелдер мен пайдалардың барлығын емес, кейбіреуін берді деп анықтады, сондықтан Топ бақылауды сақтайды және кредиттерді аталған ипотекалық кредиттерге қатысуды жалғастырған дәрежесінде тануды жалғастыра береді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың берген портфельге қатысуды жалғастыра беруі қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептегі басқа да активтер құрамында (18-ескертпе) 17,709 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 18,048 мың теңге) мөлшерінде көрсетіледі, бұл ретте басқа да міндеттемелер құрамына кіргізілген қатысуды жалғастырудағы тиісті міндеттеме 13,147 мың теңге (2021 жылы 31 желтоқсанда: 16,911 мың теңге) (24-ескертпе) құрайды.

(д) Мемлекеттік бағдарламаларға берілген қарыздар

2022 жылы Топ «ҚДБ» АҚ қаражаты есебінен жалпы сомасы 7,229,155 мың теңгеге 660 қарыз алушыны, «ДАМУ» АҚ – жалпы сомасы 7,227,319 мың теңгені құрайтын 40 қарыз алушыны, «ӨДҚ» АҚ – жалпы сомасы 34,674,744 мың теңгені құрайтын 4,284 қарыз алушыны қаржыландырды (2021 жыл: «ҚДБ» АҚ – жалпы сомасы 1,896,096 мың теңгеге 147 қарыз алушыны, «ДАМУ» АҚ – жалпы сомасы 9,564,713 мың теңгені құрайтын 164 қарыз алушыны, «ӨДҚ» АҚ – жалпы сомасы 5,971,242 мың теңгені құрайтын 2 қарыз алушыны қаржыландырды). Көрсетілген қаржыландыру сомалары ашық лимиттер шеңберінде, оның ішінде жаңартылатын негізде игерілген қаражатты қамтиды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік бағдарламалар қаражаты есебінен қаржыландырылған қарыздар бойынша негізгі борыш және сыйақы бойынша берешек қалдығы 55,297,016 мың теңгені құрайды (2021 жылы 31 желтоқсанда: 28,752,071 мың теңге).

(е) Автокредиттер портфелін сатып алу

2022 жылғы наурызда Топ «Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ еншілес ұйымынан экономиканың қайта өңдеуші салаларын қолдау жөніндегі мемлекеттік бағдарламалар шеңберінде бұрын отандық өндірістегі автомобильдерді сатып алуға ресімделген «Жеңілдікті авто» өнімінің қарыз шарттары бойынша талап ету құқығын сатып алды. Сатып алынған талап ету құқықтарының нарықтық құны 11,032,496 мың теңгені құрады. Сонымен бірге топ ВТБ мен «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ арасында жасалған банктік қарыз шарттары бойынша міндеттемелерді қабылдады (23-ескертпе).

16 Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Топтың меншігінде болып табылатындар		
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	126,361,185	51,344,422
КРҰБ дисконттық ноталары	-	54,779,698
АҚШ мемлекеттік қазынашылық облигациялары	74,223,193	-
Еуразиялық даму банкінің облигациялары	-	12,825,999
Қазақстан Даму банкінің облигациялары	-	14,287,973
Корпоративтік облигациялар «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен	-	37,128,796
Кредиттік рейтингі жоқ корпоративтік облигациялар	25,734,558	-
	226,318,936	170,366,888
Өзге де тартылған қаражат бойынша кепілде		
«Қазақстан даму банкі» АҚ облигациялары (16-ескертпе)	4,763,500	-
Корпоративтік облигациялар «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредит рейтингісімен (16-ескертпе)	4,627,915	-
	9,391,415	-
	235,710,351	170,366,888
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(10,798,140)	(75,947)
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	224,912,211	170,290,941

Кредит рейтингілері «Fitch» рейтингілік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингілік агенттіктерінің осыған ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржылық активтер жалпы баланстық құны 25,734,558 мың теңге болатын «кредиттік рейтингсіз» санатында ресейлік эмитенттердің облигацияларымен ұсынылған, осы активтердің таза баланстық құны 14,950,773 мың теңгені құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндар үшін резервті есептеу үшін ресей эмитенттерінің Топ бағалайтын ағымдағы кредиттік рейтингі «ССС» құрайды (ал эмитенттердің кредиттік рейтингі қайтарылғанға дейін облигацияларының баланстық құны 12,410,617 мың теңгені құрайтын кредиттік рейтингі «BBB-» -ден «BBB»-ге дейін болды, эмитенттердің баланстық құны 2,540,156 мың теңге – «BB») (2021 жылғы 31 желтоқсан: жоқ).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза баланстық құны 209,975,791 мың теңге болатын амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестициялар кезеңге жатады 1 кредиттік тәуекел деңгейі, баланстық құны 13,319,278 мың теңге болатын амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын инвестициялар – кредиттік фрисктің 2-сатысына және баланстық құны 1,617,142 мың теңге болатын амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын инвестициялар – кредиттік тәуекелдің 3-сатысына (2021 жылғы 31 желтоқсан: амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын барлық инвестициялар 1 кезеңге дейін).

Шығынға ұшыраған резервтер мөлшерінде танылатын бағалы қағаздар бойынша PD деңгейі 12 айлық күтілетін кредиттік зиян 0.21-5.00% құрады, кредиттік-құнсызданбаған бағалы қағаздар бойынша және зияндар бойынша резервтер толық көлемде танылады, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 7.42-19.90% құрады. Эмитенттің индустриясына байланысты бағалы қағаздар бойынша қолданылған LGD деңгейі 56%-дан 74.70% -ға дейінгі диапазонда болды. PD және LGD көрсеткіштерінің көзі Moody's халықаралық рейтинг агенттігі жариялаған статистика болып табылады.

Келесі кестеде бағалау резервінің қалдықтарын амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялар үшін есепті кезеңнің басындағы және соңындағы шығындармен салыстыру келтірілген:

мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	75,947	-	-	75,947
1-кезеңге өту	-	-	-	-
2-кезеңге өту	(36,924)	36,924	-	-
3-кезеңге өту	(5,936)	-	5,936	-
Шығындар бойынша бағалау резервін таза өзгерту	(20,381)	5,067,050	5,712,206	10,758,875
Курстық айырмашылықтардың әсері	1,647	45,609	(83,938)	(36,682)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	14,353	5,149,583	5,634,204	10,798,140

мың теңге	2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
	1-саты	2-саты	3-саты	Барлығы
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	27,672	-	-	27,672
1-кезеңге өту	-	-	-	-
2-кезеңге өту	-	-	-	-
3-кезеңге өту	-	-	-	-
Шығындар бойынша бағалау резервін таза өзгерту	47,069	-	-	47,069
Курстық айырмашылықтардың әсері	1,206	-	-	1,206
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	75,947	-	-	75,947

17 Негізгі қаражат, материалдық емес активтер және пайдалану құқығы нысанындағы активтер

мың теңге	Жер телімдері мен ғимараттар	Компьютерлер және банк жабдықтары	Көлік құралдары	Офистік жиһаз	Аяқталмаған құрылыс және орнатылатын жабдықтар	Жалдамалы жылжымайтын мүлікті жақсарту	Сауда белгісі	Бағдарламалық қамтамасыз ету және басқа материалдық емес активтер	Барлығы
Нақты құны									
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,725,907	16,087,262	609,801	893,587	2,128	787,794	1,075,716	19,159,547	50,341,742
Түсімдер	-	1,353,056	330,364	218,034	-	-	-	1,500,425	3,401,879
Шығулар	(4,650)	(993,876)	(31,796)	(53,979)	(30)	(2,326)	-	(23,217)	(1,109,874)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,721,257	16,446,442	908,369	1,057,642	2,098	785,468	1,075,716	20,636,755	52,633,747
Тозу және амортизация									
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(2,568,885)	(11,968,964)	(509,421)	(670,443)	-	(786,862)	(1,075,716)	(12,447,293)	(30,027,584)
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(148,671)	(1,242,621)	(35,555)	(70,733)	-	(589)	-	(1,418,040)	(2,916,209)
Шығулар	4,651	984,747	31,796	42,447	-	2,325	-	23,084	1,089,050
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,712,905)	(12,226,838)	(513,180)	(698,729)	-	(785,126)	(1,075,716)	(13,842,249)	(31,854,743)
Баланстық құны									
2022 жылы 31 желтоқсанда	9,008,352	4,219,604	395,189	358,913	2,098	342	-	6,794,506	20,779,004

мың теңге	Жер телімдері мен ғимараттар	Компьютерлер және банк жабдықтары	Көлік құралдары	Офистік жиһаз	Аяқталмаған құрылыс және орнатылатын жабдықтар	Жалдамалы жылжымайтын мүлікті жақсарту	Сауда белгісі	Бағдарламалық қамтамасыз ету және басқа материалдық емес активтер	Барлығы
Нақты құны									
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,830,093	16,394,300	554,658	856,961	2,098	787,305	1,075,716	18,347,513	49,848,644
Түсімдер	-	1,736,007	100,885	60,360	30	489	-	1,216,259	3,114,030
Шығулар	(104,186)	(2,043,045)	(45,742)	(23,734)	-	-	-	(404,225)	(2,620,932)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,725,907	16,087,262	609,801	893,587	2,128	787,794	1,075,716	19,159,547	50,341,742
Тозу және амортизация									
2021 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(2,426,780)	(12,881,455)	(537,106)	(623,278)	-	(784,934)	(937,984)	(11,551,463)	(29,743,000)
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(149,022)	(1,116,764)	(18,057)	(70,042)	-	(1,928)	(137,732)	(1,300,010)	(2,793,555)
Шығулар	6,917	2,029,255	45,742	22,877	-	-	-	404,180	2,508,971
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,568,885)	(11,968,964)	(509,421)	(670,443)	-	(786,862)	(1,075,716)	(12,447,293)	(30,027,584)
Баланстық құны									
2021 жылы 31 желтоқсанда	9,157,022	4,118,298	100,380	223,144	2,128	932	-	6,712,254	20,314,158

Негізгі қаражаттар объектілерді сатып алуға немесе салуға байланысты капиталдандырылған шығыстар 2022 және 2021 жылдары болған жоқ.

	2022 ж. мың теңге	2021 ж. мың теңге
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		
<i>Нақты құны</i>		
1 қаңтардағы қалдық	4,747,004	4,206,698
Түсімдер	1,815,801	1,033,794
Шығулар	(1,715,528)	(493,488)
31 желтоқсандағы қалдық	4,847,277	4,747,004
<i>Тозу және амортизация</i>		
1 қаңтардағы қалдық	(2,589,999)	(1,763,262)
Жыл ішіндегі тозу және амортизация	(1,304,167)	(1,320,225)
Шығулар	1,715,528	493,488
31 желтоқсандағы қалдық	(2,178,638)	(2,589,999)
<i>Баланстық құны</i>		
31 желтоқсанда	2,668,639	2,157,005

18 Басқа да активтер

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Қарыз операциялары бойынша дебиторлар	4,262,461	3,339,537
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	3,035,716	3,210,524
Бағалы қағаздармен операциялар бойынша есеп айырысулар	1,419,483	-
Есептелген комиссиялық кірістер	1,324,527	765,772
Кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша дебиторлар	1,195,370	1,115,462
Пластиклық карталары бойынша есеп айырысулар	740,369	12,845,184
Берілген активтерге жалғасты қатысудан актив (15 (ғ)-ескертпе)	17,709	18,048
Кепілдіктер бойынша берілген қамту	-	7,164,330
Басқалары	3,086,056	963,202
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв	(4,829,129)	(3,939,747)
Басқа қаржылық активтердің барлығы	10,252,562	25,482,312
Балансқа қабылданған кепіл мүлкі	2,010,106	4,003,959
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	1,467,730	1,868,378
Алдын ала төлемдер	1,437,874	1,160,742
Күрделі шығындар бойынша алғы төлемдер (аванс)	994,571	526,459
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша алдын ала төлем	666,088	865,118
Шикізат және материалдар	402,912	292,851
Асыл металдар	116,421	93,688
Басқа қаржылық емес активтердің барлығы	7,095,702	8,811,195
Басқа да активтердің барлығы	17,348,264	34,293,507

Қатысуды жалғастырудан түскен 17,709 мың теңге сомасындағы актив (2021 жылы 31 желтоқсанда: 18,048 мың теңге) 2014 жылғы маусымда мен 2013 жылғы желтоқсанда ипотекалық компанияның кредиттерін сату нәтижесінде пайда болды (15-ескертпе).

Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерісін талдау

31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің өзгерісі келесі түрде көрсетілуі мүмкін:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Жыл басындағы болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің шамасы	3,939,747	3,856,793
Болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің таза құрылуы/ (азаюы)	1,058,157	(2,580,787)
Берешекті есептен шығару	(804,196)	(169,536)
Бұрын есептен шығарылған активтерді қайта қалпына келтіру	640,537	2,830,915
Бағамдық айырманың әсері	(5,116)	2,362
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резервтің көлемі	4,829,129	3,939,747

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да активтер құрамына 1,186,326 мың теңге сомасындағы мерзімі кешіктірілген дебиторлық берешек (2021 жылы 31 желтоқсанда: 1,168,858 мың теңге) кіреді, оның ішіндегі 17,939 мың теңге мөлшеріндегі дебиторлық берешек 90 күннен аса, бірақ бір жылдан кем мерзімге кешіктірілген (2021 жылы 31 желтоқсанда: 10,093 мың теңге) және 1,153,678 мың теңге бір жылдан аса мерзімге кешіктірілген болып табылады (2021 жылы 31 желтоқсанда: 1,151,739 мың теңге).

19 Банктердің шоттары мен депозиттері

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Мерзімді депозиттер	693,975	-
«Востро» түріндегі шоттар	21,357,506	566,311
	22,051,481	566,311

20 Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Ағымдағы шоттар мен талап етілгенге дейінгі депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	269,356,363	94,532,593
- Корпоративтік клиенттер	540,423,643	139,019,643
Мерзімді депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	605,084,126	397,590,199
- Корпоративтік клиенттер	516,114,613	505,238,164
	1,930,978,745	1,136,380,599

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ клиенттерінің жалпы сомасы 25,769,103 мың теңге болатын (2021 жылғы 31 желтоқсан: 15,780,259 мың теңге) ағымдағы шоттары мен депозиттері Топ берген кредиттер мен танылмаған кредиттік құралдар бойынша міндеттемелерді орындаудың қамтамасыз етуі болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10% астамын құрайтын 18 клиенті бар (2021 жылы 31 желтоқсанда: 13 клиент). Көрсетілген клиенттердің шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтарының жиынтық көлемі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 719,131,105 мың теңгені құрайды (2021 жылы 31 желтоқсанда: 417,078,636 мың теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бөлшек клиенттерінің ағымдағы шоттары мен талап етілгенге дейінгі депозиттері жалпы сомасы 16,582,178 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 10,860,628 мың теңге) кредиттер бойынша алдын ала төлем болып табылады. Кредиттер бойынша алдын ала төлемдер бөлшек қарыз алушылар мерзімінен бұрын жүзеге асырған төлемдерді білдіреді. Бұл төлемдер кезекті жарнаны төлеу басталған күнгі кредит қалдығы есебінен есептеледі.

21 Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Номиналды құны	16,058,713	16,058,713
Дисконт	(66,485)	(161,438)
Есептелген сыйақы	674,916	564,882
	16,667,144	16,462,157

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша айналымдағы облигациялық шығарылымдар туралы ақпарат төменде берілген:

	Шығарылым- ның бірінші орналастыру күні		Купон мөлшер- лемесі	Тіімді сыйақы мөлшер- лемесі	Баланстық құны	
					2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Бесінші эмиссия облигациялары	2008 жылғы 24 қазан	2023 жылғы 01 қыркүйек	инфляция +1%	14.48%	8,389,345	8,180,566
Он сегізінші эмиссия облигациялары	2019 жылғы 15 тамыз	2026 жылғы 15 тамыз	10.95%	10.91%	8,277,799	8,281,591
					16,667,144	16,462,157

*Прспектінде көзделген сыйақы купондық мөлшерлемесінің ең жоғары мәні – жылдық 13%.

2022 жылы Топ облигацияларды орналастырған жоқ. 2021 жылғы желтоқсанда Топ экономиканың басым секторларын қаржыландыруға бағытталған мемлекеттік бағдарламаға қатысу шеңберінде жалпы номиналды құны 5,939,823 мың теңгені қамтамасыз етудің мерзімі 2026 жылғы тамызда және жылдық 10.95% тіркелген мөлшерлеменен купондық облигацияларды орналастырды. Көрсетілген облигацияларды орналастырудан алынған қаражат «Қолжетімді кредит беру міндетін шешу үшін ұзақ мерзімді теңгелік өтімділікті қамтамасыз етудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 11 желтоқсандағы № 820 қаулысымен бекітілген шарттарға сәйкес өңдеуші өнеркәсіпте және көрсетілетін қызметтер саласында қызметін жүзеге асыратын жеке кәсіпкерлік субъектілеріне кредит беруге ғана жолданады.

22 Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Номиналды құны	167,469,550	167,469,550
Дисконт	(94,495,634)	(98,759,623)
Есептелген сыйақы	1,711,598	1,599,289
	74,685,514	70,309,216

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздарға Топтың қамтамасыз етілмеген міндеттемелері кіреді. Банкрот болған жағдайда, реттелген борыштық бағалы қағаздар Топ өзінің барлық өзге міндеттемелерін толық өтегеннен кейін өтеледі.

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша реттелген борыштық бағалы қағаздар эмиссиялары бойынша ақпарат төменде берілген:

	Шығарылым-ның бірінші орналастыру күні	Өтеу күні	Купон мөлшер-лемесі	Тиімді сыйақы мөлшер-лемесі	Баланстық құны	
					2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Он жетінші эмиссия облигациялары	2017 жылғы 18 қазан	2032 жылғы 18 қазан	4.00%	18.00%	57,430,033	53,920,089
Сегізінші эмиссия облигациялары	2009 жылғы 21 тамыз	2023 жылғы 15 қазан	инфляци я +1%	14.98%	14,766,031	13,994,320
Он үшінші эмиссия облигациялары	2016 жылғы 25 тамыз	2024 жылғы 10 қаңтар	9.00%	13.81%	2,489,450	2,394,807
					74,685,514	70,309,216

*Проспектіде көзделген сыйақы купондық мөлшерлемесінің ең жоғары мәні – жылдық 13%.

Инфляция деңгейі бойынша купондық төлемдермен индекстелген кірістірілген туынды құралдары негізгі борыштық құралдармен тығыз байланысқан ретінде қарастырылады, себебі инфляция индексі әдетте, осы мақсатта теңгені «тетік» факторынсыз экономикалық ортада қолданылады.

Банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына қатысу

ҚРҰБ 2017 жылғы 27 қыркүйектегі № 183 қаулысымен Банктің Қазақстан Республикасының банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына («Бағдарлама») қатысуы мақұлданды.

Бағдарлама шарттарына сәйкес Банк Шығарылым проспектісінде көзделген шарттарға сәйкес Банктің жай акцияларына айырбасталатын Банктің атаулы купондық реттелген облигацияларын («Облигациялар») шығару арқылы ҚРҰБ еншілес ұйымы «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ-тан ақша қаражатын алды.

Банк өз қызметінде Облигацияларды орналастыру күнінен бастап 5 жыл ішінде қолданылатын мынадай шектеулерді (ковенанттарды) қабылдайды, олардың кез келгенін бұзу Облигацияларды ұстаушылардың Облигацияларды Банктің жай акцияларына айырбастау құқығын іске асыруға әкеп соғады:

- Банк Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері үшін уәкілетті орган белгілеген меншікті капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерін орындауға міндеттенеді;
- Банк активтерін шығару бойынша Банк іс-әрекеттер жасамауға міндеттенеді; бұл ретте, активтерді шығару ретінде қарастырылатын жағдайлардың тізімі Облигацияларды Шығару проспектісінде келтірілген.

Осы бағдарламаға қатысу шеңберінде 2017 жылғы 18 қазанда Банк айналым мерзімі 15 жыл және купон мөлшерлемесі жылдық 4.00% болатын 150,000,000 мың теңге сомаға «Қазақстан қор биржасы» АҚ-қа облигацияларды орналастырды. Пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте кіріс түрінде танылған және облигацияларды бастапқы тану сәтіндегі өзге де жиынтық кіріс 18.00% нарықтық мөлшерлемені пайдалану кезінде облигацияларды дисконттау нәтижесі 106,961,607 мың теңгені құрайды.

23 Басқа да тартылған қаражат

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Мемлекеттік қаржы институттарынан алған кредиттер	69,855,654	25,636,285
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінен алған кредиттер	202,724	393,287
	70,058,378	26,029,572

Бұдан әрі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздар бойынша өтеу талаптары мен төлем кестелері берілген:

	Валютасы	Орташа сыйақы мөлшерлемесі	Өтеу жылы	Баланстық құны	
				2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
«Өндірісті дамыту қоры» АҚ	Теңге	1.00%	2052	35,182,329	-
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	Теңге	1.00-2.00%	2029-2037	23,981,641	12,738,216
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ	Теңге	1.00-8.50%	2024-2035	10,691,684	12,898,069
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	Теңге	ҚРҰБ қайта қаржыландыру мөлшерлемесі	2023	102,118	202,927
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі	АҚШ долл.	Либор +1%	2023	100,606	190,360
				70,058,378	26,029,572

2022 жыл ішінде Топ 2052 жылғы 30 сәуірде өтеу мерзімімен 1% мөлшерлеме бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан (бұдан әрі – «ӨДҚ» АҚ) 35,000,000 мың теңге алды, қарыз қаражаты Топқа өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын жылдық 4% мөлшерлеме бойынша отандық өндірістегі жеңіл автокөлікті сатып алушы – соңғы қарыз алушыларға кредит беру мақсатына берілді. Топ осы қарыз бойынша «BBB –» -дан «BBB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі 2,962,747 мың теңге мөлшерінде және «BB –»-ден «BB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін, қаржы активтерінің құрамында (13-ескертпе) көрсетілген 3,146,018 мың теңге мөлшерінде корпоративтік облигациялар және амортизацияланған күн бойынша есепке алынатын инвестициялар құрамында (16-ескертпе) көрсетілген 9,391,415 мың теңге жалпы сомасындағы облигациялар түрінде қамтамасыз етуді ұсынды.

2022 жыл ішінде Топ «Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ еншілес ұйымының «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ алдындағы міндеттемелерін жеңілдікті автокредиттеудің мемлекеттік бағдарламалары шеңберінде берілген автокредиттердің сомасы бойынша баламалы портфеліне айырбастау үшін 2029-2037 жылдары өтеу мерзімімен жылдық 1% мөлшерлеме бойынша жалпы сомасы 11,500,000 мың теңгеге қабылдады (15-ескертпе). 2022 жылғы

31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚДБ» АҚ алдында қабылданған міндеттемелердің баланстық құны 11,520,361 мың теңгені құрайды. Сондай-ақ, Топ осы міндеттемелер бойынша «BBB -1»-тен «BBB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар, әділ құны бойынша 4,876,947 мың теңге мөлшерінде өзге жиынтық кіріс арқылы ескерілетін, құрамында көрсетілген қаржы активтері түріндегі корпоративтік облигациялар түрінде қамтамасыз етуді ұсынды (13-ескертпе).

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі - ДАМУ КДҚ) және «ҚДБ» АҚ-тан тартылған өзге де қаражат өнеркәсіптің белгілі бір салаларында қызметін жүзеге асыратын корпоративтік және шағын және орта бизнес («ШОБ») кәсіпорындарын қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес алынды. «ДАМУ КДҚ» АҚ және «ҚДБ» АҚ-пен қарыз шарттарына сәйкес Топ жоғарыда аталған бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік қарыз алушыларға және ШОБ-қа жылдық 6.00% мөлшерлеме бойынша, өтеу мерзімі 10 жылдан аспайтын кредиттер беруге жауапты болады.

Топ басшылығы ерекше сипатқа байланысты «КДҚ» АҚ, «ДАМУ КДҚ» АҚ және «ҚДБ» АҚ кредиттері белгілі бір салаларда қызметін жүзеге асыратын субъектілерді қолдау үшін мемлекеттік компаниялар ұсынатын кредиттеу нарығында жеке сегментті білдіреді деп есептейді. Нәтижесінде «КДҚ» АҚ, «ДАМУ КДҚ» АҚ және «ҚДБ» АҚ несиелері қарапайым мәмілелер шеңберінде алынды, бұл ретте қарыз шарттары шеңберінде алынған сома бастапқы тану кезінде олардың әділ құнын білдіреді.

Топ жоғарыда келтірілген қаражатты тарту шарттарының талаптарын орындау бойынша белгілі бір міндеттемелерді сақтауға міндетті. Топ 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелердің ешқайсысын бұзған жоқ.

Қаржылық қызметтен туындайтын міндеттемелер мен ақша ағындарының өзгерістерін салыстыру:

мың теңге	Міндеттемелер				Барлығы
	Басқа да тартылған қаражат	Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Жалдау бойынша міндеттемелер	
2022 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	26,029,572	70,309,216	16,462,157	2,562,741	115,363,686
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістер					
«ҚДҚ» АҚ-тан тартылған басқа да қаражатты тарту	35,000,000	-	-	-	35,000,000
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(2,611,181)	-	-	-	(2,611,181)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	-	-	-	(1,242,881)	(1,242,881)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістердің барлығы	32,388,819	-	-	(1,242,881)	31,145,938
Шетел валютасының айырбастау бағамының өзгеруінің әсері	9,258	-	-	-	9,258
Басқа да өзгерістер					
Пайыздық шығыс	841,186	12,008,456	1,796,978	314,631	14,961,251
Төленген пайыздар	(710,457)	(7,632,158)	(1,591,991)	(274,885)	(10,209,491)
Жалдау бойынша міндеттемелерді тану	-	-	-	1,815,801	1,815,801
Басқа ақшалай емес өзгерістер					
Берілген қарыздар бойынша талап ету құқықтарын беру нәтижесінде «ҚДБ» АҚ алдындағы міндеттемелерді қабылдау (15-ескертпе)	11,500,000	-	-	-	11,500,000
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	70,058,378	74,685,514	16,667,144	3,175,407	164,586,443

Операциялық шартты қоса алғанда, жалдау шарттары бойынша ақша қаражатының кетуі 2022 жылы 1,672,707 мың теңгені құрады (2021 жылы: 1,543,516 мың теңге).

мың теңге	Міндеттемелер				Барлығы
	Басқа да тартылған қаражат	Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Жалдау бойынша міндеттемелер	
2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	27,335,218	66,629,479	10,147,295	2,782,926	106,894,918
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістер					
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(1,287,009)	-	-	-	(1,287,009)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түскен түсім	-	-	6,160,840	-	6,160,840
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	-	-	-	(1,260,347)	(1,260,347)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымына байланысты өзгерістердің барлығы	(1,287,009)	-	6,160,840	(1,260,347)	3,613,484
Шетел валютасының айырбастау бағамының өзгеруінің әсері	6,630	-	-	-	6,630
Басқа да өзгерістер					
Пайыздық шығыс	731,118	11,117,226	1,022,533	258,852	13,129,729
Төленген пайыздар	(756,385)	(7,437,489)	(868,511)	(252,484)	(9,314,869)
Жалдау бойынша міндеттемелерді тану	-	-	-	1,033,794	1,033,794
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық	26,029,572	70,309,216	16,462,157	2,562,741	115,363,686

24 Басқа да міндеттемелер

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
Жалғасып жатқан қатысудан міндеттеме (15 (р)-ескертпе)	3,205,524	3,636,006
Кредит беру операциялары бойынша қарыз алушылар алдындағы кредиторлық берешек	1,725,862	805,301
Төлем карталары бойынша есеп айырысулар	1,769,420	13,782,381
Есептелген әкімшілік шығыстар	570,691	750,400
Шығарылған электронды ақша бойынша міндеттемелер	518,760	797,152
Сақтандыру компаниясының алдындағы берешек	373,155	360,790
Күрделі шығындар бойынша кредиторлық берешек	3,850	-
«AsiaCredit Банк» АҚ салымшыларының қаражаттары	30	116,161
«Астана Банкі» АҚ салымшыларының қаражаттары	-	383,234
Қайта берілген талап ету құқықтары бойынша кредиторлық берешек	-	280,012
«Tengri Bank» АҚ салымшыларының қажаттары	-	255,715
«Capital Bank» АҚ салымшыларының қаражаттары	-	155,025
Қарыз алушыларды субсидиялау бойынша берешек	-	33,526
Банк қызметі бойынша басқа кредиторлар	3,391,282	2,144,691
Клиенттердің тапсырмасы бойынша төлемдер мен аударымдар бойынша есеп айырысулар	2,435,516	3,099
Басқа да қаржылық міндеттемелер	1,611,735	458,546
Басқа да қаржылық міндеттемелердің барлығы	15,605,825	23,962,039
Қызметкерлер алдындағы кредиторлық берешек	4,576,184	3,322,737
Демалыстар бойынша резерв	1,694,289	1,036,313
Алдағы кезеңдердің кірістері	700,959	585,407
Төленуі тиіс басқа да салықтар	378,019	397,379
Шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резерві	199,371	171,877
Басқа қаржылық емес міндеттемелер	341,122	479,223
Басқа да қаржылық емес міндеттемелердің барлығы	7,889,944	5,992,936
Басқа да міндеттемелердің барлығы	23,495,769	29,954,975

25 Акционерлік капитал

(а) Шығарылған акционерлік капитал және эмиссиялық кіріс

Банктің тіркелген акционерлік капиталы 2,096,038,900 кәдімгі акциядан (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2,096,038,900 кәдімгі акциядан) және 3,000,000 сатып алуға жатпайтын шоғырландырымалы артықшылықты акциялардан (2021 жыл: 3,000,000 артықшылықты акциялардан) тұрады.

2022 жылы акциялар шығарылған жоқ (2021 жылы акциялар шығарылған жоқ).

31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылмаған және айналымдағы акционерлік капитал толық төленген келесі кәдімгі акциялардан тұрады:

	2022 ж. 31 желтоқсан Акциялардың саны	2021 ж. 31 желтоқсан Акциялардың саны
955.98 теңгеде шығарылғандар	8,368,300	8,368,300
1,523.90 теңгеде шығарылғандар	2,631,500	2,631,500
1,092.00 теңгеде шығарылғандар	2,930,452	2,930,452
6,532.60 теңгеде шығарылғандар	7,030,137	7,030,137
Шығарылған және айналымдағы акциялардың барлығы	20,960,389	20,960,389

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің жарғылық капиталы 61,135,197 мың теңгені құрады.

Кәдімгі акциялардың иелері жариялануына қарай дивидендтер алуға құқылы, сондай-ақ Банк акционерлерінің жылдық және жалпы жиналыстарында акцияға бір дауыс беру құқығына ие.

(ә) Дивидендтер

Қазақстан заңнамасына және Банктің жарғы құжаттарына сәйкес бөлуге арналған қолжетімді резервтер ережелермен және Қазақстан Республикасының нормативті-құқықтық актілерімен реттеледі.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде дивидендтер жарияланбады және төленбеді (2021 жылы: дивидендтер жарияланбады және төленбеді).

(б) Акцияның баланстық құны

Қазақстан Қор биржасының листинг ережелеріне сәйкес Топ шоғырландырылған қаржылық есептілікте кәдімгі акцияның баланстық құнының көлемін көрсетуі тиіс.

Кәдімгі акцияның баланстық құны материалдық емес активтерін шегеріп, таза активтерді айналымдағы кәдімгі акциялардың санына бөлу арқылы есептеледі. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша акцияның баланстық құны 9,090,30 теңгені құрады (2021 жылы 31 желтоқсанда: 5,372.84 теңге).

(в) Резервтердің сипаты мен мақсаты

Жалпы банктік тәуекелдерді жабуға резервтер

2013 жылға дейін, Қазақстан Республикасының қаржылық нарығын және қаржылық ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігінің («ҚҚА») «Екінші деңгейлі банктерде резервтік капиталдың минималдық мөлшерін белгілеу туралы» №196 қаулысына (2013 жылы күшін жойды) 2011 жылғы 31 қаңтарда енгізілген түзетулерге сәйкес, Банк бөлінбеген пайдадағы соманы бөлінбейтін (бөлінуге жатпайтын) резерв құрамына аудару арқылы резервтік капитал құруы тиіс еді.

2013 жылдан бастап осы резервті қалыптастыруды Банк басшылығы дербес айқындайды. 2022 жылғы 31 желтоқсанда және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде жалпы банктік тәуекелдердің орнын толтыру резервіне аударымдар жүзеге асырылмады.

26 Акцияға пайда

Акцияға пайданы есептеу шоғырландырылған таза пайданың шамасына және айналымдағы кәдімгі акциялардың орташа өлшенген санына негізделеді және бұдан әрі көрсетілгендей жүзеге асырылады. Топтың әлеуетті ажыратылған кәдімгі акциялары жоқ.

	<u>2022 ж.</u>	<u>2021 ж.</u>
Таза пайда (мың теңге)	83,320,172	13,048,451
Кәдімгі акциялардың орташа өлшенген саны (дана)	20,960,389	20,960,389
Акцияға базалық пайда (теңге)	<u>3,975.13</u>	<u>622.53</u>

27 Сегменттер бойынша талдау

Топ, бұдан әрі сипатталғандай, Топтың негізгі шаруашылық бөлімшелері болып табылатын бес есептік сегменттен тұрады. Көрсетілген негізгі шаруашылық бөлімшелері әр түрлі өнімдер мен қызметтерді ұсынады және түрлі технологиялар мен нарықтық стратегияларды қолдануды қажет ететіндіктен жеке-жеке басқарылады. Операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты тұлға, атап айтқанда Басқарма төрағасы басшылықтың әрбір негізгі шаруашылық бойынша ішкі есептерін тоқсанына кем дегенде бір рет қарастырады. Бұдан әрі қарай есеп берілетін әрбір сегмент операцияларының қысқаша сипаттамасы берілген.

- Корпоративтік банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және корпоративтік клиенттермен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;
- Бөлшек банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және жеке клиенттермен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;

- Активтерді және міндеттемелерді басқару – өтімді активтердің портфелін жүргізу (акша қаражаты, ҚРҰБ, РФОБ-ғы және басқа банктердегі «Ностро» шоттары, банкаралық қаржыландырулар (мерзімі 1 айға дейін), әртүрлі қаржы құралдарына инвестициялар және облигация эмиссияларын басқару жатады;
- Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету – кредит беру, депозиттер тарту және шағын және орта кәсіпорындармен жүргізілетін басқа да операциялар жатады;
- Қазынашылық – Топты нарықтық тәуекелдерді өтімді бағалы қағаздарға инвестицияларды (корпоративтік облигациялар) хеджирлеу мақсатында банкаралық алыс-беріс (алып пайдалану) және туынды қаржы құралдарын пайдалану арқылы қаржыландыру жатады.

Әрбір есептік сегменттің қызметінің нәтижелеріне қатысты ақпарат бұдан әрі келтіріледі. Сегмент қызметінің нәтижелері Басқарма төрағасы қарайтын, басшылықтың ішкі есептеріне кіргізген бойда табыс салығын шегерілгеннен кейін сегменттің алған пайдасы негізінде бағаланады. Сегмент алған пайда оның қызметінің нәтижелерін бағалау үшін қолданылады, басшылықтың пікірі бойынша бұл ақпарат экономиканың сол салаларында қызмет атқаратын басқа кәсіпорындармен салыстырғанда белгілі сегменттердің қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде барынша өзекті болып табылады. Сегменттер арасындағы операцияларда баға жасау тараптардың тәуелсіздігі талаптарында жүзеге асырылады.

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
АКТИВТЕР		
Активтерді және міндеттемелерді басқару	1,256,229,137	674,733,725
Бөлшек банктік қызмет көрсету	706,753,394	432,140,024
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	313,865,914	207,523,914
Қазынашылық	372,251	52,244,181
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	47,400,397	22,806,954
Бөлінбеген активтер	31,104,736	28,750,898
Активтердің барлығы	2,355,725,829	1,418,199,696
МІНДЕТТЕМЕЛЕР		
Бөлшек банктік қызмет көрсету	911,028,557	481,366,529
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	603,104,714	545,876,759
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	467,253,925	129,687,278
Активтерді және міндеттемелерді басқару	99,890,736	79,056,092
Қазынашылық	14,091,807	2,349,226
Бөлінбеген міндеттемелер	64,611,466	62,045,857
Міндеттемелердің барлығы	2,159,981,205	1,300,381,741

Есеп берілетін сегменттердің жиынтық активтері мен міндеттемелері арасындағы салыстырулар келесі түрде ұсынылуы мүмкін

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
Есепті сегменттердің жиынтық активтері	2,355,725,829	1,418,199,696
Шоғырландырудың әсері	1,345,943	1,358,299
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(372,251)	(6,044,050)
Басқа түзетулер	(518,871)	(169,874)
Активтердің барлығы	2,356,180,650	1,413,344,071

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
Есепті сегменттердің жиынтық міндеттемелері	2,159,981,205	1,300,381,741
Шоғырландырудың әсері	(240,900)	(141,284)
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(372,251)	(6,044,050)
Басқа түзетулер	(518,080)	(181,432)
Міндеттемелердің барлығы	2,158,849,974	1,294,014,975

2022 жылы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы негізгі есептік сегменттер бойынша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Шағын және орта			Қазынашылық	Активтерді және міндеттемелерді басқару	Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер	Барлығы
	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындорға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету				
Пайыздық кірістер	32,886,620	4,562,871	135,599,695	658,480	26,567,401	-	200,275,067
Комиссиялық кірістер	2,292,703	3,403,109	41,569,779	275,688	-	-	47,541,279
Бағалы қағаздармен жасалатын операциялардан, дилингтік операциялардан және бағамдық айырмалардан таза пайда	6,042,161	7,687,480	11,193,686	33,440,013	(3,579,611)	-	54,783,729
Басқа кірістер / (шығыстар)	-	-	3,286	44,626	-	(654,984)	(607,072)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	28,330,194	22,850,584	48,501,870	150,044	32,156,596	-	131,989,288
Түсім	69,551,678	38,504,044	236,868,316	34,568,851	55,144,386	(654,984)	433,982,291
Пайыздық шығыстар	(18,190,046)	(10,957,603)	(40,556,962)	-	(14,585,062)	-	(84,289,673)
Комиссиялық шығыстар	(618,598)	(6,836)	(20,342,863)	(597,996)	(307,793)	(84,775)	(21,958,861)
Құнсызданудың зияндары	25,167	777,535	(25,126,054)	-	(14,703,598)	(87,902)	(39,114,852)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(27,801,986)	(3,306,266)	(73,597,738)	(715,897)	(26,567,401)	-	(131,989,288)
Операциялық шығыстар (тікелей)	(1,544,076)	(1,141,321)	(12,262,407)	(3,194,825)	(46,871)	(13,884,246)	(32,073,746)
Операциялық шығыстар (жанама)	(1,296,670)	(1,873,491)	(10,653,479)	(496,907)	(7,700)	(3,458,426)	(17,786,673)
Корпоративтік табыс салығы	(3,862,846)	(4,221,885)	(10,427,774)	(5,674,312)	-	-	(24,186,817)
Сегменттің қаржылық нәтиже	16,262,623	17,774,177	43,901,039	23,888,914	(1,074,039)	(18,170,333)	82,582,381
Сегменттер бойынша басқа көрсеткіштер							
Негізгі қаржының түсімі	-	-	-	-	-	3,401,849	3,401,849
Тозу және амортизация	(17,748)	(11,872)	(397,335)	(2,220)	(509)	(3,790,692)	(4,220,376)

2021 жылы 31 желтоқсанда аяқталған бір жылдағы негізгі есептік сегменттер бойынша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Шағын және орта			Қазынашылық	Активтерді және міндеттемелерді басқару	Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер	Барлығы
	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындорға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету				
Пайыздық кірістер	23,310,885	2,155,580	84,189,546	4,175,334	16,720,146	-	130,551,491
Комиссиялық кірістер	1,057,700	2,378,547	25,646,369	67,142	-	-	29,149,758
Бағалы қағаздармен жасалатын операциялардан, дилингтік операциялардан және бағамдық айырмалардан таза пайда	2,454,343	885,389	679,638	5,460,754	376,318	-	9,856,442
Басқа (шығыстар) / кірістер	(103,841)	-	19,224	6,781	-	(225,633)	(303,469)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	19,364,548	8,766,476	36,539,079	13,403	22,918,083	-	87,601,589
Түсім	46,083,635	14,185,992	147,073,856	9,723,414	40,014,547	(225,633)	256,855,811
Пайыздық шығыстар	(12,969,634)	(4,502,593)	(33,684,818)	-	(12,355,907)	-	(63,512,952)
Комиссиялық шығыстар	(323,571)	(22,204)	(13,079,550)	(213,712)	(95,931)	(48,215)	(13,783,183)
Құнсызданудың зияндары	(27,902,563)	(153,261)	(6,605,333)	-	(72,624)	(217,575)	(34,951,356)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(16,474,967)	(1,069,629)	(50,242,754)	(3,150,608)	(16,663,630)	-	(87,601,588)
Операциялық шығыстар (тікелей)	(2,290,748)	(1,033,213)	(10,473,812)	(503,234)	(37,503)	(11,933,377)	(26,271,887)
Операциялық шығыстар (жанама)	(1,025,586)	(1,383,388)	(7,103,487)	(305,597)	(4,133)	(2,540,283)	(12,362,474)
Корпоративтік табыс салығы	-	(705,265)	(3,031,561)	(650,050)	(1,263,124)	-	(5,650,000)
Сегменттің қаржылық нәтиже	(14,903,434)	5,316,439	22,852,541	4,900,213	9,521,695	(14,965,083)	12,722,371
Сегменттер бойынша басқа көрсеткіштер							
Негізгі қаржының түсімі	-	-	-	-	-	3,114,030	3,114,030
Тозу және амортизация	(9,636)	(11,118)	(514,318)	(1,360)	(285)	(3,577,063)	(4,113,780)

*«Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер» қызметі әкімшілік-бақылау функциясын, реттеуші және заңнамалық талаптарды орындаумен байланысты бөлімшелердің шығыстарын білдіреді.

Есептік сегменттердің түсімінің және пайданың немесе зиянның көлемі арасындағы салыстырып тексерулер келесі түрде берілуі мүмкін:

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Есептік сегменттердің түсімі	433,982,291	256,855,811
Шоғырландырудың ықпалы	146,735	(101,835)
Қорларға трансферттік бағаның құрылуы	(131,989,288)	(87,601,588)
Басқа түзетулер	(11,946,415)	(12,905,716)
Түсімнің барлығы	290,193,323	156,246,672
	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Есептік сегменттердің пайдасы	82,582,381	12,722,371
Басқа түзетулер	650,531	(1,689,955)
Шоғырландырудың ықпалы	87,260	2,016,035
Пайданың барлығы	83,320,172	13,048,451

Шоғырландырудың ықпалы: шоғырландырудың ықпалы Төраға басшылыққа ішкі есептердің талдауын шоғырландырылмаған негізде жүргізу нәтижесінде туындайды.

Басқа түзетулер: аталған түзетулер негізінде басқа активтер мен басқа да міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың өзара есепке алу түрінде берілген. Басқа түзетулер Төрағаның басшылыққа жалпы есептеу негізінде дайындалған ішкі есептердің талдауын жүргізу нәтижесінде туындайды, сондай-ақ ХҚЕС-қа сәйкес әзірленген шоғырландырылған қаржылық есептілік мақсаты үшін өзара есепке алу бөлінбеген активтер/міндеттемелер құрамына кіргізілген белгілі басқа да активтерге/міндеттемелерге қатысты жүзеге асырылады.

Қорларға трансферттік бағаның құрылуы: басшылыққа ішкі есептіліктің мақсаты үшін трансферттік бағаның құрылуы ақша ресурстарын тартатын сегменттер мен ақша қаражатын пайдаланып, пайыздық кірісті тудырушы активтер құрайтын сегменттер арасындағы кірістер мен шығыстарды өзара бөлуді білдіреді.

Ірі клиенттерге және географиялық өңірлерге қатысты ақпарат

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың табысы жалпы табыстың 10%-дан асатын ірі корпоративтік клиенттері жоқ (2021 жылғы 31 желтоқсанда: жоқ).

Сыртқы клиенттермен жүргізілген операциялардан түсетін табыстың басым бөлігі Қазақстан Республикасының резиденттерімен жүргізілген операцияларға келеді. Ұзақ мерзімді активтердің басым бөлігі Қазақстан Республикасында орналасқан.

28 Тәуекелдерді басқару

(а) Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары

Тәуекелді басқару банк қызметі негізінде жатыр және Топтың операциялық қызметінің маңызды элементтері болып табылады. Нарықтық тәуекелдігі, кредит тәуекелдігі, өтімділік тәуекелдігі және операциялық тәуекелдігі Топтың өз қызметін іске асыру кезінде тап болатын тәуекелдердің негізгілері болып табылады. Қаржылық тәуекелдерді басқарудың негізгі міндеті тәуекел лимиттерін анықтау және белгіленген лимиттердің сақталуын одан әрі қамтамасыз ету болып табылады. Операциялық және заңдық тәуекелдерді басқару операциялық және заңдық тәуекелдерді барынша азайту мақсатында ішкі регламенттер мен рәсімдердің тиісінше сақталуын қамтамасыз етуге тиіс.

Тәуекелдерді басқаруды ұйымдастыруда Топ «үш қорғаныс желісі» тұжырымдамасын қолданады:

- бастамашы бөлімше тарапынан бастапқы талдау;
- бақылаушы бөлімше тарапынан талдау (тәуекел-менеджмент бөлімшесі, заң департаменті, комплаенс қызметі және т.б.);

- банктегі тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеу тиімділігін тексеру және тәуелсіз бағалау.

Топ жыл сайын негізгі тәуекелдерді анықтау және бағалау рәсімін жүргізеді, оның нәтижелері бойынша Директорлар кеңесі тәуекелге тәбеттің нормативтерін белгілейді.

Тәуекелдерді басқару бойынша Топ саясаты тәуекелдіктердің тиісті лимиттерін және бақылауларын белгілеуге, сонымен бірге тәуекелдік деңгейін және олардың белгіленген лимиттермен сәйкестігін тұрақты бағалауға Топ тап болған тәуекелдіктерді анықтауға, талдауға және басқаруға бағытталған. Тәуекелдерді басқару саясаты және рәсімдері банктік өнімдермен және қызметтермен ұсынылған және ең жақсы тәжірибе пайда болған нарықтық жағдайлардағы өзгерістерді көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару бойынша бақылау жүйесінің тиісті дәрежеде жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдіктерді басқаруға және тәуекелдіктерді басқару саясаты және рәсімдерін, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауап береді. Тәуекелдер және ішкі бақылау жөніндегі комитет осы мәселелерді алдын ала қарайды және Директорлар кеңесінің алдында осы мәселелерді қарау және/немесе бекіту туралы өтініш жасайды.

Басқарма тәуекелдіктердің мониторингіне және азайту бойынша шараларды бақылау мен ендіруге, сонымен қатар Топ тәуекелдіктерді белгіленген шегінде өз қызметін іске асыруына жауап береді. Тәуекел менеджменті бөлімшелері басшыларының міндетіне тәуекелдік басқармасын жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарын сақтаумен бақылауды іске асыру, сондай-ақ қаржылық тәуекелдік бойынша да, қаржылық емес тәуекелдік бойынша да есептерді табу, бағалау, басқару және құрастыру бойынша жалпы қағидалар мен әдістерді пайдалануға бақылауды жүзеге асыру кіреді. Тәуекел менеджменті бөлімшелері басшылары тікелей Басқарма Төрағасына және Директорлар кеңесіне тікелей Тәуекел мен ішкі бақылау жөніндегі комитет арқылы есеп береді.

Кредит және нарықтық тәуекелдер мен өтімділік тәуекелін Кредит комитеттері, Нарықтық тәуекелдер мен өтімділікті басқару комитеті (НТМӨБК) тұтас алғанда портфель деңгейімен қатар, сондай-ақ жекелеген мәмілелер деңгейінде басқарады және бақылайды. Шешім қабылдау процесінің тиімділігін арттыру үшін Топ тәуекелдің түріне және ұшырау көлеміне байланысты кредит комитеттерінің иерархиялы құрылымын құрды.

Тәуекелдің ішкі және сонымен қатар сыртқы факторлары Топ шеңберінде анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және және тәуекелдерді азайту бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткілікті деңгейіне ерекше көңіл бөлінеді. Кредит және нарықтық тәуекелдердің стандартты талдауынан басқа, Тәуекел менеджменті блогы жекелеген бағыттар бойынша сараптама бағасын алу мақсатында операциялық бөлімшелермен жүйелі түрде кездесу өткізу арқылы қаржылық және қаржылық емес тәуекелдердің мониторингін жүргізеді.

(ә) Нарықтық тәуекелдігі

Нарықтық тәуекел – бұл пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валюта бағамдарының, қаржы құралдары мен тауарлардың нарықтық құнының өзгеруінен көрінетін нарықтық жағдайдың қолайсыз өзгеруіне байланысты баланстық және баланстан тыс баптар бойынша қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Нарықтық тәуекелге валюталық, пайыздық және бағалық тәуекелдер жатады.

Нарықтық тәуекелді басқару портфельдік деңгейде жүзеге асырылады. Осы тәуекелді басқарудың міндеті қабылданған тәуекел үшін алынатын кірісті оңтайландыруды қамтамасыз ете отырып, нарықтық тәуекелге ұшыраудың қолайлы параметрлерден асып кетпеуін басқару және бақылау болып табылады.

НТМӨБК нарықтық тәуекел мен өтімділіктің басқаруына жауапкершілікте болады. НТМӨБК Тәуекел менеджменті блогының ұсынымдарын негізге ала отырып, нарықтық тәуекелдің лимиттерін қарастырады және Басқарма мен Директорлар кеңесінің келісімдеуіне және бекітуіне ұсынады.

Топ нарықтық тәуекелдіктерді жеке қаржылық құралдары бойынша портфель көлеміне қатысты сыйақы мөлшерлемесі, валюталық жайғасымның өзгеру мерзімдерін, лимиттерін жоғалту бойынша лимиттер белгілеу арқылы ашық жайғасым бойынша басқарады. Топ әрдайым Басқарма мен Директорлар кеңесімен жаңартылатын және бекітілетін осы жайғасымдар мониторингін жүргізеді.

Сонымен қатар, Топ жекелеген ерекше нарықтық сценарийлердің жеке сауда портфолиоларына және жалпы позицияға ықтимал қаржылық әсерін модельдеу үшін әртүрлі стресс-тестілерді қолданады. Стресс-тесттер төтенше жағдайларда туындауы мүмкін шығындардың ықтимал мөлшерін анықтауға мүмкіндік береді. Топ қолданатын Стресс-тесттерге әр тәуекел санаты стресстік өзгерістерге ұшырайтын қауіп факторларының стресс-тесттері, сондай-ақ мүмкін стресстік оқиғаларды жеке позицияларға қолдануды қамтитын арнайы стресс-тесттер кіреді.

Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарастыру мерзімдерін талдауға негізделген сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелін басқару Топтың таза пайыздық маржасының әр түрлі стандартты және сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі стандартты емес сценарийлерінің сезімталдық мониторингімен толықтырылады.

Топ, сондай-ақ өз сауда жайғасымдары (позициялары) бойынша нарықтық тәуекелдерді басқару үшін тәуекелдер (VAR) құнын бағалау әдіснамасын пайдаланады.

(i) Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру қаупі - бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты шығындардың пайда болу ықтималдығы. Топ нарықтық пайыз мөлшерлемелерінің басымдылығы оның шоғырландырылмаған қаржылық жағдайы мен ақша қаражаттарының ағынының тербелісі ықпалына ұшырағыш болады. Осы ауытқушылықтар пайыздық маржа деңгейін өсіруі мүмкін, немесе кенеттен пайыздық мөлшерлеме өзгергенде оны азайтуы да мүмкін, ол залалдардың туындауына алып келеді.

Пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарастыру мерзімдерін талдау

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі негізінен пайыздық мөлшерлеменің өзгеруін мониторингілеу және болжау, пайыздық активтер мен міндеттемелердің уақытша алшақтығын қысқарту арқылы басқарылады.

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсанда негізгі қаржы құралдары бойынша пайыздық мөлшерлемелерін қайта қарауға қатысты қысқаша ақпарат келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	3 айдан кем мерзім	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан аса	Пайызсыз	Баланстық құны
2022 жылы 31 желтоқсанда АКТИВТЕР							
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	463,851,297	-	-	-	-	443,042,094	906,893,391
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	500,923	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	3,368,986	2,480,046	17,875,186	87,606,803	490,805	-	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	7,728,077	-	-	-	-	4,262,995	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	174,536,720	62,082,817	214,228,843	536,844,555	71,564,150	-	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	29,637,101	24,905,389	13,671,059	156,698,662	-	-	224,912,211
	679,122,181	89,468,252	245,775,088	781,150,020	72,054,955	447,806,012	2,315,376,508
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	89,853	89,853
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	394,798,932	247,036,016	574,963,463	125,456,079	29,489,002	559,235,253	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	326,030	-	8,389,344	7,951,770	-	-	16,667,144
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	15,966,031	2,383,412	56,230,033	-	74,685,514
Басқа да тартылған қаражат	529,052	437,864	410,093	3,715,569	64,965,800	-	70,058,378
Жалдау бойынша міндеттемелер	35,046	13,747	224,457	2,876,626	25,531	-	3,175,407
	395,795,098	247,487,627	599,953,388	142,383,456	150,710,366	581,376,587	2,117,706,522
	283,327,083	(158,019,375)	(354,178,300)	638,766,564	(78,655,411)	(133,570,575)	197,669,986

мың теңге	3 айдан кем мерзім	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан аса	Пайызсыз	Баланстық құны
2021 жылы 31 желтоқсанда АКТИВТЕР							
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	240,765,774	-	-	-	-	178,873,450	419,639,224
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	18,900	18,900
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	15,539,215	2,088,023	8,403,720	75,982,944	21,986,114	-	124,000,016
Банктердегі шоттар мен депозиттер	4,203,389	649,493	-	-	-	2,081,871	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер	120,313,235	41,259,409	133,179,372	311,350,487	29,235,820	-	635,338,323
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	37,794,301	34,089,656	39,573,121	58,833,863	-	-	170,290,941
	418,615,914	78,086,581	181,156,213	446,167,294	51,221,934	180,974,221	1,356,222,157
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	1,871	1,871
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	-	566,311	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	302,007,127	220,502,306	306,154,034	132,809,743	23,704,172	151,203,217	1,136,380,599
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	326,029	-	8,180,566	7,955,562	-	-	16,462,157
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	15,194,319	2,288,770	52,720,089	-	70,309,216
Басқа да тартылған қаражат	1,444,687	416,484	660,093	4,087,899	19,420,409	-	26,029,572
Жалдау бойынша міндеттемелер	14,963	33,061	207,671	2,307,046	-	-	2,562,741
	303,898,844	220,951,851	330,396,683	149,449,020	95,844,670	151,771,399	1,252,312,467
	114,717,070	(142,865,270)	(149,240,470)	296,718,274	(44,622,736)	29,202,822	103,909,690

Орташа тиімді пайыздық мөлшерлемелері

Келесі кесте бұдан әрі қарай 2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша пайыздық орташа тиімді мөлшерлемесін көрсетеді. Аталған пайыздық мөлшерлемелері тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеудің шамамен алғандағы кірісін көрсетеді.

	2022 жылғы 31 желтоқсан Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %			2021 жылғы 31 желтоқсан Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		
	Теңге	АҚШ	Басқа	Теңге	АҚШ	Басқа
		доллары	валюталар		доллары	валюталар
Пайыздық активтер						
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	3.46	-	8.83	0.24	1.87
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	9.93	2.45	1.6	9.76	2.19	1.57
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	3.6	-	-	0.34	9.25
Клиенттерге берілген кредиттер	25.53	5.95	13.98	20.53	6.04	11.53
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	12.51	3.51	-	9.87	1.76	-
Пайыздық міндеттемелер						
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері						
- Корпоративтік клиенттер	9.56	0.50	0.37	6.28	0.48	1.28
- Бөлшек клиенттер	11.53	1.14	0.21	8.47	2.22	0.71
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	12.77	-	-	10.47	-	-
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	17.15	-	-	16.42	-	-
Басқа да тартылған қаражат						
- Мемлекеттік қаржы институттарынан алған кредиттер	1.39	-	-	2.64	-	-
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен алған кредиттер	16.00	1.96	-	9.75	1.96	-

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Пайыздық мөлшерлемені қайта қарастыру мерзімін талдауға негізделген пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелдігін басқару қаржылық активтер мен міндеттемелер сезімталдығына мониторинг (бақылау) жүргізумен толықтырылады. 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін ұлғайту немесе азайту жағына 100 базистік тармаққа параллельді жылжудың оңайлатылған сценарийі негізінде жасалған пайданың немесе зиянның және меншікті капиталдың (салықтарды шегергенде) пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне сезімталдығын талдау (пайыздық мөлшерлемені қайта қарау тәуекелі) мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	2022 ж.		2021 ж.	
	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал
мың теңге				
Мөлшерлемені азайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	(484,836)	(484,836)	209,788	209,788
Мөлшерлемені ұлғайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	484,836	484,836	(209,788)	(209,788)

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі салдарынан (2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы позициялар негізінде жасалған) таза пайданың немесе зиянның және меншікті капиталдың әділ құны бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы есепке алынатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруіне сезімталдығын және сыйақы мөлшерлемесін ұлғайту немесе азайту жағына 100 базистік тармаққа параллель жылжудың оңайлатылған сценарийін талдау мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	2022 ж.		2021 ж.	
	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал
Мөлшерлемені азайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	-	2,314,111	-	4,858,624
Мөлшерлемені ұлғайту жағына қарай 100 базистік тармаққа параллельді ауыстыру	-	(2,377,554)	-	(4,858,624)

(ii) **Валюталық тәуекел**

Топтың бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтер мен міндеттемелері бар.

Валюталық тәуекел – бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржылық шығындардың пайда болу ықтималдығы. Топ өзінің валюта тәуекеліне ұшырауын хеджирлейді. Топ шетел валютасындағы өзінің жайғасымын валюталық жайғасымдар бойынша лимиттер белгілеу арқылы және таза валюталық жайғасымдарға лимиттер белгілеу арқылы басқарады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

мың теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Барлығы
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	655,377,568	26,963,785	117,839,330	59,438,598	859,619,281
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	45,697,369	-	1,531,073	-	47,228,442
Банктердегі шоттар мен депозиттер	7,728,076	64,300	-	-	7,792,376
Клиенттерге берілген кредиттер	59,708,911	19,033,928	5,223,428	-	83,966,267
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	170,778,262	-	-	-	170,778,262
Басқа қаржылық активтер	2,216,960	92,660	98,526	21,268	2,429,414
Активтердің барлығы	941,507,146	46,154,673	124,692,357	59,459,866	1,171,814,042
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	19,465,861	1,309,208	662,983	728	21,438,780
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	864,203,583	28,073,335	122,474,377	58,105,827	1,072,857,122
Басқа да тартылған қаражат	100,606	-	-	-	100,606
Басқа қаржылық міндеттемелер	2,198,625	648,113	1,199,742	306,800	4,353,280
Міндеттемелердің барлығы	885,968,675	30,030,656	124,337,102	58,413,355	1,098,749,788
2022 жылғы 31 желтоқсандағы таза жайғасым	55,538,471	16,124,017	355,255	1,046,511	73,064,254
Тәуекелдерді басқару үшін ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері**	(53,791,164)	(15,168,626)	(492,860)	33,365	(69,419,285)
Тәуекелдерді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының ықпалы ескерілген 2022 жылғы 31 желтоқсандағы таза ұстаным	1,747,307	955,391	(137,605)	1,079,876	3,644,969

** СПОТ мәмілелерін ескере отырып

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

мың теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Барлығы
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	288,731,804	8,775,928	14,815,321	2,764,471	315,087,524
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	36,871,014	-	2,062,371	-	38,933,385
Банктердегі шоттар мен депозиттер	4,741,861	111,022	-	-	4,852,883
Клиенттерге берілген кредиттер	40,176,768	4,357,407	3,487,635	-	48,021,810
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	94,469,110	-	-	-	94,469,110
Басқа қаржылық активтер	7,220,837	3,023	5,347	-	7,229,207
Активтердің барлығы	472,211,394	13,247,380	20,370,674	2,764,471	508,593,919
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	486,597	-	669	823	488,089
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	450,605,937	12,209,292	19,234,303	2,587,518	484,637,050
Басқа да тартылған қаражат	190,360	-	-	-	190,360
Басқа қаржылық міндеттемелер	13,793,054	36,977	705,191	1,921	14,537,143
Міндеттемелердің барлығы	465,075,948	12,246,269	19,940,163	2,590,262	499,852,642
2021 жылғы 31 желтоқсандағы таза жайғасым					
Тәуекелдерді басқару үшін ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері**	(8,204,200)	-	(63,583)	-	(8,267,783)
Тәуекелдерді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының ықпалы ескерілген 2021жылғы 31 желтоқсандағы таза ұстаным	(1,068,754)	1,001,111	366,928	174,209	473,494

** СПОТ мәмілелерін ескере отырып

Төмендегі кестеде көрсетілгендей, 2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі валюталарға қатысты теңге бағамының өзгеруі, төменде сипатталғандай меншікті капиталдың және табыс пен шығынның өсуіне/(кемуіне) алып келер еді. Аталған талдау, есептілік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша мүмкін деп есептелінген Топтың көзқарасы бойынша, салықтарды шегерумен және валюта бағамы өзгеруінің негізінде жүргізілді. Талдау басқа барлық ауыспалылардың, оның ішінде сыйақы мөлшерлемелері өзгеріссіз қалатыны туралы жорамалдарға сүйеніп жүргізілді.

мың теңге	2022 ж.		2021 ж.	
	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал	Пайда немесе зиян	Меншікті капитал
Теңге қатысты АҚШ доллары бағамының 20% өсуі	279,569	279,569	(171,001)	(171,001)
Теңге қатысты Ресей рублі бағамының 20% өсуі	152,863	152,863	160,178	160,178
Теңге қатысты Еуро бағамының 20% өсуі	(22,017)	(22,017)	58,708	58,708
Теңге қатысты басқа валюталар бағамының 20% өсуі	172,780	172,780	27,873	27,873

Теңге бағамының 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда көрсетілген валюталарға қатысты ұлғаюы тең бағалы болатын еді, бірақ қалған басқа ауыспалылар өзгеріссіз қалған жағдайда кері әсерін тигізетін еді.

(iii) Басқа баға тәуекелдері

Басқа баға тәуекелдері – мұндай өзгерістер осы нақты құралға немесе оның эмитентіне тән факторларға байланысты болғанына қарамастан, нарықтық бағалардың өзгеруі нәтижесінде (сыйақы мөлшерлемесінің немесе валюталық тәуекелдің өзгеру тәуекелінің әсерінен туындаған өзгерістерден басқа) қаржы құралы бойынша әділ құнның ауытқуы немесе болашақ ақша ағындарының салдарынан жоғалту ықтималдығы немесе нарықтағы барлық ұқсас қаржы құралдарына әсер ететін факторлар. Басқа баға тәуекелдері Топтың қаржы құралы бойынша ұзақ немесе қысқа позициясы болған кезде пайда болады.

(iv) Тәуекел (VAR) құнын бағалау әдіснамасы

Топ валюталық жайғасыммен байланысты нарықтық тәуекел мониторингі үшін тәуекел құнын (VAR) бағалау әдіснамасын пайдаланады.

Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы белгілі бір сенімгерлік межелеме берілген кездегі нақты уақыт аралығындағы нарықты мөлшерлемелер мен бағалардың өзгеруі нәтижесінде болған тәуекел позициялары бойынша орын алуы мүмкін ықтимал шығындарды бағалау тәсілін білдіреді. Топ пайдаланатын тәуекел құнын бағалау моделі 99% мөлшерінде сенімгерлік межелемеден шығады және қаржы құралын жайғасым түріне қарай ұзақтығы 1 күндік ұстап тұру кезеңін болжайды. Тәуекел құнын бағалау үлгісі көбінше тарихи деректерге негізделген болжалдауды білдіреді. Үлгі нарықтық мөлшерлемелердің тарихи уақытша қатарларын негізге алып және әртүрлі нарықтар мен мөлшерлердің арасындағы өзара байланысты назарға ала отырып болашақты дамытудың ықтимал сценарийлерін жасайды. Нарықтық бағалардың ықтимал өзгерістері кем дегенде соңғы 12 айдағы нарықтық деректер негізінде анықталады.

Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы нарықтық тәуекелдің ықтимал мәнін бағалауда маңызды құрал болып табылатындығына қарамастан оның бірқатар, әсіресе, өтімділігі төмен нарықтарға қатысты шектеулері бар, олар төменгі түрде берілуі мүмкін:

- Тарихи деректерді болашақтағы оқиғаларды анықтау үшін негіз ретінде қолдану барлық мүмкін болатын сценарийлерді көрсетпеуі мүмкін (бұл, әсіресе тек қана стандартты емес сценарийлерге қатысты).
- Қаржы құралын ұстау кезеңінің ұзақтығы бір күнді қолдану барлық жайғасымдар 1 күнді құрайтын кезең ішінде сатылуы немесе хеджирленуі мүмкін дегенді болжалдайды. Іс жүзінде бұл барлық жағдайларда мүмкін болады, алайда, тек қана нарықтың төмен өтімділігі ұзақ кезеңге жалғасатын жағдайлар да болады;

- Сенімгерлік межелемесін 99% қолдану, осы межелеменің шегінен тыс туындауы мүмкін шығындарды назарға алмайды. Шығындар тәуекелдің құнынан да көп көлемді құрауы мүмкін деген ықтималдық 1% құрайды;
- Тәуекел құнының көлемін есептеу сауда-саттық сессияларының жабылу деректері негізінде жүргізілетіндіктен, күн ішіндегі ауытқушылықты ол әрдайым көрсете бермейді;
- Тәуекел құнын бағалау әдіснамасы бойынша есептелген тәуекелдің көлемі нарықтық бағалардың жайғасымына және құбылмалығына байланысты болады. Егер нарықтық бағалардың құбылмалылығы төмендесе, белгілі жайғасым үшін тәуекелдің құны да төмендейді және керісінше.

Топ нарықтық тәуекелді бағалауды жүргізу кезінде тек тәуекел құнының есебіне ғана сүйенбейді, себебі аталған әдіснамаға жоғарыда көрсетілген кейбір шектеулер тән. Тәуекел құнын есептеу әдісіне шектеулер, әрбір сауда портфелі бойынша тәуекелдерді ықтимал шоғырландыру шектеулерін, сондай-ақ жайғасымдар арасындағы сәйкессіздіктердің құрылымдық талдауын қоса, басқа жайғасымдарға қосымша басқа лимиттер мен сезімталдық лимиттерін енгізу арқылы есептеледі.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың валюталық тәуекеліне қатысты тәуекел құнының көлемі туралы деректер төменде көрсетілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
Валюталық бағамдардың ауытқу тәуекелі	66,904	46,931

(б) Кредиттік тәуекелді басқару

Кредиттік тәуекел – шарттың (келісімшарттың) талаптарына сәйкес қарыз алушының немесе контрагенттің өз міндеттемелерін орындамауы салдарынан туындайтын шығындардың туындау ықтималдығы. Топ кредиттік тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сақтау жөніндегі талаптарды қамтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы кредиттік тәуекелді (танылған қаржы активтері және танылмаған шарттық міндеттемелер бойынша) басқарады. Сондай-ақ, Топта белгілі бір өкілеттік лимиті бар уәкілетті алқалы органдар жүйесі құрылды, олардың функцияларына кредиттік тәуекелге және кредиттік тәуекелді басқаруға байланысты шешімдер қабылдау кіреді.

Бұдан басқа, банкте кредиттік тәуекел деңгейін бақылау үшін Банктің Басқармасы және/немесе Директорлар кеңесі бекіткен кредиттік тәуекелді қабылдауға байланысты барлық процестерді реттейтін ішкі нормативтік құжаттар қолданылады. Сондай-ақ Топта әрбір қызметкер/ бөлімше ІНҚ талаптарының орындалуын мониторингтеу процестері әзірленді.

Кредит саясаты келесілерді белгілейді:

- кредит өтінімдерін қарастыру және мақұлдау рәсімдері;
- қарыз алушылардың (корпоративтік және жеке) кредит қабілеттілігін бағалау әдіснамасы;
- контрагенттердің, эмитенттердің және сақтандыру компанияларының кредит қабілеттілігін бағалау әдіснамасы;
- ұсынылатын қамтамасыз етуді бағалау әдіснамасы;
- кредит құжаттамасына қойылатын талаптар;
- кредит тәуекелділігін әкелетін кредиттер мен басқа өнімдерге тұрақты бақылау (мониторинг) жүргізу рәсімдері.

Кредиттік тәуекелді қабылдау жөніндегі шешім шығарылған сәтке дейін банк клиенттерінің өтінімдері қарыз алушының қаржылық жағдайын талдау процесіне тартылған банк қызметтерінің (талдаушылардың қорытындылары қарыз алушының бизнесі мен қаржылық жағдайын құрылымдық талдауға негізделеді), клиенттің құқықтық тұрақтылығының (құқық белгілейтін құжаттарға құқықтық сараптама жүргізіледі, кол қоюшылардың құқықтылығы, клиенттің корпоративтік шешімдерін ресімдеудің дұрыстығы және құқықтық тәуекелдердің басқа да аспектілері, кредиттік тәуекелдің бөлігі ретінде), клиенттің сенімділігі мен оның іскерлік беделін бағалау, сондай-ақ кепілмен қамтамасыз ету құнын сараптау.

Клиенттің өтінімі бойынша жоғарыда көрсетілген барлық аспектілерді тексергеннен кейін Тәуекел-менеджмент блогы тәуекелдерге тәуелсіз сараптама жүргізеді, оның нәтижелері бойынша қарыз алушының бизнесіне және ұсынылатын мәміле құрылымына тән тәуекелдер көрсетілетін қорытынды қалыптастырылады және банктің тәуекелдерін барынша азайту жөнінде ұсынымдар беріледі, бұдан басқа Тәуекел-менеджмент блогы Банк клиентінің өтінімінің кредиттік талаптарға сәйкестігіне сараптама жүргізеді банк саясаты және ҚР заңнамасының талаптары.

Уәкілетті алқалы орган банктің ішкі құрылымдық бөлімшелерінің қорытындылары негізінде шешімдер қабылдайды.

Клиентті қаржыландырудың бүкіл мерзімі ішінде кредиттік тәуекелдерді азайту үшін топ кредиттердің жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізеді және өзінің қарыз алушыларының төлем қабілеттілігін тұрақты негізде қайта бағалауды жүргізеді. Қайта бағалау рәсімдері қарыз алушының соңғы есепті күнге қаржылық есептілігін және/немесе қарыз алушының өзі ұсынған немесе банктің басқа тәсілмен алған өзге де ақпаратын талдауға негізделеді. Қамтамасыз етудің ағымдағы нарықтық құнын тәуелсіз Кәсіби бағалаушылар да тұрақты негізде бағалайды, олардың есептері бойынша Топ мамандары сараптама жүргізеді немесе бағалауды бағалау саласындағы заңнаманың барлық талаптарын ескере отырып, Топ мамандары дербес жүргізеді. Қамтамасыз етудің нарықтық құны азайған жағдайда қарыз алушыға қосымша қамтамасыз етуді ұсыну туралы талап қойылады.

Жеке тұлғалардан кредиттер алуға арналған өтінімдерді қарау Тәуекел-менеджмент блогы Банктің басқа құрылымдық бөлімшелерімен бірлесіп әзірлеген кредит алуға арналған өтінімдегі скорингтік модельді және деректерді тексерудің өзге де рәсімдерін қамтитын Банктің шешім қабылдау жүйесі (АБАЖ) арқылы жүргізіледі.

Кредиттік тәуекел және кепілді бағалау бөлімі жүргізетін жеке қарыз алушылардың кредиттік қабілеттілігін талдаудан басқа, тәуекел-менеджмент блогы тұтастай алғанда портфель бойынша кредиттік тәуекелді бағалауды, соның ішінде кредиттік портфель бойынша шоғырлануды бағалауды жүргізеді.

Кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте және танылмаған шарттық міндеттемелер сомасында қаржы активтерінің баланстық құнында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі ықтимал кредиттік тәуекелді төмендету үшін маңызды емес.

Кредит тәуекелінің есептік күнгі жағдай бойынша қаржы активтеріне қатысты максималды деңгейі келесі түрде көрсетілуі мүмкін:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	836,822,545	387,140,995
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	500,923	18,900
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	111,821,826	124,000,016
Банктердегі шоттар мен депозиттер	11,991,072	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер	1,059,257,085	635,338,323
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар	224,912,211	170,290,941
Басқа қаржылық активтер	10,252,562	25,482,312
Тәуекелдің максималды деңгейінің барлығы	2,255,558,224	1,349,206,240

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша кредит тәуекелінің шоғырландыруына талдау 15-ескертпеде көрсетілген.

Танылмаған шартты міндеттемелерге қатысты есептік күнгі жағдай бойынша кредит тәуекеліне ұшыраудың ең жоғарғы деңгейі 30-ескертпеде көрсетілген.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оған қатысты кредит тәуекеліне ұшырағыштығы кредит тәуекеліне ең жоғарғы ұшырағыштық деңгейінің 10% асатын Топтың бір борышкері бар (ҚРҰБ) (2021 жылғы 31 желтоқсан: бір). Көрсетілген контрагентпен жиынтық қалдықтар 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 655,140,510 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 357,472,125 мың теңге).

(в) Өтімділік тәуекелдігін басқару

Өтімділік тәуекелі – Банктің өз міндеттемелерін белгіленген мерзімде елеулі шығындарсыз орындай алмауы нәтижесінде қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкессіздігі кезінде туындайды. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімі мен сыйақы мөлшерлемесі бойынша сәйкес келулер және/немесе бақыланатын үйлеспеулер өтімділік тәуекелдігін басқаруда негіздік сәт болып табылады. Жүргізілген операциялардың әртүрлілігі және олармен байланысты белгісіздіктер салдарынан активтерді өтеу мен міндеттемелер бойынша толық сәйкестік операцияның табыстылығын өсіретін мүмкіндік беретін қаржылық институттар үшін қалыпты тәжірибе болып табылмайды. Мұндай сәйкессіздіктер операцияның пайдалылығын өсіруге мүмкіндік береді, алайда шығындардың туындауы тәуекелдігін өсіреді.

Банк міндеттемелерді орындау мерзімдерінің басталу шамасына қарай өз міндеттемелерін төлеу үшін ақша қаражатының болуын тұрақты қамтамасыз ету мақсатында өтімділіктің қажетті деңгейін ұстап тұрады.

Банк шығарылған борыштық бағалы қағаздардан, басқа банктердің ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді кредиттерінен, негізгі корпоративтік клиенттер мен жеке тұлғалардың депозиттерінен тұратын қаржыландыру көздерінің диверсификацияланған және тұрақты құрылымын, сондай-ақ Банктің өтімділікке қатысты күтпеген талаптарына жедел және шұғыл ауытқушылықсыз қабылдауға қабілетті болуы үшін өтімділігі жоғары активтердің диверсификациялау портфелін қолдау көрсетуге бағытталады.

ALM басқармасы күн сайын өтімділік жайғасымының мониторингін жүргізеді, ал Тәуекел менеджменті блогы жүйелі түрде нарық жағдайының қалыпты жағдайымен қатар қолайсыз жағдайында да болуы мүмкін әртүрлі сценарийлерді ескеріп «стресс-тестілер» жүргізеді. ALM басқармасы бөлімшелерден олардың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің өтімділік құрылымы, сондай-ақ болашақта күтілетін ақша қаражатының болжамды ағындары туралы ақпарат алады. Болжау қысқа мерзімді және орта мерзімді көкжиекте жүргізіледі, қорландырудың әртүрлі көздерін, оның ішінде сыртқы тартуларды және уақытша бос қаражатты орналастырудың әртүрлі тәсілдерін пайдалану мүмкіндігін ескере отырып, жоспарлаудың әрбір уақыт аралығында тактикалық қадамдар көзделеді. Қаражаттың күтілетін ағындары мен ағындарының болжамы негізінде ALM басқармасы өтімділіктің тапшылығын/артығын бағалайды, сондай-ақ өтімділік нормативтерінің жедел болжамын жүзеге асырады.

Банк басшылығы өтімділіктің жай-күйі туралы ақпаратты үнемі алып отырады. Ақпаратты ұсыну жиілігі уақыттың әр нақты сәтіндегі Банктің өтімділік жағдайына байланысты. Қалыпты нарық жағдайларында өтімділік жағдайы туралы есептер жоғары басшылыққа апта сайын беріледі. Ұсынылатын ақпарат Банктің өтімді позициясын тұтастай және жекелеген бағыттар (валюталар, клиенттер және т.б.) бойынша барабар бағалау үшін жеткілікті, ол сондай-ақ Банктің алқалы органдары мен құрылымдық бөлімшелеріне Банктің өтімділікке деген өз қажеттіліктерін қанағаттандыру және өз міндеттемелерін толық көлемде уақтылы орындау қабілетіне қатысты негізделген шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Бұдан кейінгі кестелерде қаржы міндеттемелері мен шарттың талаптарына сәйкес өтеу мерзімінің барынша ертерек басталу күніне қатысты кредит сипатындағы танылмаған міндеттемелер бойынша ақша қаражатының дисконтталмаған ағыны туралы ақпарат көрсетіледі. Осы кестелерде көрсетілген ақша қаражатының ағыны мен жылыстауының жиынтық мәні қаржы активтері мен міндеттемелері немесе шартты міндеттемелер бойынша ақша қаражатының дисконтталмаған шартты ағынын білдіреді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы міндеттемелерінің өтеу мерзімдері бойынша талдауы келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Талап	1 айдан 3 айға	3 айдан 6 айға	6 айдан 12 айға	1 жылдан аса	Ақша	Баланстық
	етілгенге дейін және 1 айдан кем					қаражаты ағынының шығу/(түсу) жиынтық мәні	
Туынды емес қаржылық міндеттемелер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	22,051,481	-	-	-	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	843,785,720	131,698,276	264,525,645	595,795,675	170,733,580	2,006,538,896	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	962,433	-	9,081,323	10,548,055	20,591,811	16,667,144
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	112,275	-	973,346	22,060,171	206,607,275	229,753,067	74,685,514
Басқа да тартылған қаражат	97	581,389	557,371	806,225	82,769,217	84,714,299	70,058,378
Жалдау бойынша міндеттемелер	140,569	280,214	392,638	673,393	1,946,883	3,433,697	3,175,407
Басқа қаржылық міндеттемелер	15,415,569	-	-	189,193	-	15,604,762	15,604,762
Туынды қаржылық міндеттемелер*							
- Түсімдер	(88,707,137)	-	-	-	-	(88,707,137)	(190,953)
- Шығулар	88,516,184	-	-	-	-	88,516,184	-
Міндеттемелердің барлығы	881,314,758	133,522,312	266,449,000	628,605,980	472,605,010	2,382,497,060	2,133,030,478
Кредит сипатындағы міндеттемелер	182,064,822	-	-	-	-	182,064,822	182,064,822

* СПОТ мәмілелерін ескере отырып

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы міндеттемелерінің өтеу мерзімдері бойынша талдауы келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	Талап	1 айдан 3 айға	3 айдан 6 айға	6 айдан 12 айға	1 жылдан аса	Ақша	Баланстық
	етілгенге дейін және 1 айдан кем					қаражаты ағынының шығу/(түсу) жиынтық мәні	
Туынды емес қаржылық міндеттемелер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	566,311	-	-	-	-	566,311	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	267,685,677	196,750,332	228,611,166	316,235,104	175,142,874	1,184,425,153	1,136,380,599
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	795,996	-	795,996	20,258,936	21,850,928	16,462,157
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	112,275	-	703,804	6,816,079	229,213,983	236,846,141	70,309,216
Басқа да тартылған қаражат	115	1,499,289	187,040	1,048,117	27,483,079	30,217,640	26,029,572
Жалдау бойынша міндеттемелер	119,208	233,214	336,032	566,693	1,448,945	2,704,092	2,562,741
Басқа қаржылық міндеттемелер	23,715,780	-	246,240	19	-	23,962,039	23,962,039
Туынды қаржылық міндеттемелер*							
- Түсімдер	(20,375,052)	-	-	-	-	(20,375,052)	(18,019)
- Шығулар	20,357,033	-	-	-	-	20,357,033	-
Міндеттемелердің барлығы	292,181,347	199,278,831	230,084,282	325,462,008	453,547,817	1,500,554,285	1,276,254,616
Кредит сипатындағы міндеттемелер	122,783,475	-	-	-	-	122,783,475	122,783,475

* СПОТ мәмілелерін ескере отырып

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес – заңды және жеке тұлғалар кез келген уақытта Банктен өздерінің мерзімді депозиттерін алып қоюға құқылы, бұл ретте олар көп жағдайда есептелген проценттік табыс алу құқығынан айырылады. Осы депозиттер шарттарда белгіленген оларды өтеу мерзімдеріне сүйене отырып берілді. Мерзімді депозиттердің жалпы сомасын өтеу мерзімдері былайша берілген:

- 35,513,640 мың теңге талап етілгенге дейін бір айдан кем санатында ұсынылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 34,206,811 мың теңге);
- 131,383,671 мың теңге бір айдан үш айға дейінгі санатта ұсынылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 196,746,170 мың теңге);
- 264,464,291 мың теңге үш айдан алты айға дейінгі санатта ұсынылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 228,542,873 мың теңге);
- 595,774,642 мың теңге алты айдан он екі айға дейінгі санатта ұсынылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 316,235,104 мың теңге);
- 169,517,763 мың теңге бір жылдан асатын санатта ұсынылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 175,141,959 мың теңге).

Солай бола тұрса да басшылық осы опциялардың бар болуына және салымдардың басым бөлігі талап етілгенге дейінгі шоттарды білдіретін фактісіне байланыссыз осы шоттар мен депозиттерді саны мен салымшылардың типі бойынша әртараптандыру, сондай-ақ Топтың бұрынғы тәжірибесі осы шоттардың ұзақ мерзімді және қаржыландырудың тұрақты көзі екендігіне негіз болып табылады деп болжайды.

Басшылық белгілі қаржылық активтер мен міндеттемелерге қатысты ақша қаражаты ағынының қозғалысы басшылықтың ақша қаражаты ағынының қозғалысын басқаруға уәкілетті болуынан немесе өткен тәжірибеде аталған қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша ақша қаражаты ағынының қозғалыс мерзімдері шартта белгіленген мерзімдерден өзгеше екендігін көрсететіндіктен шартта белгіленгеннен өзгеше болуы мүмкін деп күтеді.

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға талдау (күтілетін өтеу мерзімдері бөлігінде) ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге	1 айдан 3 айға	3 айдан 12 айға	1 жылдан	5 жылдан аса	Өтеу	Мерзімі	Барлығы
	дейін және 1 айдан кем							
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	906,893,391	-	-	-	-	-	-	906,893,391
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	1,666,870	1,702,116	20,355,232	87,543,165	490,805	-	63,638	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	4,120,696	-	-	-	7,870,376	-	-	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	72,165,640	82,470,762	270,440,359	543,830,200	73,632,840	-	16,717,284	1,059,257,085
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	8,789,293	10,895,674	38,028,186	164,979,971	-	-	2,219,087	224,912,211
Ағымдағы салық активі	8,235	-	-	-	-	-	-	8,235
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	20,779,004	-	20,779,004
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	-	-	-	-	-	2,668,639	-	2,668,639
Басқа да активтер	9,814,127	265,764	323,770	14,868	3,035,716	3,880,748	13,271	17,348,264
Активтердің барлығы	1,003,458,252	95,334,316	329,147,547	796,368,204	85,029,737	27,328,391	19,013,280	2,355,679,727
Банктердің шоттары мен депозиттері	22,051,481	-	-	-	-	-	-	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	836,050,946	117,360,058	822,511,769	125,565,744	29,490,228	-	-	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	674,916	8,040,458	7,951,770	-	-	-	16,667,144
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	15,966,031	2,383,412	56,230,033	-	-	74,685,514
Басқа да тартылған қаражат	96	528,956	847,957	3,715,569	64,965,800	-	-	70,058,378
Жалдау бойынша міндеттемелер	3,765	31,281	238,204	2,876,626	25,531	-	-	3,175,407
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	17,647,683	-	17,647,683
Басқа да міндеттемелер	23,260,576	-	235,193	-	-	-	-	23,495,769
Міндеттемелердің барлығы	881,472,902	118,595,211	847,839,612	142,493,121	150,711,592	17,647,683	-	2,158,760,121
Таза жайғасым	121,985,350	(23,260,895)	(518,692,065)	653,875,083	(65,681,855)	9,680,708	19,013,280	196,919,606
Жинақталған таза жайғасым	121,985,350	98,724,455	(419,967,610)	233,907,473	168,225,618	177,906,326	196,919,606	

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға талдау (күтілетін өтеу мерзімдері бөлігінде) ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге					Өтеу мерзімінсіз	Мерзімі кешіктірілген-дер	Барлығы
	дейін және 1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан аса			
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	419,639,224	-	-	-	-	-	-	419,639,224
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	6,625,497	8,913,718	10,491,743	75,982,944	21,986,114	-	-	124,000,016
Банктердегі шоттар мен депозиттер	2,012,871	84,734	649,493	-	4,187,655	-	-	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер	37,584,927	64,309,247	175,521,648	313,168,545	30,080,648	-	14,673,308	635,338,323
Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	25,228,665	12,565,636	73,662,777	58,833,863	-	-	-	170,290,941
Ағымдағы салық активі	357,244	-	-	-	-	-	-	357,244
Негізгі қаражат және материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	20,314,158	-	20,314,158
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	-	-	-	-	-	2,157,005	-	2,157,005
Басқа да активтер	24,259,144	437,063	134,206	73,021	3,218,123	6,165,188	6,762	34,293,507
Активтердің барлығы	515,707,572	86,310,398	260,459,867	448,058,373	59,472,540	28,636,351	14,680,070	1,413,325,171
Банктердің шоттары мен депозиттері	566,311	-	-	-	-	-	-	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	263,619,221	189,584,097	526,657,446	132,814,443	23,705,392	-	-	1,136,380,599
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	564,883	-	15,897,274	-	-	-	16,462,157
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	1,493,251	15,989,838	52,720,089	-	-	70,309,216
Басқа да тартылған қаражат	117	1,444,570	882,712	4,281,764	19,420,409	-	-	26,029,572
Жалдау бойынша міндеттемелер	6,277	11,855	237,563	2,307,046	-	-	-	2,562,741
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	11,747,533	-	11,747,533
Басқа да міндеттемелер	29,688,216	-	246,259	20,500	-	-	-	29,954,975
Міндеттемелердің барлығы	293,986,180	191,605,405	529,517,231	171,310,865	95,845,890	11,747,533	-	1,294,013,104
Таза жайғасым	221,721,392	(105,295,007)	(269,057,364)	276,747,508	(36,373,350)	16,888,818	14,680,070	119,312,067
Жинақталған таза жайғасым	221,721,392	116,426,385	(152,630,979)	124,116,529	87,743,179	104,631,997	119,312,067	

Басшылық мынадай факторлар бір жылға дейінгі мерзімге өтімділік алшақтығының азаюын қамтамасыз етеді деп санайды:

- Басшылықтың соңғы үш жыл бойы мерзімді депозит салымшыларының тәртібін талдауы бәсекеге қабілетті сыйақы мөшерлемелерінің ұсынысы мерзімді депозиттер шарттарын жаңғыртудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететіндігін көрсетеді;
- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша міндеттемелерін өтеу мерзімі бір жылдың ішінде басталатын байланысты тараптардың шоттары мен депозиттеріндегі қалдық сомалары 309,400,468 мың теңгені құрайды (2021 жыл: 406,388,901 мың теңге). Басшылық олар бойынша міндеттемелерін орындау мерзімі басталған және клиенттер өздерінің шоттарынан елеулі сома алған кезде мерзімді депозиттер шарттары Топтың өтімділікті қолдау бойынша міндеттерді шешу шеңберінде байланыстырылатын болады деп болжалдайды.

(г) **Операциялық тәуекелдігі**

Операциялық тәуекел – бұл стратегиялық тәуекелді және беделді тәуекелді қоспағанда, ішкі процестердің, адам ресурстары мен жүйелерінің ақылға қонымсыздығы мен шикілігінен немесе сыртқы оқиғалардың әсерінен болатын шығындардың ықтималдығы.

Топтағы операциялық тәуекелдерді басқарудың мақсаты стратегиялық міндеттерге сәйкес қабылданатын тәуекелдің қолайлы деңгейде сақталуын, сондай-ақ ықтимал шығындарды азайту (алып тастау) негізінде активтер мен капиталдың барынша сақталуын қамтамасыз ету болып табылады және операциялық тәуекелдерді бағалаудың сапалық және сандық жүйелерімен өлшенеді.

Операциялық тәуекелді басқару процесі бизнесті басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады және ҚР ҰБ №188 қағидаларында белгіленген құралдар тобы болып табылады, ол Топ әзірлеген және Регламенттеген ішкі рәсімдердің, процестердің, саясаттардың, банктің құрылымдық бөлімшелерінің операциялық тәуекел деңгейін уақтылы анықтауға, өлшеуге, бағалауға, мониторинг пен бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін өзара іс-қимыл тетігін қамтамасыз етеді, сол арқылы Топқа елеулі тәуекелдердің әсерін барынша азайту, сондай-ақ оның қаржылық тұрақтылығы мен жұмыс істеу тұрақтылығын қамтамасыз ету.

29 Капиталды басқару

ҚРҰБ Банк капиталының деңгейіне қойылатын талаптарды белгілейді және орындалуын бақылайды.

Банк кредиттік институттардың капиталын құраушы баптар ретінде заңнамаға сәйкес анықталған баптарды капитал ретінде белгілейді.

1 деңгейдегі капитал негізгі капитал мен қосымша капиталдың сомасын білдіреді. Негізгі капитал төленген жай акциялардың, қосымша төленген капиталдың, ағымдағы жылдың және өткен жылдардың бөлінбеген пайдасының және оларға қарсы құрылған резервтердің, меншікті сатып алынған жай акцияларды, гудвиллді қоса алғанда, материалдық емес активтерді, өткен жылдардың залалдарын және ағымдағы жылдың залалдарын, кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін шегергендегі кейінге қалдырылған салық активін шегергенде, шегерілетін уақытша айырмаларға қатысты танылған кейінге қалдырылған салық активтерінің бір бөлігін, өзге де қайта бағалау бойынша резервтердің, активтерді секьюриттеу бойынша транзакцияларға байланысты сатылымнан түсетін кірістердің, осындай міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруіне байланысты қаржылық міндеттеменің әділ құнының өзгерістерінен түсетін кірістердің немесе залалдардың, қосымша капиталдан шегерілуге жататын, бірақ оның деңгейінің жеткіліксіздігіне байланысты негізгі капиталдан шегерілетін реттеушілік түзетулердің және Банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде қаржылық есептілігі шоғырланбайтын заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестициялардың сомасы ретінде есептеледі. Қосымша капиталға Банктің меншікті мерзімсіз қаржы құралдарына инвестицияларын, меншікті сатып алынған артықшылықты акцияларды, қаржылық есептілігі банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде шоғырландырылмаған заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестицияларды және екінші деңгейдегі капиталдан шегерілуге жататын, бірақ оның қосымша капиталдан шегерілетін деңгейінің жеткіліксіз болуына байланысты реттеушілік түзетулерді шегере отырып, мерзімсіз шарттар және төленген артықшылықты акциялар енгізіледі.

2-деңгейдегі Капитал Банктің кейбір шектеулермен Топтың қаржылық есептілігін жасау кезінде қаржылық есептілігі шоғырланбайтын, шығарылған акциялардың он немесе одан көп пайызы болатын қаржы ұйымдарының реттелген борышына инвестицияларды шегере отырып, теңгемен көрсетілген реттелген борыш сомасы ретінде есептеледі.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы капитал 1 деңгей мен 2 деңгей капиталының сомасын білдіреді.

Жалпы капиталдың жоғарыда аталған элементтеріне қолданылатын жіктеудің әртүрлі шектеулері мен өлшемдері бар.

ҚРҰБ белгілеген қолданыстағы талаптарға сәйкес банк жалпы капиталдың жеткіліктілігін мынадай коэффициенттер деңгейінде ұстауға міндетті:

- негізгі капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шараларын ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі, активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер бойынша мөлшерленген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер сомасына қатынасы (k1);
- 1 деңгейдегі капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шараларын ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтердің, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелердің сомасына қатынасы (k1-2);
- жалпы капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық шарасын (k2) ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі, активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер бойынша мөлшерленген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер сомасына қатынасы.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банкке қолданылатын коэффициенттердің деңгейлері:

	Консервациялық буферді ескере отырып		Консервациялық буферді есепке алмағанда	
	2022 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2021 ж.
k1 – төмен емес	0.075	0.075	0.055	0.055
k1-2 – төмен емес	0.085	0.085	0.065	0.065
k2 – төмен емес	0.100	0.100	0.080	0.080

2019 жылдың 1 қазанынан бастап ҚРҰБ капиталдандыру нормативтеріне жаңа реттеуші буфер енгізді. Реттеуші буфер қарыз және дебиторлық берешек түріндегі банк активтерінің құнсыздануына арналған провизияларды қалыптастыру жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес есептелген провизиялар мен ХҚЕС және Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес Банктің бухгалтерлік есебінде қалыптастырылған және көрсетілген провизиялар (бұдан әрі – оң айырма) арасындағы оң айырманың тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтер мен шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер сомасына қатынасы ретінде есептеледі.

2020 жылғы 1 маусымнан бастап Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі әлеуметтік-экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі шаралар шеңберінде консервациялық буферге қойылатын талаптарды 2021 жылғы 1 маусымға дейінгі мерзімге 1% дейін төмендетті.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк k1, k1-2 және k2 капиталдандырудың барлық пруденциалдық нормативтерін орындады. Осы коэффициенттердің нақты мәндері: k1 – 0.132, k1-2 – 0.132 және k2 – 0.241 (2021 жылғы 31 желтоқсан: k1 – 0.122, k1-2 – 0.122 және k2 – 0.287).

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 13 қыркүйектегі № 170 «Пруденциалдық қалыптардың қалыптық және өзге де орындалуы міндетті нормалар мен лимиттерді маңызы мен есептеу әдістемелерін, белгілі бір күнге шекті банк капиталының мөлшерін және Ашық валюталық позицияларды есептеу қағидалары мен олардың лимиттерін белгілеу туралы» қаулысымен белгіленген талаптарға сәйкес есептелген 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктің меншікті капиталының мөлшері 334,568,877 мың теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 262,409,243 мың теңге) құрады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші деңгейдегі капитал мөлшері 183,639,837 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 111,062,292 мың теңге).

30 Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер

Топтың кредит ресурстарын беру бойынша міндеттемелері бар. Бұл міндеттемелер мақұлданған кредит, кредит карталары бойынша лимиттер, сондай-ақ овердрафт түрінде кредит ресурстарын беруді қарастырады.

Топ қаржы кепілдіктерін береді және өз клиенттерінің үшінші тұлғалар алдындағы міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету мақсатында аккредитивтер ашады. Көрсетілген келісімдер міндеттемелердің лимиттерін белгілейді және әдетте, әрекет ету мерзімдері бес жылға дейін болады.

Топ қаржы кепілдіктерін, кредиттік баланстан тыс міндеттемелер мен аккредитивтер ұсыну кезінде клиенттерге кредит беру кезінде қолданылатын саясатты және тәуекелдерді басқару рәсімдерін қолданады.

Шартты міндеттемелердің шарттық сомалары бұдан әрі кестеде санаттар бойынша көрсетіледі. Кестеде көрсетілген кредит беру бойынша міндеттемелерге қатысты сомалар, көрсетілген міндеттемелердің толық орындалады деп жобаланғанын көрсетеді. Кепілдіктер мен аккредитивтерге қатысты кестеде көрсетілген сомалар, егер контрагенттер шарттық талаптарына сәйкес өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайдағы есептік күнгі жағдай бойынша көрсетілуі мүмкін бухгалтерлік залалдың ең жоғарғы мәнін білдіреді.

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Шартқа сәйкес сомасы		
Кредит және кредит желілерін беру бойынша міндеттемелер	146,580,721	95,658,028
Қаржылық кепілдіктер	25,923,385	24,454,056
Аккредитивтер	9,560,716	2,671,391
Барлығы	182,064,822	122,783,475
Шығындарға арналған бағалау резерві	(199,371)	(171,877)

Басшылық кредит және кредит желілерін беру бойынша міндеттемелер ағымдағы кредит портфелі бойынша жоспарлы өтеулерден алынған қаражат есебінен талап етілетін көлемде қаржыландырылады деп күтеді.

Көрсетілген міндеттемелер оларды ішінара немесе толық орындамай-ақ тоқтатылуы мүмкін. Сондықтан, жоғарыда көрсетілген міндеттемелер ақша қаражатының күтілетін жылыстауын білдірмейді.

Кестеде бұдан әрі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелердің сапасы туралы ақпарат берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың теңге	2021 ж. 31 желтоқсан мың теңге
Стандарттық	53,139,135	47,666,121
Тәуекел деңгейі төмен	45,442,524	21,535,364
Орташа тәуекел деңгейімен	61,373,396	40,234,860
Рейтингісі жоқ	896,042	301,787
Рейтингісі жоқ (ақша кепілімен)	5,389,776	137,763
Кредит карталарының лимиттері бойынша шартты міндеттемелер	15,823,949	12,907,580
Барлығы	182,064,822	122,783,475
Зиянға арналған бағалау резерві	(199,371)	(171,877)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 145,534,201 мың теңге мөлшерінде кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер 1-кезеңге жатады, 437,704 мың теңге 2-кезеңге жатады, 608,816 мың теңге 3-кезеңге жатады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 95,058,325 мың теңге, 118,498 мың теңге және 481,205 мың теңге сәйкесінше 1, 2, 3-кезеңдерге жатады).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелері кредиттік сипаттағы жалпы шартты міндеттемелердің 10% асатын клиенттері жоқ (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1 клиент). 2022 жылғы 31 желтоқсанда жағдай бойынша бұл міндеттемелердің шамасы 0 теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 12,553,276 мың теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резервінің өзгеруі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер

Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшері

	<u>1-саты</u>	<u>2-саты</u>	<u>3-саты</u>	<u>Барлығы</u>
1-сатыға ауыстыру	6,369	(1,899)	(4,470)	-
2-сатыға ауыстыру	(542)	542	-	-
3-сатыға ауыстыру	(714)	-	714	-
Зияндарға арналған бағалау резервінің таза өзгеруі	(294,361)	(5,587)	(1,130)	(301,078)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	302,965	4,823	4,471	312,259
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	16,269	-	44	16,313
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мөлшері	197,217	470	1,684	199,371

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша зияндарға арналған бағалау резервінің өзгеруі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер

Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшері

	<u>1-саты</u>	<u>2-саты</u>	<u>3-саты</u>	<u>Барлығы</u>
2-сатыға ауыстыру	(1,881)	1,881	-	-
Зияндарға арналған бағалау резервінің таза өзгеруі	131,004	710	752	132,466
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	38,110	-	1,303	39,413
Бағамдық айырмалар және өзге де өзгерістер	(19)	-	-	(19)
Жыл соңындағы жағдай бойынша болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв мөлшері	167,231	2,591	2,055	171,877

2022 жыл ішінде Топ жалпы сомасы 21,112,964 мың теңгеге (2021 жылы: 19,676,126 мың теңге), оның ішінде кейіннен кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылған – 20,636,339 мың теңге сомасына, 2-сатысына – 400,061 теңге сомасына, 3-сатысына – 76,564 мың теңге (2021 жылы: кредиттік сапаның 1-сатысына – 19,074,624 мың теңге сомасына, 2-сатысына – 388,329 теңге сомасына, 3-сатысына – 213,173 мың теңге) сомасына кепілдіктер берді. 2022 жылдың ішінде Топ жалпы сомасы 20,407,993 мың теңге (2021 жылы: 12,948,971 мың теңге) қаржы кепілдіктері бойынша шартты міндеттемелерді тануды тоқтатты, оның ішінде кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылғандар бойынша – 19,561,362 мың теңге, 2-сатысына – 801,204 мың теңге, 3-сатысына – 45,427 мың теңге (2021 жылы: кредиттік сапаның 1-сатысына жатқызылғандар бойынша – 12,931,056 мың теңге, 2-сатысына – 0 теңге, 3-сатысына – 17,915 мың теңге).

31 Шартты міндеттемелер

(а) Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында тұр және әлемнің басқа елдерінде кеңінен таралған сақтандырудың көптеген нысандарына Қазақстан Республикасында әзірше қол жеткізу мүмкін емес. Топ өзінің өндірістік ғимараттарын, қызметінің уақытша тоқтауына байланысты залалдардан, немесе апат немесе Топ қызметтерінің салдарының жылжымайтын объектісіне немесе қоршаған ортаға келтірілген зияндарға байланысты үшінші тараптар алдында туындаған міндеттемелерге қатысты сақтандыруды толық сақтай алмайды. Топтың барабар сақтандыруды жабу мүмкіндігі болмайынша белгілі бір активтерді жоғалту немесе бұзып алу қаупі бар, бұл Топтың қызметі мен шоғырландырылған қаржылық жағдайына біршама теріс әсерін тигізуі мүмкін.

(ә) Сот талқылаулары

Топ нарықта өз қызметін іске асыру барысында әртүрлі заң шағымдарымен кездеседі. Топ басшылығы сот талқылауы нәтижесінде пайда болған міндеттемелердің соңғы өлшемі (мұндайлар бар болған жағдайда) болашақта Топ қызметінің нәтижелері қаржы жағдайларына айтарлықтай теріс әсерін тигізбейді деп жобалайды.

(б) Шартты салықтық міндеттемелер

Қазақстан Республикасының салық жүйесі, біршама жаңа болса да, заң нормаларының, көбінесе айқын баяндалмайтын және қарама-қайшы болып келетін ресми түсіндірмелер мен сот шешімдерінің жиі өзгеруімен сипатталады, бұл әртүрлі салық органдарының оларды әр мағынада түсінуіне әкеп соқтырады, оның ішінде кірістерді, шығыстарды есепке алу тәртібі және ХҚЕС-қа сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептіліктің басқа да баптары қатысындағы пікірлеріне әсерін тигізеді. Салықтарды есептеудің дұрыстығы қатысында жүргізілетін тексерулермен ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар, түрлі деңгейдегі реттеуші органдар айналысады. Есепті кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі бес күнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін, әйтсе де белгілі жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жағдайлар Қазақстан Республикасындағы салықтық тәуекелдердің басқа елдердегіге қарағанда жоғары болуына әкеп соқтыруы мүмкін. Топ басшылығының пікірі бойынша, Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасын, нормативтік құжаттардың және сот органдары шешімдерінің ресми түсіндірмелерін басшылықтың түсінуіне қарай салық міндеттемелері толық көрсетілді. Қалай десе де, тиісті органдар бұл ережелерді басқаша түсінуі мүмкін және де, егер олар өз жайғасымының дұрыстығын дәлелдей алса, бұл жәйт осы шоғырландырылған қаржылық есепке елеулі әсерін тигізе алады.

32 Байланысты тараптармен жасалған операциялар

(а) Бақылау қарым-қатынастары

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Еуразиялық қаржы компаниясы» АҚ Банктің Бас компаниясы («Бас компания») болып табылады. Бас компанияны жеке тұлғалар тобы, А.А.Машкевич мырза, П.К.Шодиев мырза, М.Н.Ибрагимова ханым бақылайды, олардың әрқайсысы 33.3% ие. Бас компания ашық қолжетімді болып табылатын қаржылық есептілігін ұсынады.

(ә) Директорлар кеңесі және Басқарма мүшелерінің және басқа негізгі басқарушы қызметкерлердің қатысуымен жасалған операциялар

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін «Қызметкерлерге жұмсалған шығыстар» бабына кіргізілген сыйақының жалпы мөлшері келесі түрде берілуі мүмкін:

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Директорлар кеңесінің мүшелері	415,543	393,079
Басқарма мүшелері	1,270,018	917,779
Басқа негізгі басқарушы қызметкерлер	2,777,202	1,799,032
	4,462,763	3,109,890

Көрсетілген сомаларға Директорлар кеңесінің, Басқарма мүшелерінің және басқа негізгі басқарушы қызметкерлердің ақшалай емес сыйақылар кіреді.

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және Директорлар кеңесінің, Басқарма мүшелерімен және басқа негізгі басқарушы қызметкерлермен жасалған операциялар бойынша орташа сыйақы мөлшерлемесі келесіні құрады:

	2022 ж. 31 желтоқсан мың тенге	Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі, %	2021 ж. 31 желтоқсан мың тенге	Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі, %
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп				
АКТИВТЕР				
Клиенттерге берілген кредиттер	236,221	6.18	100,226	7.90
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	(3,374)	-	(1,638)	-
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	27,745,477	6.80	29,979,309	6.82

Директорлар кеңесі, Басқарма мүшелерімен және басқа негізгі басқарушы қызметкерлермен 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы жасалған операциялар бойынша пайда немесе зиян құрамына жатқызылған сомалар келесі түрде берілуі мүмкін:

	2022 ж. мың тенге	2021 ж. мың тенге
Пайда немесе зиян		
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	10,145	3,110
Пайыздық шығыстар	(2,062,951)	(2,059,763)
Комиссиялық кірістер	332	705
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндар	(1,214)	(478)

(б) Байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және орташа келісімшарттық сыйақы мөлшерлемесі, сондай-ақ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар бойынша тиісті пайда немесе зиян келесіні құрады:

	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Байланысты басқа тараптар *		Барлығы мың теңге
	мың теңге	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	мың теңге	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	мың теңге	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	
2022 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп							
АКТИВТЕР							
Клиенттерге берілген кредиттер							
- теңгеде	-	-	-	-	3,166,837	16.93	3,166,837
- АҚШ долларында	-	-	-	-	33,361,050	4.17	33,361,050
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	-	-	-	-	(11,003,120)	-	(11,003,120)
Басқа да активтер							
- теңгеде	-	-	546,312	-	2,815	-	549,127
- АҚШ долларында	-	-	-	-	29,121	-	29,121
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері							
- теңгеде	453,827	14.88	6,676,500	14.88	76,630,485	12.03	83,760,812
- АҚШ долларында	-	-	7,081,628	1.47	188,449,925	1.32	195,531,553
- басқа валюталарда	-	-	1,288,037	0.02	24,738,392	2.99	26,026,429
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	52,462	13.00	-	-	52,462
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	822,843	13.00	-	-	822,843
Басқа да міндеттемелер							
- теңгеде	-	-	393,347	-	169,477	-	562,824
- АҚШ долларында	-	-	-	-	38,877	-	38,877

	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Байланысты басқа тараптар *		
	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі,		Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі,		Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі,		
	мың теңге	%	мың теңге	%	мың теңге	%	мың теңге
2022 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмаған баптар							
Кредиттер мен кредит желілерін беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	855,128	-	855,128
Берілген кепілдіктер	-	-	19,584	-	1,220,784	-	1,240,368
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	5,415,838	-	5,415,838
аккредитивтер	-	-	-	-	316,916	-	316,916
Пайда/(зиян)							
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	558,466	-	558,466
Пайыздық шығыстар	(440,862)	-	(882,236)	-	(4,052,044)	-	(5,375,142)
Комиссиялық кірістер	604	-	19,670,926	-	949,000	-	20,620,530
Комиссиялық шығыстар	-	-	(2,880)	-	(228,795)	-	(231,675)
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен таза зиян	-	-	(98,429)	-	(4,758,836)	-	(4,857,265)
- оның ішінде дилингтік операциялар, нетто	-	-	24,232	-	14,560,989	-	14,585,221
- оның ішінде бағамдық айырмалар, нетто	-	-	(122,661)	-	(19,319,825)	-	(19,442,486)
Басқа да операциялық шығыстар	-	-	-	-	(314,078)	-	(314,078)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған зияндар	-	-	-	-	4,527,109	-	4,527,109
Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар	-	-	(85,791)	-	(209,663)	-	(295,454)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардағы қалдықтар және орташа келісімшарттық сыйақы мөлшерлемесі, сондай-ақ 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты басқа тараптармен жасалған операциялар бойынша тиісті пайда немесе зиян келесіні құрады:

2021 жылғы 31 желтоқсан	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Байланысты басқа тараптар *		Барлығы мың теңге
	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, мың теңге	%	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, мың теңге	%	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, мың теңге	%	
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп							
АКТИВТЕР							
Клиенттерге берілген кредиттер							
- теңгеде	-	-	-	-	3,402,748	15.01	3,402,748
- АҚШ долларында	-	-	-	-	36,711,638	4.21	36,711,638
Клиенттерге берілген кредиттер (болжалды кредиттік зияндарға арналған резерв)	-	-	-	-	(13,877,316)	-	(13,877,316)
Басқа да активтер							
- теңгеде	-	-	37,473	-	19,588	-	57,061
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері							
- теңгеде	178,495	8.18	422,131	7.97	120,564,338	6.17	121,164,964
- АҚШ долларында	-	-	7,875,345	0.50	255,814,264	0.43	263,689,609
- басқа валюталарда	-	-	1,389,209	0.32	5,268,605	2.00	6,657,814
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	27,512	8.90	-	-	27,512
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	32,933	9.40	-	-	32,933
Басқа да міндеттемелер							
- теңгеде	-	-	342,965	-	188,900	-	531,865
- АҚШ долларында	-	-	-	-	3,269	-	3,269

	Бас компания		Бас кәсіпорынның басқа еншілес компаниялары		Байланысты басқа тараптар *		
	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	мың теңге	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	мың теңге	Сыйақының орташа келісімшарттық мөлшерлемесі, %	мың теңге	мың теңге
2021 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмаған баптар							
Кредиттер мен кредит желілерін беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	2,361	-	2,361
Берілген кепілдіктер	-	-	-	-	45,427	-	45,427
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	5,261,550	-	5,261,550
Аккредитивтер	-	-	-	-	3,932	-	3,932
Пайда/(зиян)							
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	1,044,730	-	1,044,730
Басқа да пайыздық кірістер	-	-	-	-	145,650	-	145,650
Пайыздық шығыстар	(143,028)	-	(489,031)	-	(3,497,069)	-	(4,129,128)
Комиссиялық кірістер	689	-	12,169,525	-	609,341	-	12,779,555
Комиссиялық шығыстар	-	-	(2,880)	-	(194,612)	-	(197,492)
Өзгеруі кезеңдегі пайда немесе зиянның құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялардан түскен таза пайда	-	-	-	-	1,433,376	-	1,433,376
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен таза пайда / (зиян)	-	-	67,044	-	(4,500,707)	-	(4,433,663)
- оның ішінде дилингтік операциялар, нетто	-	-	4,337	-	1,367,700	-	1,372,037
- оның ішінде бағамдық айырмалар, нетто	-	-	62,707	-	(5,868,407)	-	(5,805,700)
Басқа да операциялық шығыстар	-	-	-	-	(331,418)	-	(331,418)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындар	-	-	-	-	(15,402,271)	-	(15,402,271)
Өзге жалпы және әкімшілік шығыстар	-	-	(80,365)	-	(181,944)	-	(262,309)

* Өзге байланысты тараптар Бас компанияның акционерлері бақылайтын компаниялардан тұрады.

Таза баланстық құны 20,525,635 мың теңге болатын байланысты тараптарға берілген кредиттер (2021 жылғы 31 желтоқсан: 26,328,159 мың теңге) жер учаскелерімен, жылжымайтын мүлікпен, кепілдіктермен, жылжымалы мүлікпен және құны артық қамтамасыз етуді есепке алмай, осы кредиттердің баланстық құнын едәуір дәрежеде жабатын өзге де қамтамасыз ету түрлерімен қамтамасыз етілді. Байланысты тараптарға берілген кредиттердің қалған сомасы қамтамасыз етілмеген. Берілген кредиттерді қамтамасыз ету ретінде алынған кепілдіктердің қолданылу мерзімінің аяқталуы осы кредиттерді өтеу мерзіміне байланысты.

33 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құны және есептік жіктеулері**(а) Есептік жіктеулер мен әділ құны**

Келесі кесте 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішінде пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын	Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	-	906,893,391	906,893,391	906,893,391
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	500,923	-	-	500,923	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	-	111,821,826	-	111,821,826	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	-	11,991,072	11,991,072	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	-	-
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	-	-	338,039,072	338,039,072	331,970,151
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	721,218,013	721,218,013	674,103,957
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	-	-	-	-	-
Мемлекеттік облигациялар	-	-	200,584,378	200,584,378	197,651,374
Даму банктерінің облигациялары	-	-	4,756,088	4,756,088	4,644,870
Корпоративтік облигациялар	-	-	19,571,745	19,571,745	21,380,900
Басқа қаржылық активтер	-	-	10,252,562	10,252,562	10,252,562
	500,923	111,821,826	2,213,306,321	2,325,629,070	2,271,211,026
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	89,853	-	-	89,853	89,853
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	22,051,481	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	1,930,978,745	1,930,978,745	1,923,795,568
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	16,667,144	16,667,144	14,611,085
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	74,685,514	74,685,514	79,970,288
Басқа да тартылған қаражат	-	-	70,058,378	70,058,378	70,058,378
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	15,605,825	15,605,825	15,605,825
	89,853	-	2,130,047,087	2,130,136,940	2,126,182,478

Келесі кесте 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішінде пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын	Амортизациялық құны бойынша есепке алынатын	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	-	419,639,224	419,639,224	419,639,224
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	18,900	-	-	18,900	18,900
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	-	124,000,016	-	124,000,016	124,000,016
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	-	6,934,753	6,934,753	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер					
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	-	-	204,033,597	204,033,597	205,150,381
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	431,304,726	431,304,726	415,520,421
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар					
Мемлекеттік облигациялар	-	-	106,124,120	106,124,120	106,953,512
Даму банктерінің облигациялары	-	-	27,081,053	27,081,053	27,070,092
Корпоративтік облигациялар	-	-	37,085,768	37,085,768	36,920,328
Басқа қаржылық активтер	-	-	25,482,312	25,482,312	25,482,312
	18,900	124,000,016	1,257,685,553	1,381,704,469	1,367,689,939
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары	1,871	-	-	1,871	1,871
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	566,311	566,311	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	1,136,380,599	1,136,380,599	1,143,718,375
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	16,462,157	16,462,157	15,450,333
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	70,309,216	70,309,216	85,517,357
Басқа да тартылған қаражат	-	-	26,029,572	26,029,572	26,029,572
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	23,962,039	23,962,039	23,962,039
	1,871	-	1,273,709,894	1,273,711,765	1,295,245,858

Әділ құнды бағалау активтерді сату кезінде алынатын және бағалау күнгі нарыққа қатысушылар арасындағы ұйымдастырылған нарықта іске асатын операциялар жағдайында міндеттемелерді беру кезінде төленетін бағаны анықтауға бағытталған. Соған қарамастан белгісіздік факторын, сонымен қатар қолданылатын көзқарастардың субъективтілігін пен есепке ала отырып, әділ құн активтерді тез арада сатылатын құн, ал міндеттемелер – реттелген болып қарастырылмауы тиіс.

Белсенді нарықтарда бағасы белгіленетін қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеуге және дилерлердің бағаны белгілеуіне негізделеді. Топ барлық басқа қаржылық құралдар үшін әділ құнды бағалау әдістерін пайдаланып ынықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активтерді сату кезінде алынатын және бағалау күнгі нарыққа қатысушылар арасындағы ұйымдастырылған нарықта іске асатын операциялар жағдайында міндеттемелерді беру кезінде бағаға әсер ететін әділ құнды бағалау тәсілдерінің жетістігі болып табылады.

Бағалау әдістеріне осы ағымдағы сәтке таза жеткізілген құн мен ақшалай қаржы ағынын дисконттау, таныс нарықтық баға белгілеуге қатысты ұқсас құралдармен салыстыру үлгілері, сондай-ақ басқа да баға белгілеу үлгілері кіреді. Бағалау үшін қолданылатын талқылау мен мәліметтерге тәуекелсіз және базалық пайызсыз мөлшерлемелер, кредит спрэдтері және дисконттық мөлшерлемені бағалау үшін пайдаланылатын басқа да түзетулер, акциялар мен облигациялардың бағасын белгілеу және валюта бағамдары кіреді. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушыларымен анықталатын есеп берілетін күнгі жағдай бойынша қаржы құралдарының құнын көрсететін әділ құнды анықтауға бағытталған.

Топ стандартты және барынша қарапайым қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін пайыздық және валюталық своп тәрізді жалпыға қолжетімді нарықтық деректерді ғана қолданатын және басшылықтың пайымдауын немесе бағалауын қажет етпейтін бағалаудың кеңінен танылған үлгілерін пайдаланады. Бақыланатын баға белгілеулері мен бастапқы деректер, әдетте, борыштық және үлестік бағалы қағаздар, биржада айналымдағы туынды құралдар нарығында айналымдағы үлгілер үшін, сондай-ақ пайыздық своптар сияқты қарапайым биржадан тыс туынды қаржылық құралдары нарықта қолжетімді.

Аса күрделі құралдар үшін Топ бағалаудың меншік үлгілерін пайдаланады. Кейбір немесе барлық аса мәнді деректер осы үлгілерде пайдаланылатын кейбір немесе барлық маңызды деректер жалпыға бірдей қолжетімді нарықтық деректер болмауы мүмкін және нарықтық баға белгілеулердің немесе мөлшерлемелердің туындылары, немесе талқылаулар негізінде қалыптастырылған бағалар болып табылады. Құралдардың мысалы бақыланбайтын нарықтық деректерге қолдануда активті нарығы жоқ кейбір кредиттер және бағалы қағаздарға негізделген баға болуы мүмкін.

Келесі жорамалдарды басшылық қаржылық құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады:

- корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерден және жеке клиенттерге берілген кредиттерден болашақтағы ақша қаражатының ағынын дисконттау үшін сәйкесінше, 5.73 – 20.65% және 6.15 – 40.96% дисконттау мөлшерлері қолданылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: сәйкесінше 4.50 – 14.90% және 6.00 – 26.81%);
- корпоративтік және жеке клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері бойынша болашақтағы ақша қаражатының болжамды ағынын есептеу үшін сәйкесінше, 0.90 – 14.44% және 0.87 – 13.27% дисконттау мөлшерлері қолданылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: сәйкесінше 0.40 – 7.30% және 0.80 – 7.80%);
- борыштық бағалы қағаздар бойынша шығарылған және реттелген борыштық бағалы қағаздар бойынша болжамды болашақ ақша ағындарын есептеу үшін тиісінше 16.12% – 18.76% және 16.18% – 19.32% дисконттау мөлшерлемелері пайдаланылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: тиісінше 13.84% – 14.21% және 13.85% – 14.42%).

Әділ құнын бағалау тараптардың бір-біріне байланыссыз шын мәнінде осындай мәмілені жасауға тілек білдірген, жақсы мәліметтендірілгендердің арасында айырбасталуы мүмкін қаржылық құралдар бойынша аса нақты құнды анықтауға бағытталған. Алайда қазіргі кездегі бағалаудың айқын еместігі мен субъективтілігіне байланысты әділ құн активтерді тез арада сату немесе міндеттемелерді орындау мүмкін болатын құн ретінде қаралмауы тиіс.

(ә) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Топ қаржы жағдайы жөніндегі шоғырландырылған есептілікте көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнын көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде қолданылатын деректердің маңыздылығын ескеретін, әділ құнды бағалаудың төмендегі иерархиясын пайдалана отырып бағалайды:

- 1-деңгей: Бірдей қаржы құралдарына қатысты актив нарығында белгіленетін бағалар (түзетілмеген);
- 2-деңгей: Тікелей (яғни баға белгілеуде) немесе жанама (яғни баға белгілеуден шығатын деректер) қолжетімді нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санатқа мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдар енеді: ұқсас құралдарға арналған активтік нарықта нарықтық баға белгілеу, активтік ретінде қаралмайтын нарықта бірдей немесе ұқсас құралдарға арналған нарықтық баға белгілеу немесе барлық пайдаланылатын деректер бақыланатын нарықтық деректерге тікелей немесе жанама негізделетін басқа да бағалау әдістері;
- 3-деңгей: Бақыланбайтын нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санатқа бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдар енеді, бұл ретте мұндай бақыланбайтын деректер құралды бағалауға елеулі әсер етеді. Бұл санатқа құралдар арасында айырманы көрсету үшін айтарлықтай бақыланбайтын баға белгілеуді немесе пайымдауларды пайдалану талап етілетін ұқсас құралдарға арналған, баға белгілеуге негізделген құралдар кіреді.

Бұдан әрі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша иерархия деңгейінде көрсетілетін қаржы құралдарының талдауы көрсетілген:

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары				
- Туынды активтер	500,923	-	-	500,923
- Туынды міндеттемелер	(89,853)	-	-	(89,853)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері				
- Борыш құралдары және табыстылығы тіркелген басқа да құралдар	37,139,456	67,060,800	7,621,570	111,821,826
	37,550,526	67,060,800	7,621,570	112,232,896

Бұдан әрі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша иерархия деңгейінде көрсетілетін қаржы құралдарының талдауы көрсетілген:

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары				
- Туынды активтер	18,900	-	-	18,900
- Туынды міндеттемелер	(1,871)	-	-	(1,871)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері				
- Борыш құралдары және табыстылығы тіркелген басқа да құралдар	82,445,226	41,554,790	-	124,000,016
	82,462,255	41,554,790	-	124,017,045

Нарықтың төмен өтімділігі салдарынан, басшылық Қазақстан Қор биржасында бағалары белгіленген мемлекеттік бағалы қағаздарды қоса, актив нарығында баға белгілеу қиын деп есептейді. Тиісінше, 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, осы қаржы құралдарының әділ бағалау құны қадағаланатын нарықтық деректерді пайдалануға байланысты бағалау әдістерінің нәтижелеріне негізделген.

Бастапқы тану кезінде бақыланбайтын бағалау мәндерінің арасындағы айырмашылық

Көптеген жағдайларда бағалау әдістері негізделген барлық елеулі бастапқы деректер, мысалы, валюта нарығындағы ұқсас мәмілелер бойынша ақпаратқа сүйене отырып, толық қолжетімді болып табылады. Барлық бастапқы деректер байқалатын болып табылмайтын жағдайларда, мысалы, есепті күнгі жағдай бойынша тәуекелдің ұқсас сипаттамаларымен байқалатын мәмілелер жоқ болуына байланысты Топ бағалау әдістерін пайдаланады, олар тек бақыланбайтын бастапқы деректерге, мысалы, негізінде жатқан белгілі бір қаржы құралдарының құбылмалылығына, мәмілелердің қолданылуын тоқтату кезеңдеріне қатысты күтулерге негізделеді.

Бастапқы тану кезінде бақыланбайтын бағалау мәндерінің арасындағы айырмашылық, жалғасы

Егер бастапқы тану кезінде әділ құн белсенді нарықтағы баға белгілеулермен расталмаған немесе тек байқалатын бастапқы деректер пайдаланылатын бағалау әдістеріне негізделмеген жағдайда, бастапқы тану кезінде әділ құн мен мәміле бағасы арасындағы кез келген айырма пайда немесе зиян құрамында дереу көрсетілмейді, ал болашақ кезеңдерге көшіріледі (3(г)(v) ескертуді қараңыз).

Бұдан әрі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы аяқталған жыл бойынша әділ құны бойынша иерархияның 3-деңгейіне жатқызылғандардың әділ құнын бағалау арасындағы тексеру берілген:

	3-деңгей
	Басқа да жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері
	Борыштық құралдар және тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар
	2022 ж.
мың теңге	
Жылдың басындағы қалдық	-
1-деңгейден аударымдар	11,689,278
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялардан таза зиян	(5,118,900)
Есептелген пайыздық кірістер	288,939
Купонды өтеу	(7,155)
Бағамдық айырмалар мен басқа да өзгерістер	769,408
Жылдың аяғындағы қалдық	7,621,570

Бұдан әрі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы аяқталған жыл бойынша әділ құны бойынша иерархияның 3-деңгейіне жатқызылғандардың әділ құнын бағалау арасындағы тексеру берілген:

	3-деңгей
	Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары
	Клиенттерге берілген кредиттер
	2021 ж.
мың теңге	
Жылдың басындағы қалдық	4,608,253
Өзгерістері кезең үшін пайда немесе зиян құрамында көрсетілетін, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялардан таза пайда	1,433,376
Есептелген пайыздық кірістер	145,650
Бағамдық айырмалар мен басқа да өзгерістер	97,404
Өтеу	(6,284,683)
Жылдың аяғындағы қалдық	-

Топ оның әділ құнын бағалау дәлме-дәл болып табылады деп пайымдау фактісіне қарамастан әртүрлі әдістемелер мен пайымдауларды қолдану әділ құнды әртүрлі бағалауға алып келуі мүмкін.

Бағалау әдістері және елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер

Төмендегі кестеде әділ құн иерархиясының 3-денгейі үшін әділ құнды бағалау әдістері, сондай-ақ елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер берілген.

Әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары

Қаржы құралдарының түрі	Бағалау әдістері	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер мен әділ құнды бағалау арасындағы байланыс
Борыштық құралдар және тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар	Финнерти моделі	– Белсенді нарықтың болмауына байланысты жеңілдік (DLOM) 23.33% - 40.55% – Құбылмалылық 139.60%-165.65%	Есептелген әділ құн өседі (азаяды), егер: – DLOM төмен (жоғары) болса; – Құбылмалылық төмен (жоғары) болса.

Келесі кестеде әділ құнды бағалау жатқызылған әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржы құралдарына талдау ұсынылған.

мың теңге	1-денгей	2-денгей	3-денгей	Әділ құнның барлығы	Баланстық құнның барлығы
Активтер					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	906,893,391	-	906,893,391	906,893,391
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	11,991,072	-	11,991,072	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	-	980,418,497	25,655,611	1,006,074,108	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	153,026,643	57,362,101	13,288,400	223,677,144	224,912,211
Міндеттемелер					
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	22,051,481	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	1,923,795,568	-	1,923,795,568	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	14,611,085	-	14,611,085	16,667,144
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	79,970,288	-	79,970,288	74,685,514
Басқа да тартылған қаражат	-	70,058,378	-	70,058,378	70,058,378

Келесі кестеде әділ құнды бағалау жатқызылған әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржы құралдарына талдау ұсынылған.

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның барлығы	Баланстық құнның барлығы
Активтер					
Ақша қаражаты мен олардың баламалары	-	419,639,224	-	419,639,224	419,639,224
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	6,934,753	-	6,934,753	6,934,753
Клиенттерге берілген кредиттер	-	574,337,812	46,332,989	620,670,801	635,338,323
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар	152,640,599	18,303,333	-	170,943,932	170,290,941
Міндеттемелер					
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	566,311	-	566,311	566,311
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	1,143,718,375	-	1,143,718,375	1,136,380,599
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	15,450,333	-	15,450,333	16,462,157
Реттелген шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	85,517,357	-	85,517,357	70,309,216
Басқа да тартылған қаражат	-	26,029,572	-	26,029,572	26,029,572

34 Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап «Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы» 1995 жылғы 31 тамыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабына өзгерістер енгізілді, оған сәйкес қаржылық орнықтылықты қамтамасыз ету және сауықтыру үшін мемлекеттік бюджеттің, Қазақстан Республикасының Ұлттық қордың (бұдан әрі – ҚРҰҚ), ҚРҰБ пен оның еншілес ұйымдарының қаражаты пайдаланылатын банк, мемлекеттік бюджеттің, ҚРҰҚ, ҚРҰБ пен оның еншілес ұйымдарының қаражатын беру туралы шешім қабылданған кезден бастап және банк алынған қаражатты қайтару жөніндегі міндеттемелерді толық орындағанға дейін пайданы бөледі, жай және артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер есептейді, сондай-ақ уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде көзделген талаптар сақталған кезде өз акцияларын кері сатып алуды жүргізеді. 2023 жылғы 5 қаңтарда ҚНРДА «Қаржылық орнықтылығын қамтамасыз ету және (немесе) оны қалпына келтіру үшін мемлекет бюджетінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және (немесе) оның еншілес ұйымдарының қаражаты пайдаланылатын екінші деңгейдегі банктің жай және (немесе) артықшылықты акциялар және (немесе мерзімсіз) қаржы құралдары бойынша пайданы бөлу, дивидендтер есептеу, сондай-ақ меншікті акцияларды кері сатып алуды жүргізу талаптарын бекіту туралы» қаулы жобасын жариялады. Шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылған күні Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі қаулысының бұл жобасы қолданысқа енгізілмеген еді.